

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Katedra teorie práva a právních učení

**Filozofické, teoretické a praktické aspekty
právní úpravy dopingu**

Diplomová práce

Josef Krysl

Vedoucí diplomové práce:
Doc. JUDr. Karel Beran, Ph.D.

Praha, 18. března 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 18. března 2013

Josef Krysl

Poděkování

Děkuji panu doc. JUDr. Karlu Beranovi, PhD., vedoucímu mé diplomové práce, že mi umožnil zcela samostatně postupovat při jejím vytváření.

V Praze, dne 18. března 2013

Josef Krysl

Zkratky

ADV ČR	Antidopingový výbor České republiky
CAS	Rozhodčí soud pro sport
EPO	Erytreopoetin
Kodaňská deklarace	Kodaňská deklarace proti dopingům ve sportu
Kodex	Světový antidopingový kodex
MOV	Mezinárodní olympijský výbor,
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
OH	Olympijské hry
Rozhodčí komise ČOV	Rozhodčí komise Českého olympijského výboru
Seznam	Seznam zakázaných látek a zakázaných metod dopingů
SPKPD	Směrnice pro kontrolu a postih dopingů ve sportu v ČR vydaná Antidopingovým výborem ČR
THF	Taylor Hooton foundation
úmluva UNESCO	Mezinárodní úmluva proti dopingům ve sportu
WADA	World Anti-Doping Agency, Světová antidopingová agentura
ZOH	Zimní olympijské hry

Poznámky: U některých článků nejsou v citacích uvedena čísla stran, protože jsou získány z elektronických databází.

Klíčová slova: doping, sport, globální právo

Text práce je ukončen k datu 18. března 2013.

Obsah

I. Kapitola – Úvod	1
Struktura práce.....	2
II. Kapitola – Sportovní právo	4
Vývoj pojmu sport.....	4
Sociologický rámec sportu.....	6
Existence sportovního práva.....	7
Prameny sportovního práva.....	8
Teorie globálního práva.....	10
III. Kapitola - Podstata dopingu	12
Podstata a definice dopingu.....	12
Historie dopingu.....	13
Sociologická motivace k dopingu.....	15
Seznam zakázaných látek a metod.....	18
IV. Kapitola – Regulace dopingu	23
Antidopingový výbor ČR (ADV).....	23
Kontrolní činnost.....	23
Legislativní činnost.....	25
Informační a výchovná činnost.....	26
Vývoj trestního postihu dopingu v ČR.....	26
World antidoping agency (WADA).....	39
Světový antidopingový program	31
Světový antidopingový kodex (Kodex).....	31
I. část - Dopingová kontrola.....	32
II. část – Výchova a výzkum.....	46
III. část – Role a odpovědnosti.....	47
IV. část – Přijetí, dodržování, úpravy a výklad.....	47
Mezinárodní standardy.....	48
Modely nejlepší praxe a pokyny.....	49
Court of arbitration for sport (CAS).....	49
V. Kapitola – Závěrečná kapitola	52
Přístup nulové tolerance.....	52
Lékařský přístup.....	53
Závěr.....	57
Seznam použitých zdrojů	59
Knihy a články.....	59
Úmluvy, články a rozhodčí nálezy.....	60
Další zdroje.....	62
Resumé.....	64

I. Kapitola – Úvod

Celý sportovní svět si bude navždy pamatovat 14. leden 2013 jako den kdy se Lance Armstrong otevřeně přiznal¹ k dopingu. Jedná se opravdu o tak překvapivou senzaci jak je nám médií předkládáno? Nejedná, taková je realita vrcholového sportu, Armstrong pouze dovedl svoji sportovní kariéru založenou na dopingu téměř k dokonalosti. Této dokonalosti docílil sedminásobným vítězstvím Tour de France, poražením rakoviny, silnou vůlí, bezchybným marketingem a dopingem. Získal téměř ikonické postavení a velký vliv skrze finanční prostředky distribuované jeho nadací. Nadnárodní koncerny stály ve frontě na jeho sponzorování. Navzdory faktu, že každý kdo se pohyboval ve vrcholové cyklistice o jeho dopingu věděl včetně funkcionářů sportovních federací. Někteří mu s dopingem přímo pomáhali jiní měli zavřené oči, ale naprosté většině plynul z Armstrongovi sportovní činnosti přímý nebo nepřímý zisk. Teď když bublina jeho cyklistické kariéry praskla, všichni zúčastnění jsou jako mávnutím kouzelného proutku šokovaní a předhánějí se v Armstrongově mediálnímu křížování. Ze všech stran se ozývají výkřiky po vrácení sponzorských darů, odebrání titulů a dalších penalizacích. Jednotliví funkcionáři se předhánějí v ukazování prstem na „podvodníka“, jen aby odvrátili zrak od systému na jehož vzniku a chodu se podíleli. O Armstrongově přiznání se hovoří jako o největším dopingovém skandálu který navždy změní profesionální sport. Realita je ovšem mnohem jednodušší. Nezmění se ve své podstatě vůbec nic. Dopingových skandálů označovaných jako největší proběhlo za poslední půlstoletí několik desítek. Od dopingové aféry sprintera Bena Johnsona přes Armstrongovi předchůdce vítěze Tour de France Pantaniho, Ulricha, Landise a Contadora na jejichž provinění se zapomělo stejně jako se zapomene na Armstrongovu aféru. Nekritické nadšení z Armstrongových výkonů jen dočasně vystřídá zklamání a brzy bude nahrazeno jiným dopingovým skandálem. Sportovci budou dále dopovat a antidopingové organizace proti tomu budou dále vést marný boj, neboť nemají jinou možnost. Jsou součástí tohoto pokrouceného systému v němž je živí boj za domělou čistotu sportu ale ne její dosažení, které při stávajícím způsobu regulace není ani reálně možné. To čeho jsme svědky v rámci Armstrongova skandálu je jen pomyslná špička dopingového ledovce, která neúprosně dokazuje, že stávající regulace dopingu postavená na principu nulové tolerance není efektivní a je jen malá šance, že by budoucnost přinesla nějakou změnu. Za těchto podmínek může být sport buď vrcholový nebo čistý, kombinace obojího není možná².

Možné přístupy k regulaci dopingu

Po úvodním nastínění prostředí dopingu si na začátek dovolím čtenáři obecně nastínit jakým způsobem funguje stávající metoda regulace dopingu a jaké jsou její možné

-
- 1 Jedná se o přiznání v TV pořadu *The Oprah Winfrey show* [online]. [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/sport/sportvideo/9810214/Lance-Armstrong-Oprah-interview-1-doped-during-all-seven-Tour-wins.html>
 - 2 Úvod je částečně inspirován článkem, HNÍZDIL, Jan. *Nekamenujme Armstronga. Nejsme bez viny.* [online]. [cit. 2013-03-10]. Dostupné z: <http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/jan-hnizdil.php?iemid=11831>

alternativy. Stávající metoda regulace je postavena na principu nulové tolerance vůči jakýmkoliv látkám které jsou teoreticky schopné přinést sportovci výhodu nad ostatními soutěžícími. Podstata této extrémní metody je postavena na důsledném testování co největšího množství sportovců a tvrdých penalizacích za jakékoliv dopingové provinění. Jako hlavní nevýhodu realizace principu nulové tolerance vnímám výrazné interference do základních lidských práv, v podobě povinnosti sportovce neustále informovat antidopingovou organizaci o místech kde se v konkrétních časech bude zdržovat pro případ namátkové kontroly a je perzekuován za nedodání nebo dodání chybných informací. Další nevýhodou tohoto přístupu je vysoká finanční náročnost, kdy se na boj s dopingem za každý rok vynaloží prostředky v řádu desítek až stovek miliónů dolarů, které namísto aby byly použity na rozvoj sportu jsou vynakládány na provoz antidopingových laboratoří a neustále objemnější financování antidopingových organizací. Například WADA v roce 2002 obdržela příspěvky od států v hodnotě více než 340 000 000 Kč a v roce 2012 se už tato částka vyšplhala na více než 540 000 000 Kč³. Ačkoliv princip nulové tolerance funguje v praxi více než 10 let tvrdím že doposud nepřinesl žádný hmatatelný výsledek v podobě plošného snížení dopingu.

Druhým extrémním řešením z opačného pólu je naprostá absence regulace, která ponechá sportovcům zcela svobodnou vůli v přístupu k dopingem. Největším záporem tohoto přístupu je velké zdravotní riziko v důsledku nekontrolované suplementace dopingovými látkami pod tlakem prostředí vrcholového sportu. Negativně je rovněž nutné chápat i pravděpodobný nátlak na sportovce kteří by se rozhodli nekonzumovat dopingové látky.

Třetím možným řešením je tzv. lékařský přístup k dopingem, kdy hlavním vodítkem pro zakázání látky není její potenciál zvýšit výkon ale její vliv na zdraví sportovce. U všech dopingových látek by došlo ke stanovení lékařsky bezpečné hranice jejich koncentrace, jejíž překročení by mohlo být sankcionováno, ale samotná motivace pro překračování bezpečné koncentrace by klesla protože u valné většiny dopingových látek nemají nadbytečně vysoké koncentrace požadovaný účinek a naopak jsou spíše kontraproduktivní. Došlo by k obnovení zásady fair play rovným přístupem k látkám, které by byli aplikovány pod lékařským dohledem a tím by bylo minimalizováno veškeré zdravotní riziko. Zároveň by došlo k významnému snížení finanční náročnosti dopingem i jeho kontroly. Díky vytváření nových rekordů by se zvýšila divácká atraktivita sportu a tím by došlo k posílení toku financí směřujících k rozvoji sportu na všech úrovních a zvýšení jeho dostupnosti všem společenským třídám. V porovnání se stávající situací by po uplatnění medicínského principu, zůstal dopingem v profesionálním sportu ve své podstatě na stejné úrovni jako je nyní, akorát by probíhal legálně a pod lékařským dohledem s výrazně nižšími náklady a nižším zdravotním rizikem.

Struktura práce

Primárním úkolem této práce je podrobit stávající antidopingovou úpravu na světové i národní úrovni podrobnému rozboru a na základě výsledku rozboru se pokusit

3 Podrobnosti o financování WADA. [online]. [cit. 2013-03-10].
Dostupné z: <http://wada-ama.org/en/About-WADA/Funding/>

navrhnout její alternativní řešení. V následující kapitole čtenáře nejprve uvedu do sportovního prostředí prostřednictvím krátkého exkurzu do vývoje sportu tak aby byl objasněný sociologický rámec ve kterém se antidopingová regulace pohybuje spolu s vymezením pojmu sportovní právo a definicí jeho jednotlivých pramenů. Třetí kapitolu věnuji objektivnímu vysvětlení podstaty dopingů, popisu jednotlivých motivací a sociálních faktorů, které jsou pro něj rozhodné, také vzhledem k faktu, že termín doping je ve společnosti užíván velmi promiskuitně a často je chybně definován věnuji stručnému vysvětlení podstaty jednotlivých dopingových metod druhou část této kapitoly. Ve čtvrté kapitole rozeberu způsoby stávající regulace dopingů na národní i mezinárodní úrovni zejména s přihlédnutím k politice WADA a také se zaměřím na rozbor trestněprávního postihu v této oblasti zejména v souvislosti s novým trestním zákoníkem. Závěrečnou kapitolu věnuji porovnání stávajícího přístupu s jeho možnou alternativou a nastíním jakým způsobem a z jakých důvodů by mělo dojít k reformě stávající regulace.

II. Kapitola – Sportovní právo

Vývoj pojmu sport

Pojem sport jak jej známe a užíváme dnes je výsledkem delšího vývojového procesu, který s jistou mírou nadsázky odstartoval na našem území od poloviny 19. století, průkopník české tělovýchovy, vlastenec a národní buditel Miroslav Tyrš když začal operovat s termínem tělocvik. Tyršovo užití tělocviku se od dnešního významu tohoto slova liší větší šířkou svého rozsahu, kdy pod sebe zahrnuje nejen školní výuku, ale i trénink, tělovýchovnou činnost, tělesnou kulturu a zejména sport.

Historický vývoj pojetí sportu

V současnosti je u nás sportovní vědou sport považován za složku tělesné kultury spolu s tělesnou výchovou a pohybovou rekreací⁴ toto pojetí je typické pro Skandinávii a země bývalého východního bloku. V anglo-americkém pojetí je pojem tělesná kultura identický s pojmem sport⁵. Abychom mohli úspěšně vymezit společenské funkce sportu je třeba opět sáhnout do minulosti. Termín sport je odvozený z latinského "disportare" a starofrancouzského "le désporter", což v překladu znamená bavit se, příjemně trávit volný čas.⁶ Ovšem z historického hlediska je všeobecně akceptována teorie, že primárně sport vzniknul jako příprava k boji konaná ve volném čase, sloužící k určení úrovně schopností a síly jednotlivých členů skupiny aniž by docházelo k jejich opravdovému poranění, které by negativně ovlivnilo konkurenceschopnost celé skupiny. Nejstarší dochované důkazy o tomto pragmatickém pojetí sportu byly nalezeny ve francouzském jeskyním komplexu Lascaux v podobě nástěnných maleb zachycujících dva zápasící jedince obklopené zbylými přihlížejícími členy skupiny.⁷ Velkým přínosem pro formování pojmu sport měla Antická kultura a její přístup k podpoře činností směřujících k zušlechťování těla tak aby bylo dosaženo dokonalosti ve formě tělesné a duševní rovnováhy. Za vrchol Antické kultury ze sportovního hlediska považujeme první Olympijské hry konané 776 př.nl.

Sport ve středověku

Sportovní aktivita je aktivitou a potřebou doplňkovou a tudíž i v dnešní době je její vykonávání podřízeno řádnému uspokojení elementárních lidských potřeb. V ranně feudálním období (6 – 11 stol.) tomu bylo stejně, proto v tomto období nepříznivých životních podmínek nedocházelo k téměř žádnému rozvoji sportu. Neboť lidé se byli nuceni omezovat na pouhou snahu o zachování vlastní existence a na nadstandartní tělesný rozvoj jim nezbývali kapacity.

V následujícím období rozvinutého feudalismu (12 – 15 stol.) sportovní aktivitu

4 DOVALIL, Jan. *Malá encyklopedie sportovního tréninku*, Praha: Olympia, 1982, s. 11

5 NOVOTNÝ, Jiří. *Otázky sportovního práva*. Praha: Aleš Čeněk, 2008, s. 10

6 Tamtéž s. 10 - 11

7 CURTIS, Gregory. *The Cave Painters: Probing the Mysteries of the World's First Artists*. New York: Knopf, 2006

suploval fenomén rytířství, jehož jednotlivé disciplíny lze s trochou nadsázky označit za "středověký rytířský sedmiboj"

- 1) Jízda na koni
- 2) Plavání
- 3) Lukostřelba
- 4) Obecný tělesný výcvik (běh, šplh, zápas)
- 5) Hra v šachy
- 6) Lov
- 7) Zpěv, veršování, tanec

Některé z těchto disciplín jsou za regulérní sportovní disciplínu považovány do dnes. V tomto rytířském pojetí má opět velkou roli motiv přípravy na boj a válku. Ovšem i další druhy ryze sportovně oddechových aktivit se objevují napříč evropským kontinentem například bruslení v Holandsku nebo závody gondol v Benátkách.

Sport a renesance

V období renesance a evropského humanismu, došlo zejména díky návratu k antickým hodnotám a hospodářskému rozvoji k zásadnímu rozvoji volnočasových aktivit. Do popředí se opět dostává vylepšení estetické stránky těla vycházející z antického pojetí sportu a do popředí se dostává Iuvenaliovo⁸ *mens sana in corpore sano*. Sportem obecně i jeho jednotlivými odvětvími se začalo zabývat ve svých dílech velké množství myslitelů a ten se jako takový pozvolna stává každodenní aktivitou určenou i pro široké masy. Mezi významnější světové historické osobnosti, které přispěli k rozvoji sportu můžeme řadit: Hieronymus Mercurialis⁹, Mafeo Vegio¹⁰, Olaus Magnus¹¹, Nicolas Wynmann¹², a další.

Sport na prahu technické revoluce

Kolébkou institucionalizace sportovních aktivit se stala Anglie, když díky industrializaci, změnám ekonomického rozložení sil začal ve společnosti vznikat nadbytek síly, který vyústil v potřebu institucionalizace jednotlivých sportovních disciplín na různých organizačních úrovních. Také se začala diferencovat motivace sportovní aktivity a vlastní faktická zručnost při výkonu sportovních disciplín. Následkem toho se sport začal dělit na amatérskou, rekreační a profesionální úroveň.

Sport v současnosti

V současnosti je kladen důraz na původní pojetí *sportu* ve smyslu soutěžení a

8 IUVENALIS, Decimus Iunius. *Satiry*. Praha : Svoboda, 1972, s. 7

9 Autor *6 knih o tělocvičném umění* ve kterém kladl důraz především na antickou gymnastiku.

10 Významný pedagog a zastánce tělesné výchovy v rámci školní výuky.

11 Biskup v Uppsale a autor první učebnice lyžování.

12 Autor první učebnice plavání.

překonávání jednotlivých stupňů zdatnosti. Pro dnešní pojetí jsou typické zejména následující atributy: soutěžní povaha činnosti, výkonový charakter, mnohotvárnost sportovních odvětví, primární volnočasové určení, masová popularita a profesionalismus. Z tohoto výčtu vyplývá, že ne všechny atributy sportu jsou spolu kompatibilní (např. volnočasové určení a profesionalismus). Proto se sport člení do tří základních úrovní na kterých se provozuje.¹³

- 1) **Profesionální (vrcholná) úroveň** – sportovec vykonává sportovní činnost jako svůj hlavní zdroj obživy. Tréninku a účasti na soutěžích se *sportovec* věnuje na každodenní bázi a zároveň se účastní soutěží s mezinárodním přesahem. Samozřejmostí je institucionalizace členstvím ve sportovní organizaci.
- 2) **Poloprofesionální (amatérská, výkonostní) úroveň** – Trénink je vykonáván v řádech desítek hodin týdně a sportovec je zároveň členem sportovní organizace. V případě dlouhodobého výkonu na poloprofesionální úrovni je častý přechod na profesionální úroveň. Častá je účast na úznych závodech, většinou na národní úrovni.
- 3) **Rekreační úroveň** – Výkon několik hodin týdně, čistě pro zábavu, tělesnou kulturu, zdraví a radost z pohybu. Bez jakékoliv institucionální organizace.

Pro potřeby této práce vychází použití pojmu sport z výkonu sportovní činnosti na profesionální a poloprofesionální úrovni z důvodu vyššího významu regulace dopingu na těchto úrovních. Doslovná definice pojmu sport pro tuto práci tedy zní:

"Sport je pohybová aktivita soutěžního charakteru s jasnými pravidly"

Pro jasné vymezení mantinelů tohoto pojmu je nutné si stručně rozebrat jednotlivé části této definice. Pohybovou aktivitou tedy rozumíme, podmínku fyzického výkonu od jehož kvality a intenzity je odvozená výsledná hodnota celkového sportovního výkonu. Tato podmínka proto vylučuje aby byli jako sport brány činnosti, kde je úspěch dílem náhody nebo ryze duševních schopností, proto nemůže být jako sport brán například hazard (ačkoliv navzdory tomuto pojetí šachy a poker jsou v některých zemích brány jako sport). Zahrnutí některých na první pohled ne ryze sportovních činností pod tento pojem podporuje i aktuální definice uvedená v Novém akademickém slovníku cizích slov,¹⁴ která pod pojmem sport uvádí: 1) pohybová činnost (tělesná cvičení, hry aj.) prováděná zpravidla soutěživou formou. 2) jiná činnost provozovaná ze záliby, pro zábavu. Podle tohoto slovníkového pojetí by za sport na amatérské úrovni šel považovat třeba i slovní fotbal.

Sociologický rámec sportu

Ze sociologického hlediska vykonávání sportu zasahuje daleko za rámec samotného sportovního výkonu, kde ovlivňuje společnost na úrovni ekonomické ale i hodnotové. Tento sociologický dopad sportu ovlivňují zejména samotní účastníci (sportovci), ale ve velké míře také diváci (pasivní účastníci), kteří mohou být v mnoha směrech zainteresováni ve výkonu konkrétního účastníka a to například finančně

13 DOVALIL, Jan. *Malá encyklopedie sportovního tréninku*, Praha: Olympia, 1982,

14 KOLEKTIV, Autorů. *Nový akademický slovník cizích slov A - Ž*. Praha: Academia, 2006, s. 651

prostřednictvím komerční sázky, nebo psychicky z důvodu chované náklonosti ke konkrétnímu družstvu, nebo jedinci. Vztahy vznikající mezi pasivními účastníky mohou být rovněž velmi intenzivní a mnohavrstvé (např. radikální fotbaloví fanoušci).

Existence sportovního práva

O samostatné vlastní existenci odvětví sportovního práva, by šla ještě v polovině minulého století vést rovnocenná polemika a to především z hlediska značné roztroušenosti a nezeřetelnosti právní úpravy sportu. Pozvolný vývoj v této oblasti nastal v průběhu sedmdesátých let v USA a západoevropských zemích. Pro vyčlenění a funkční existenci právního odvětví je potřeba aby zahrnovalo dostatečně rozsáhlý obsah právní materie, upravující společenské vztahy které jsou zároveň dostatečně specifické a druhově odlišitelné. Jako základní kámen vzniku sportovního práva je důležitá zejména reakce norem pozitivního práva, judikatury a zejména samotné vytváření sportovních norem uvnitř sportovních odvětví¹⁵. Sportovní právo podle některých odborných názorů¹⁶ svým vývojem kopíruje vývoj, který absolvovali jiné právní disciplíny jako například Pracovní právo, které se ze své primární existence na smluvním principu, postupně díky narůstající legislativní úpravě vyvinulo do podoby pracovního práva, jak jej známe nyní.

Pro samotnou konstituci předmětu sportovního práva byl důležitý rostoucí počet soudních případů, ve kterých docházelo k řešení právních vztahů souvisejících se sportovní tematikou. Poprvé došlo v soudním jednání k posouzení zvláštního charakteru sportu a vytvoření speciální formy odpovědnosti za bezohledné nebo úmyslné porušení pravidel hry již v roce 1878 v případě *Královna v. Bradshaw* kdy anglický soud rozhodoval o posouzení trestní odpovědnosti za smrt protihráče, který zemřel na následek zranění po faulu ve fotbalovém zápase¹⁷.

Jako relativně zásadní moment hájící samostatnou existenci sportovního práva lze uvést publikaci významného uznávaného díla *Sports Law*¹⁸. Kde tato publikace výslovně označuje sportovní právo jako individuální právní obor¹⁹. Jak již bylo zmíněno toto stanovisko je podporováno také specifickým nahlížením soudů nejen na národní úrovni, ale i v prostředí komunitárního práva, jak potvrdil Evropský soud v případě *Bosman*²⁰ a v případě *Meca-Medina a Majcen*²¹ dále rozvedl pokusem o nalezení adaptabilní aplikace evropského práva na pravidla sportovních asociací. Evropský soud dále uvedl, že tato pravidla nejsou v rozporu s cílem funkčního společného evropského trhu pokud se jedná o taková pravidla sportovních asociací která jsou nutná k zajištění proporcionálního fungování sportovního odvětví a zároveň při tom výrazně nenarušují volný pohyb osob a hospodářskou soutěž. Evropský soud tím tedy uznal specifika

15 KUKLÍK, Jan. *Sportovní právo*. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2012, 10 - 11.

16 BELOFF, Michal. KERR, Thomas. DEMETRIOU, Marie. *Sports Law*. 4. vyd. Oxford: Hart Publishing, 2012 s. 3

17 KUKLÍK, Jan. *Sportovní právo*. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2012, 11 - 12.

18 BELOFF, Michal. KERR, Thomas. DEMETRIOU, Marie. *Sports Law*. 4. vyd. Oxford: Hart Publishing, 2012, s. 2

19 discrete field of law

20 C-415/93 *Union Royale Belge des Sociétés de Football Association and Others v. Bosman* [1995] ECR I-4921.

21 C-519/04 P *David Meca-Medina and Igor Majcen v. Commission* [2006] ECR I-6991.

sportu, ale ne až tak dalece aby sportu udělil uplnou autonomii nedotknutelnosti před Evropským právem²².

Existenci sportovního práva však podporují reaktivně nevýznamné skutečnosti, jako je množství pravidelně vycházejících periodik v jejichž názvu se termín sportovní právo vyskytuje²³ a v poslední době stále rozšířenější výuka sportovního práva na univerzitách. Na druhou stranu z díkce jednotlivých právních teoretiků zaobírajících se problematikou sportovního práva ve snaze definovat ho jako jednotlivé právní odvětví, vyplývá potřeba s termínem sportovní právo zacházet obezřetně a nelze takovéto oddělování jednotlivých derivací občanského práva uplatňovat paušálně, neboť by tato neobezřetnost mohla vyústit ve zbytečný nadbytek nekonzistentních právních kvazi odvětví²⁴. Které by právo jako celek tříštili a celkově komplikovali jeho funkční aplikaci a v případě nešetrného vyčleňování jednotlivých právních odvětví by pak mohlo dojít k situaci kdy by vzniklo například zahrádkářské právo, kuchyňské právo, nebo právo sběratelů známek.

Předmětem diskuzí se rovněž stala reaktivně formální otázka zda je vhodné hovořit vždy jako o vztahu mezi sportem a právem, nebo zda je spíše na místě užití termínu sportovní právo²⁵. Na základě výše uvedené argumentace se tedy přikláním k názoru, že pro potřeby této práce akceptuji pojem sportovního práva jako samostatný souhrn norem *sui generis*.

Důvody normativní regulace sportovní činnosti

Vzhledem k již zmíněné rošířenosti sportu a jeho společenskému významu vystupuje do popředí zájem zákonodárce a společnosti celkově tento fenomén nějakým způsobem normativně regulovat. Sport má více stránek, které je možné s různou mírou intenzity regulovat. Sport je regulován po stránce organizační, smluvní, pracovní, osvětově vzdělávací. Pro potřeby této práce je v první řadě důležitý aspekt zdravotní regulace z hlediska dopingů, která ovšem zejména ve své penalizační oblasti ovlivňuje i ostatní aspekty sportovní činnosti.

Prameny sportovního práva

Než se pustíme do analyzování způsobů regulace dopingů, je nutné abychom si ujasnili samotný vztah mezi právem a sportem respektive právem a dopingem. Vztah obecné právní regulace s vnitřními předpisy sportovních organizací je obecný právně teoretický problém přesahující sportovně právní otázku. Tento problém je možné analogicky propojit například se služebním vztahem a jeho vnitroorganizační regulací.²⁶ kdy v případě regulování vnitřního řádu sportovní organizace vystupuje jako běžný subjekt soukromého práva a jeho vnitřní uspořádání funguje na základě ustanovení sdružovacího²⁷ zákona a jediné možné vnější zásahy jsou možné při kontrole nakládání

22 HAMERNÍK, Pavel. *Sportovní právo*. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2012, s. 25.

23 Například: sports and Entertainment Law Journal, International sports Law Journal, European sports Law and Policy Bulletin, Cahiers De Droit Du sport Issue a mnoho dalších.

24 HAMERNÍK, Pavel. *Sportovní právo s mezinárodním prvkem*. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2007, s. 18.

25 Tamtéž s. 20.

26 NOVÁK, František. *Otázky sportovního práva*. Praha: Aleš Čeněk, 2008, s. 16

27 Zákon č. 80/1990 Sb., o sdružování občanů.

s veřejnými prostředky nebo při rozporu vnitřního uspořádání se základními právy. V případě herních pravidel sportovních norem, také občas vyvstávají rozpory s právním řádem v případech kdy je sport ve své kompetitivnosti v rozporu s běžným výkladem právních norem. Jako příklad můžeme uvést zápas v boxu nebo jiném kontaktním sportu který by se po uplatnění zásady *neminem laedere*²⁸ uskutečnil jen s velkými obtížemi a jeho divácká atraktivita by dosahovala nulové hodnoty. Doslovná aplikace této zásady zejména v divácky atraktivním prostředí vyřcholového sportu je tedy nemožná, proto dochází k nepříliš kvalifikovanému způsobu řešení prostřednictvím aplikace zásady *volenti fit non iniuria* a *nemo iudex sine actore*²⁹. Sportovní pravidla tedy nepodléhají právní kontrole stejně tak jako treninkové metody za předpokladu, že se nejedná o vyložení protiprávní činnosti, jako by tomu bylo například v případě držení anabolických steroidů z jiných než terapeutických důvodů. Pokud akceptujeme tedy myšlenku sportovního práva jako souboru norem *sui generis* můžeme označit za jeho prameny:

- 1) Právní normy vydané veřejnoprávními orgány upravující sportovní materii (ústavní zákony, obyčejné zákony, nařízení vlády, podzákoné předpisy) případně předpisy vydané nadnárodními orgány, které jsou k tomu zmocněny.
- 2) Ustanovení vydaná příslušnými sportovními organizacemi v rámci jejich samosprávné činnosti, sportovní pravidla, soutěžní řady a vnitroorganizační směrnice (psané sportovní normy).
- 3) Sportovní obyčeje (zvyklosti).

Způsob úpravy sportu prostřednictvím právních norem se z historického hlediska dělí na dva názory, první liberální názor je postavený na myšlence, že právu by měl být zcela odepřen přístup na sportovní hřiště (liberální) a druhý že právo by mělo regulovat prakticky každý aspekt sportu (intervenční)³⁰. Mezi těmito extrémními přístupy samozřejmě osciluje velké množství umírněných variant, které pro naše potřeby není nutné rozebírat. Český právní řád se po pádu totalitního režimu začal svým přístupem řadit ke státům s liberálnějším postojem k právní ingerenci do sportovní činnosti. Pojem sport se v českém právním řádu vyskytuje relativně často³¹, ale bez dostatečné definice a funguje spíše jako reflexe významu sportu v sociálním kontextu než snahu o komplexní úpravu a vyskytuje se prakticky výhradně formou podzákoných norem vycházející ze školského zákona³², s výjimkou jediného zákona zabývajícího se výhradně sportem a to zákona o podpoře sportu³³, který „vymezuje postavení sportu ve společnosti jako veřejně prospěšné činnosti a stanoví úkoly ministerstev, jiných správních úřadů a působnost územních samosprávných celků při podpoře sportu“. Svým obsahem je zákon rámcovou a deklaratorní normou na kterou nenavazují žádné prováděcí předpisy, což má za následek liberální přístup českého státu ke sportu.

Na úrovni psaných sportovních norem se setkáváme s regulací dopingové problematiky

28 Zákon č. 40/1964 Sb., §415, občanský zákoník.

29 NOVÁK, František. *Otázky sportovního práva*. Praha: Aleš Čeněk, 2008, s. 17

30 SUP, Martin. *Sportovní právo*. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2012, 50 - 60.

31 Např. § 10 zákona č. 418/1990., o hlavním městě Praze, § 7 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústř. orgánů státní správy ČSR a další.

32 Zákon č. 561/2006 Sb., školský zákon.

33 Zákon č. 115/2001 Sb, o podpoře sportu.

nejčastěji. Tyto normy slouží jako základní stavební kámen pro vymezení příslušného sportovního odvětví. Jejich předmětem je zpravidla základní definice účelu a smyslu sportovní disciplíny (dát gól, trefit terč, dojet první), vymezení technických prostředků potřebných pro její výkon (vlastnosti výstroje apod.), stanovení parametrů prostředí k jejímu provozování a vymezení dalších organizačně technických prvků. Druhou neméně důležitou funkcí sportovních norem je vymezení vzájemných práv a povinností participujících sportovců formou zákazů, příkazů a dovolení, stejným způsobem jak je tomu u klasických právních norem. Na stejném principu je i postaveno hierarchické uspořádání norem tak, že když nadnárodní organizace vydá zastřešující sportovní normu, sportovní organizace na národních nebo nižších úrovních se jí buď řídí nebo jí transponují do vlastního řádu³⁴. Na tomto vertikálně hierarchickém principu funguje i normotvorná činnost WADA ve vztahu k ADV ČR.

Obyčejové zvyklosti ve sportu jsou na rozdíl od psaných sportovních norem značně různorodé a jejich určení může proto být někdy poněkud problematické. Pokud chceme provést základní identifikaci sportovní zvyklosti použijeme stejný postup jako používáme u běžných právních obyčejů. Nejprve je tedy nutné objasnit zda se jedná o zvyk dlouhodobě zažitý a užívaný (*usus longevus*) a že je dostatečně obecně (v rámci sportovního odvětví) uznávaný a vynucovaný (*opinio necessitatis*)³⁵. Obvyklým důvodem pro vytváření sportovních zvyklostí je přizpůsobení základní sportovní disciplíny jednotlivým kategoriím participujících sportovců z hlediska velkého množství úrovní a kategorií (úroveň, věk, handicap apod.) na které je konkrétní sport vykonáván. sportovní obyčejové rovněž pomáhají interpretovat případné nejasnosti, které vyplývají ze psaných sportovních norem a dotvářejí tak vlastní sportovní pravidla³⁶. Z hlediska antidopingové politiky nemají obyčejové zvyklosti příliš velký význam, za zmínku snad stojí jen nepsané pravidlo úplné tolerance dopingu v oblasti kulturistiky, která ovšem v posledních letech vlivem značného nátlaku ADV přestává platit.

Teorie globálního práva

Pro pochopení podstaty regulace sportu je důležité dospět k uspokojivé odpovědi na otázku jakým způsobem je třeba z právního hlediska nahlížet na ustanovení WADA a rozhodovací činnost CAS. Činnost obou organizací je apolitická, mezinárodní, nepodřízená a soukromá, kombinace těchto vlastností nám umožňuje akceptovat pouze jedinou teorii, která je v tomto případě funkční a to teorii globálního práva podle Gunthera Teubnera.

Globální právo se neutváří prostřednictvím legislativního postupu který odráží vůli zákonodárce ale apolitickým procesem motivovaným celosvětovými ekonomickými a sociálními tlaky. Pro globální právo je typické, že vzniká prostřednictvím organizací s jednostraně vyprofilovanou činností související s určitým celosvětovým jevem (například ekologií). Výše zmíněná oproštěnost od politických tlaků má za následek že globálně vznikající právo není právem vznikajícím nezávisle, ale je často úzce napojeno na ekonomický nebo společenský zájem. Jako nejúspěšnějšího zástupce globálního

34 SUP, Martin. *Sportovní právo*. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2012, 38 - 44.

35 GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, 80 – 81.

36 SUP, Martin. *Sportovní právo*. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2012, 45 - 48.

práva Teubner uvádí *lex mercatoria*, které po více než třicetileté diskuzi obhájilo své právo na právněteoretickou existenci a stalo se tak paradigmatem pro rozvoj dalších odvětví globálního práva³⁷. Z výše uvedených faktů tedy můžeme označit činnost WADA a CAS jako globální sportovní právo nebo také jako *lex sportiva*³⁸³⁹. Pro úplnost výkladu je vhodné ještě vymezit rozdíl mezi mezinárodním sportovním právem, které podle Kena Fostera lze označit jako: „principy mezinárodního práva které jde aplikovat na sport“⁴⁰ a rozdíl mezi globálním sportovním právem, které je postavené na smluvním základu jednotlivých organizací a vytváří soukromý řád k jeho dodržování se zúčastněné osoby dobrovolně zavazují.

37 TEUBNER, Gunther. *Global Bukowina: Legal Pluralism in the World-Society*. 1996, s. 1 - 6. [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=896478

38 FOSTER, Ken. *Lex sportiva and Lex Ludica: the Court Of Arbitration for sport's Jurisprudence: Entertainment and sports Law Journal* [online]. 2006 [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://go.warwick.ac.uk/eslj/issues/volume3/number2/foster/>

39 CASINI, Lorenzo. *The making of lex sportiva: The Court of Arbitration for sport "Der Ernährer"*. Rome: University of Rome, 2010, s. 4-6.

40 FOSTER, Ken. *Is there a Global sports Law?: Entertainment and sports Law Journal* [online]. 2003 [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: www2.warwick.ac.uk/fac/soc/law/elj/eslj/issues/volume2/number1/foster.pdf

III. Kapitola - Podstata dopingu

Podstata a definice dopingu

Pokud se oprostíme od emotivně zabarvených, vágních definicí dopingu jakým je například definice: „*Doping je špína, hnus i ostuda*“ uvedená na stránkách antidopingového výboru.⁴¹ Zjistíme, že snaha o doping je již od počátku věků blízká každému člověku. Jeho podstata je ukryta v motivaci zvládnout co nejvíce s co nejnižší námahou. Tento postoj je zcela legitimní a v mnoha rozličných obměnách se s ním setkáváme téměř na každém kroku. Potravinářský průmysl nám každý den nabízí velké množství potravinových doplňků, které usnadňují každodenní kompetitivní existenci. Ze všech stran jsme zasypáváni komerčními sděleními propagující chemické preparáty, které umožní zhubnout bez námahy, krémy umožňující ošálit proces stárnutí nebo syčené perlivé nápoje po jejichž vypití naše fyzická síla a kognitivní schopnosti dosáhnou závratných výšin. Ovšem žádné z těchto produktů nelze v pravém slova smyslu považovat za doping. Termín doping do sebe v průběhu svého vývoje přijal pojmový znak ilegálnosti, proto je také spojení „povolený doping“ jak je občas využíváno v oblasti marketingu, oxymoronem. Z ryze teoretického hlediska je doping takovou činností (záměrně se vyhýbám použití termínu konzumace, neboť doping lze provozovat i prostřednictvím zakázaných treninkových metod nebo jinými způsoby), která nepovoleným způsobem usnadňuje výkon určité kompetitivní činnosti, čímž poživateli tohoto usnadnění vzniká neodůvodněná výhoda oproti dalším účastníkům. Formální definicí dopingu která je uznávána v celosvětovém měřítku přináší Světový antidopingový kodex (dále jen Kodex) v Čl. 1 který zní:

„Doping je definován jako porušení jednoho nebo více antidopingových pravidel uvedených v člancích 2.1 až 2.8 Kodexu.“

Vzhledem k blanketnímu charakteru tohoto ustanovení je vhodné doplnit jaká pravidla jsou uvedena v člancích na které článek odkazuje. Ty pravidla zní:

- 1) Přítomnost zakázané látky nebo jejích metabolitů nebo markerů ve vzorku sportovce.
- 2) Použití nebo pokus o použití zakázané látky nebo zakázané metody sportovcem.
- 3) Odmítnutí nebo nedostavení se k odběru vzorku bez přesvědčivého zdůvodnění po obdržení výzvy, která vychází z příslušných antidopingových pravidel, nebo jiné vyhýbání se odběru vzorku, Porušení příslušných požadavků, týkajících se dostupnosti sportovce pro testování mimo soutěž, včetně nedodání požadované informace o místech pobytu a nezastižení na místě pobytu, které byly prohlášeny podle pravidel, která jsou v souladu s Mezinárodním standardem pro testování.
- 4) Podvádění nebo pokus o podvádění v průběhu kterékoli části dopingové kontroly.
- 5) Držení zakázaných látek a zakázaných metod, obchodování nebo pokus o obchodování s jakoukoli zakázanou látkou nebo zakázanou metodou.

41 *ADV ČR Vzdělávání* [online]. [cit. 2013-03-03]. Dostupné z: <http://www.antidoping.cz/vzdelavani.php>

- 6) Podání nebo pokus o podání jakékoliv zakázané metody nebo zakázané látky sportovci při soutěži nebo podání nebo pokus o podání jakékoliv metody nebo látky zakázané mimo soutěž sportovci v období mimo soutěž, nebo asistování, povzbuzování, napomáhání, navádění, zakrývání skutečnosti nebo jiná spoluvina týkající se porušení nebo pokusu o porušení antidopingového pravidla.

Komplexní rozebrání jednotlivých pravidel je věnována III. kapitola této práce, proto není nutné na tomto místě v jejich podrobnějším výkladu pokračovat. Primární definicí definicí dopingů tedy pro naše potřeby bude:

„Dopingem rozumíme použití látek a metod, které jsou zveřejněny na Seznamu⁴² zakázaných látek“

Historie dopingů

Původ vzniku slova doping je vědeckými teoriemi připisován členům jihoafrického kmenu Kafrů, kteří termínem „*dope*“ označovali lehce alkoholický nápoj vyráběný kvašením hroznových slupek který konzumovali před zkouškami dospělosti. Dietní návyky za účelem zesílení si podle Homéra osvojil i Achilles který údajně jedl kostní dřevě lvů, nebo norští mýtičtí válečníci, kteří se do bojového tranzu dostávali prostřednictvím bufoteninu - látky obsažené v psychoaktivních houbách. Znáмым příkladem je také žvýkání kokových listů běžci, kteří dopravovali zprávy uvnitř Incké říše. Tato stimulační praktika byla natolik rozšířena, že Inkové měli specifický termín pro průměrnou vzdálenost uběhnutelnou po užití jedné dávky koky. Za vůbec první sportovní událost kde probíhala antidopingová kontrola lze považovat starověké hry v Thébách kdy jednotliví závodníci museli dýchnout na rozhodčího aby prokázali, že nepožili alkohol, který byl při závodech zakázán.⁴³ Za druhou etapu dopingů lze považovat počátek 18. století až současnost. Kdy vlivem technologického vývoje od konce 19. století dochází k vysokému zvýšení úrovně zpracování a výzkumu v chemickém odvětví v důsledku čehož vzniká velké množství látek s dopingovým potenciálem. Zároveň roste i počet sportovních soutěží spolu s rostoucími nároky na profesionální sportovce. První sportovní odvětví kde se doping hojně objevuje jsou plavecké soutěže v Holandských kanálech a cyklistické soutěže kde sportovci užívali tzv. „*speedballs*“ tvořené směsí heroinu, kokainu a alkoholu⁴⁴. Rozšířenou látkou mezi sportovci z období konce 19. a počátku 20. století byl strychnin velmi hořká látka získávaná ze semen rostlin, která má v malých dávkách povzbuzující účinky, ale ve větších dávkách způsobuje křeče a poměrně bolestivou smrt (v dnešní době se strychnin používá jako přísada do jedu na krysy a k ředění drog). Termín doping je poprvé oficiálně použit roku 1889 v anglickém slovníku jako označení směsi opia a dalších narkotik podávaných závodním koním. První zmínka o dopingů na moderních olympijských hrách přichází v souvislosti s Thomasem Hicksem účastníkem se

42 Seznamem rozumíme každoročně uveřejňovaný *Seznam zakázaných látek WADA*. Bližší výklad se nachází ve IV. Kapitole – Dopingové metody [online]. [cit. 2013-03-03]. Dostupné z: http://wada-ama.org/Documents/World_Anti-Doping_Program/WADP-Prohibited-list/2013/WADA-Prohibited-List-2013-EN.pdf

43 SLEPIČKA, Pavel. *Problematika dopingů*. Praha: Karolinum, 2000, s. 11.

44 PYŠNÝ, Ladislav. *Doping zdraví výkon*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1999, s. 14.

marathonského běhu v rámci olympijských her 1904, když na trati ve velmi obtížných klimatických podmínkách hrozilo, že závod nedokončí mu byla dvakrát podána směs brandy a 1 mg strychninu. Hicks v závodě nakonec zvítězil, ačkoliv doběhl jako druhý neboť se ukázalo že první doběhnuvší Frederick Lorz velkou část závodu urazil v doprovodném vozidle a byl diskvalifikován. Další o poznání zákeřnější a nebezpečnější metodou je podání látek soupeři, které jeho sportovní schopnosti naopak zeslabí. Poprvé k tomu údajně došlo v roce 1910 kdy podání „něčeho“ do jídla posloužilo jako vysvětlení porážky slavného boxera Jamese Jacksona Jeffriese.⁴⁵ Oblíbeným trendem v boxu bylo rovněž podávání kokainu pro umrtvení částí oblyčeje tak aby boxer během boje necítil přílišnou bolest. Dalším zadokumentovaným užitím dopingových látek v rámci OH 1932 je případ japonského plaveckého týmu, v jehož ubykacích bylo nalezeno velké množství nitroglycerinu. Druhá světová válka měla na rozvoj dopingů velký vliv díky snaze o chemickou stimulaci vojáků a tím zvýšení jejich výdrže a bojového nasazení během náročných vojenských misí, případně při zdokonalování výslechových metod. V rámci takových experimentů dochází ke znovuobjevení⁴⁶ a následnému rozšíření metamfetaminu německou armádou.

Po druhé světové válce začali být ohniskem dopingů vícedenní cyklistické závody, respektive závodní stáje jednotlivých týmů. Velmi intenzivní fyzické nároky⁴⁷ těchto závodů v kombinaci s vysoce kompetitivním prostředím zejména díky sponzorským premiím vytvářejí optimální klima pro rozvoj dopingů. Dlouhé cyklistické závody vyžadují mnohostrané požadavky na fyzickou kondici sportovce na rozdíl od jiných sportovních disciplín v rámci kterých je důležitý většinou jen jeden aspekt výkonu. Vícedenní cyklistické závody svým rozsahem kladou na účastníky vysoké nároky na aerobní výdrž při dlouhodobém stoupání, zároveň i potřebu explozivní rychlosti při cílových sprintech stejně tak jako extrémně rychlé regenerační schopnosti a psychiku tak aby cyklista byl každé ráno schopný pokračovat a zopakovat své úspěchy ve více než sto kilometrové pouti. Fakt, že cyklisté užívají při závodech drogy byl dokonce oficiálně akceptován roku 1930 kdy organizátoři v příručce pravidel pro Tour de France výslovně upozorňovali, že drogy si musí zajistit každý ze závodníků sám. Díky kombinaci různých druhů nároků začali i cyklisté, respektive člené jejich realizačních týmů kombinovat jednotlivé povzbuzující látky tak aby pokryli tyto nároky. Směsi primárně obsahují ve svých základech stejné látky jako jsou: metamfetamin pro oddálení únavy, kokain pro zvýšení sebedůvěry, heroin pro euforii a potlačení bolesti, přičemž celý tento smrtící mix se míchal v alkoholu. Podle potřeby se do „receptury“ jednotlivých závodních týmů přidávali další složky jako jsou analgetika pro potlačení zánětlivých reakcí, kortikosteroidy pro zlepšení přísunu kyslíku a kofein. Této směsi se

45 Podání „něčeho“ a v důsledku toho buď pozitivní dopingový nález nebo neadekvátní sportovní výkon je oblíbenou výmluvou dopingových hříšníků a sportovců do dnešních dnů. Jednou z posledních známých kauz je zápas boxera Lukáše Konečného s Zaurbkem Baysangurovem (konaný 6.10. 2012) po němž si Konečný stěžoval na intenzivní pálení očí pravděpodobně v důsledku rozptýlení dráždivého aerosolu.

46 Metamfetamin poprvé izolovali japonští vědci na konci 19. století při zkoumání tradiční čínské drogy vyráběné z chvojníku čínského.

47 Například Giro d'Italia měří 2500 až 4000 km a jede se v 10 až 22 jednodenních etapách což v nejdělsí variantě znamená, že jednotliví závodníci musí ujet 22 dní po sobě každý den přes 180 km v terénu kde je zcela běžné 14% a vyšší stoupání.

začalo říkat „Pot belge“⁴⁸. Poslední známá cyklistická dopingová aféra související s Pot Belge proběhla v letech 2004 - 2006 během které bylo odsouzeno 23 lidí k vesměs podmíněným trestům a to včetně Laurenta Rouxe bývalého profesionálního cyklisty a došlo k rozkrytí rozsáhlé sítě která distribuovala Pot belge cyklistům na amatérské i profesionální úrovni. Během letních OH v Římě zkolaboval během závodu dánský cyklista Knud Enemark Jensen a po převozu do nemocnice zemřel. Tento a mnoho dalších kumulujících se excesů zejména ve vzpěračských disciplínách přiměli Mezinárodní olympijský výbor vydat v roce 1963 generální zákaz dopingů. A o rok později vzniká ve francii první antidopingový zákon na světě.

Historie anabolických steroidů

V předchozím odstavci jsme si popsali historii dopingů převážně v oblasti stimulantů, pro úplnost je vhodné zvlášť zmínit vývoj anabolických steroidů. První pokusy o extrakci testosteronu probíhali již v polovině 19. století ovšem bez výrazných úspěchů, pokusy probíhali formou injekční aplikace různými způsoby získaných extraktů z varlat zvířat. V roce 1935 došlo k první chemicky čisté laboratorní separaci hovězího a posléze lidského testosteronu, díky světové válce byl výzkum testosteronu a jeho derivátů odsuneme do pozadí. Abychom ho v roce 1952 během OH v Helsinkách mohli objevit jako tajnou zbraň ruského vzpěračského týmu, který dosahoval výrazně lepších výsledků než tým americký. Během jednoho z večerů během OH se v olympijské vesničce setkal podnapilý trenér ruského týmu s trenérem amerického týmu a který mu v alkoholické intoxikaci vyzradil tajnou informaci o intravenózní aplikaci testosteronu svým svěřencům. Americké sportovní organizace se neprodleně pustili do vlastního výzkumu a experimentování s testosteronem a velmi záhy došli k závěru, že pozitivní vliv syrového testosteronu je kompenzován rozsáhlým výčtem negativních vedlejších účinků. Proto farmaceutická společnost Ciba Specialty Chemicals uvedla na trh roku 1958 syntetický derivát testosteronu s chemickým názvem *Methandrostenolone* prodáváný pod obchodním názvem Dianabol. Tento počín můžeme bez nadsázky označit za položení základního kamene pro doping anabolickými steroidy. Dianabol je i v dnešní době pro svou vysokou účinnost s přijatelnými vedlejšími účinky jedním z nejvíce zneužívaných steroidů, nicméně jeho snadná detekovatelnost ho v nynější době odsunuje do kategorie dopingů užívaného z kosmetických důvodů na amatérské úrovni.

Sociologická motivace k dopingům

Různé druhy sociálního tlaku a motivací k dopingům, jsme si již v předchozím výkladu naznačili. Základními motivacemi k dopingům jsou:

- 1) Společenské prostředí
- 2) Komercializace sportu
- 3) Úroveň informovanosti
- 4) Estetický kult

⁴⁸ Název se překládá jako „Belgická tráva“ ačkoliv s marihuanou nemá naprosto nic společného.

Mnoho sociologických studií prokázalo velmi úzkou vazbu mezi úrovní sociálního prostředí a sklony ke zneužívání návykových látek. Obdobný vliv má na sportující jedince jejich rodinné zázemí a zejména okolí související s výkonem sportovní činnosti (trenér, spoluhráči). Pohybuje li se sportovec v atmosféře prostředí kde je do popředí tlačena individuální výkon stává se velmi vulnerabilním k podlehnutí pokušení usnadnění si výkonu dopingem. Ohlédneme li se zpětně do nedávné historie nalezneme zde období kdy sportovní úspěch jednotlivce byl zneužíván a použit jako manifest úspěchu ideologie. A v důsledku toho probíhal doping „v národním zájmu“.⁴⁹ Pod státním dohledem probíhal látek, které nebylo možné zajistit dopingovými kontrolami. Tento autoritativní dlouhodobý vliv vytvořil prostředí s vysokou mírou tolerance. Tato tolerance se v jisté míře uchovala až do dnešní doby s tím rozdílem, že roli státu uvolňujícího štědré prostředky nahradil soukromý sektor a sportovci na místo za ideologický národní zájem bojují za zájmy sponzora.

Komeracionalizace sportu

má na sport velmi široký vliv. Vidina sportovce že se mu za léta prodělečné dřiny na lokálních závodech a ranních trenincích vstupem mezi profesionály vše v hojně míře splatí, je silným motivačním faktorem. Trend komeracionalizace sportu rozhodně nepřináší jen samá negativa, sponzoring má na rozvoj sportu na všech úrovních velký vliv, rovněž kariéra úspěšného profesionálního sportovce se stává pro mladé talentované sportovce dobrou motivací a díky tomu mohou vznikat silné členské základny jednotlivých odvětví. Ovšem profesionální úroveň sportu je vyhrazena pouze těm nejschopnějším a ne každý sportovec je schopný nároky kladené na vrcholové sportovce splnit a to může být opět jeden z motivů sáhnutí po podpůrných látkách. Důležitým faktorem, který ovlivňuje myšlení mladších sportovců ve vztahu k dopingem, je prezentace vrcholových sportovců v médiích a jejich situování do výchovných ideálů, které ovšem často jde v kontrastu s dopingovými kauzami těch samých osob. Zářným příkladem této situace je kauza Floyd Landise, nebo aktuální kauza Lance Armstronga. Farmaceutické firmy s ohromným finančním zázemím jsou v téměř neustálém předstihu před orgány antidopingové kontroly a vyvíjejí neustále nové látky které nebude možné detekovat v rámci dopingových kontrol.

Úroveň informovanosti

„Hlava chobotnice byla uřezána, teď jde ještě o to, jak zneškodnit její chapadla.“ Takto zní předposlední věta aktuality⁵⁰ uveřejněné na oficiálním webu Antidopingového výboru ČR (dále jen AV). Z této věty náhodný nezainteresovaný čtenář může lehko nabýt dojmu, že AV se nezabývá kontrolní, legislativní a edukativní činností, nýbrž bojem proti nespécifikovanému zlu takřka mýtických rozměrů. Laskavý čtenář promine, neboť důvodem předchozí citace poukázat na fakt že způsob informování a objektivita zprostředkovaných informací může mít velmi rozdílnou úroveň a neobjektivní či nepravdivá tvrzení o dopingem lze zaznamenat ze všech možných kanálů včetně těch oficiálních. Úroveň informovanosti má velký vliv na celkový společenský postoj vůči

49 SLEPIČKA, Pavel. *Problematika dopingem*. Praha: Auditorium, 2000, s. 16.

50 Konec legendy jménem Armstrong, zapomeňte.... In: [online]. [cit. 2013-03-05]. Dostupné z: <http://www.antidoping.cz/aktuality.php>

dopingu. Nízká úroveň informovanosti má za následek opomíjení rizik a vytváření prostoru pro tvorbu mylných hypotéz. Protože v oblasti dopingu je velmi náročné získávat relevantní informace o jeho rizicích na základě uskutečněných klinických studií, neboť valná většina vědecké obce případný výzkum považuje za vysoce neetický. Z hlediska příslušníka laické veřejnosti je rovněž velmi náročné nalézt optimální rovnováhu mezi objektivním informováním o reálně hrozících rizicích jednotlivých zakázaných látek a zakázaných metod a mezi zavádějícími tvrzeními o smrtícím zhoubném riziku, které nemá žádné vědecké důkazy. Aktuální stav společnosti se vyznačuje velmi snadným přístupem k enormnímu počtu informačních zdrojů a v důsledku této informační zahlcenosti je v mnoha případech poměrně náročné správně rozlišit informace pocházející z relevantních zdrojů od těch nepodložených. Podávání kvalitních, všeobecně ucelených informací je tedy jediným možným řešením, které sportovcům umožňuje zodpovědnou volbu. Problematický je i přístup médií, který jak již bylo zmíněno razí zejména individuální přístup a staví do středu zájmu vítězství a individuální úspěch. Dopingové kauzy zprostředkovány skrze media mají zpravidla jen krátký a značně obecný průběh, který umožní na jednotlivé poklesky brzy zapomenout. To opět přispívá v makrosociálním měřítku, k vytváření klimatu tolerantního vůči dopingovým prohřeškům. Autoritativní změna přístupu médií není dost dobře proveditelná, chceme-li zachovat svobodu projevu. Proto v případě tohoto problému je účelnější soustředit se na mikrosociální prostředí (zejména rodina a trenér) a provádět osvětu na této úrovni.

Na závěr této části bych rád uvedl příklad velmi kontroverzní antidopingové osvěty jedná se o činnost americké nezávislé antidopingové organizace Taylor Hooton Foundation (dále jen THF). Kdy její zakladatel Don Hooton inicioval vznik této organizace po té co jeho syn Taylor Hooton tragicky spáchal sebevraždu ve svých 17 letech. Na webové prezentaci THF⁵¹ je uváděn jako důvod smrti Taylora Hootona důsledek zneužívání steroidních látek. Ovšem je zcela opomíjen fakt, že Taylor Hooton trpěl dlouhodobými depresivními poruchami a užíval antidepresivum Lexapro⁵², které jako jeden z vedlejších účinků uvádí možné zvýšené riziko sebevraždy. Rovněž není brán v potaz fakt, že Taylor Hooton v době sebevraždy již přes měsíc steroidy neužíval. Proto musím trvat na názoru, že postoj otce je z lidského i psychologického hlediska zcela pochopitelný, ovšem z hlediska objektivního se jedná o účelovou úpravu skutečnosti. Nevyhýbám se tvrzení, že se steroidní látky nemohly v určité omezené míře podílet na zhoršení psychického stavu Taylora Hootona, ale na základě výše uvedených faktů zjištěných při forenzní analýze jsem toho názoru, že primárním motivem pro spáchání tak radikálního činu jakým byla tato sebevražda byli dlouhotrvající deprese a nikoliv steroidy.

Estetický kult

Předchozí výklad pojednával zejména o dopingu v prostředí profesionálního sportu, kdy jeho regulaci je věnována absolutní většina prostředků. Nicméně mnohem větší díl⁵³

51 *Taylor Hooton foundation* [online]. [cit. 2013-01-02]. Dostupné z: [Http://www.taylorhooton.org/](http://www.taylorhooton.org/)

52 *Tisková zpráva o vyjádření Jose Canseca k úmrtí TH* [online]. [cit. 2013-01-02]. Dostupné z: <http://www.24-7pressrelease.com/press-release/jose-canseco-proclaims-steroids-were-not-the-cause-of-death-for-late-taylor-hooton-301907.php>

53 Kvalifikovaný odhad RNDr. Jana Chlumského, ředitele ADV ČR uvádí až 80%.

z pomyslného koláče dopingů odkrajují lidé rekrutující se převážně z návštěvníků posiloven, kteří doping využívají k ryze kosmetickým účelům. Prostřednictvím kulturního makroklimatu je vytrvale budován estetický ideál nadměrně muskulaturních hrdinů a běžný spotřebitel je pak ve své snaze podobat se hrdinům nekompromisně konfrontován se svou reálnou vizáží, což velmi často vede ke snížení sebedůvěry a snaze se všemi prostředky přiblížit k vytoužené muskulaturní postavě. Na trhu je široká škála potravinových doplňků prezentující se jako zkratka k vytouženému cíli snížení váhy nebo naopak nabírání svalového objemu. Regulace látek obsažených v těchto potravinových doplňcích je sama o sobě velmi problematická, zejména v případě importovaných potravinových doplňků z USA kde regulace obsažených látek je velmi volná, nezřídka se stává že jednotlivé přípravky obsahují látky dopingového charakteru jako příklad z poslední doby můžeme uvést případ kajakaře Jana Štěrbý,⁵⁴ který byl téměř diskvalifikován z účasti na LOH 2012 v Londýně na základě principu nulové tolerance v důsledku pozitivního dopingového nálezu na zakázaný stimulant, který nezaviněně užil v předtréninkovém suplementu⁵⁵ na jehož obalu nebyl uveden. Dalším příkladem je varování ministerstva zdravotnictví⁵⁶ před konzumací suplementů obsahující Dimethylamylamin (DMAA), který je svými účinky podobný amfetaminu. Řada potravinových doplňků se ve spotřebiteli snaží vyvolat dojem, že se ve své podstatě jedná o látky se stejnými účinky jako anabolické steroidy, které jsou zdravotně nezávadné a zároveň legální. Takovýto druh marketingu přispívá k tolerantnějšímu přístupu vůči látkám dopingového charakteru a leckdy i rozostřuje hranici mezi potravinovými doplňky a dopingem samotným. Tento efekt je sám o sobě umocněn faktem že firmy vyrábějící nutriční suplementy velmi často sponzorují profesionální kulturisty, kteří jsou ve velké míře uživateli dopingových látek⁵⁷. Což má za následek frustrování z neschopnosti dosáhnout očekávaných výsledků konvenční cestou a potenciální tendenci sáhnout po něčem „ostřejším“. Takovéto neopodstatněné frustrace z vlastní domělé nedokonalosti mohou u části populace vyústit v bigorektické poruchy nebo Adonisův komplex. Vzhledem k přesně nezmapovanému rozsahu dopingů v rámci mimosportovních aktivit nebo sportu na amatérské úrovni je velmi žádoucí aby se antidopingová informační osvěta začala soustředit právě na tento z dopingového hlediska rizikový segment.

Seznam zakázaných látek a metod

Pro každý kalendářní rok je odborníky z organizace WADA vypracován Seznam zakázaných látek a zakázaných metod dopingů. Tento seznam je nezbytným nástrojem umožňující vykonávání antidopingových kontrol všemi organizacemi které se účastní Světového antidopingového programu. Prostřednictvím seznamu si každý sportovec

54 [online]. [cit. 2013-02-06]. Dostupné z: http://www.oh.idnes.cz/kajakar-sterba-dostal-pulrocni-trest-za-doping-fl4-/olympiada-londyn-2012.aspx?c=A120711_180701_sporty_ald

55 Produkt je stále běžně dostupný. [online]. [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: <http://obchod.ronnie.cz/s-1960-no-shotgun-v-3.html>

56 *Varování MZ před konzumací produktů obsahující DMAA* [online]. [cit. 2013-02-06]. Dostupné z: http://mzcr.cz/Verejne/dokumenty/varovani-pred-konzumaci-potravin-s-obsahem-latky-1-3-dimethylamylaminDMAA-_6608_2595_5.html

57 Počet pozitivních dopingových nálezů v roce 2012 u českých profesionálních kulturistů dosáhl 20% ze všech odebraných vzorků. (u ostatních sportů to bylo 1-2%)

může bezpečně určit co dopingem je a co jím již není. Seznam je rozdělen na tři základní skupiny látek:

- 1) látky a metody zakázané stále (při soutěži i mimo soutěž)
- 2) látky a metody zakázané při soutěži
- 3) látky zakázané při některých sportech.

S0. Neschválené látky – Tato podskupina byla začleněna do seznamu poprvé v roce 2011 její součástí jsou farmaceutické látky ve vývoji, které ještě nebyly schváleny pro použití jakýmkoliv regulačním úřadem na vládní úrovni (jedná se například o nově vyráběné syntetické drogy⁵⁸). **A zároveň nemají příslušné farmaceutické schválení, nebo** látky které jsou určeny pro jiné použití (například veterinární léčbu).

S1. Anabolické látky – Tyto látky jsou syntetickými deriváty lidských hormonů a jejich aplikace se provádí buď injekčně⁵⁹, **orálně**⁶⁰ nebo inhalováním aerosolu⁶¹. Popularita využívání AS ve sportu⁶² je způsobena jejich pozitivním vlivem na budování svalové hmoty, nárůstu fyzické síly, zvýšení sebevědomí⁶³ a urychlení regenerace. Látky z této skupiny jsou proto populární zejména u silových sportů. Látky v této skupině se řadí mezi látky sportovci zapovězené po celý rok. Pro dokreslení popularity AS uvádím několik z nejznámějších dopingových kauz ve kterých figurovali AS⁶⁴: kanadský sprinter Benjamin Johnson (Stanozol), vítěz ve vzpírání na OH 1983 Otakar Zaremba (Dianabol), homerunový rekordman, baseballista Barry Bonds (Stanozol, Deca-Durabolin).

S2. Peptidové hormony, růstové faktory a příbuzné látky – Dvěma jednoznačnými bestsellery v této kategorii je Erythropoetin (dále jen EPO) a Lidský růstový hormon (dále jen HGH). EPO v lidském těle zvýší počet červených krvinek a tím významně usnadní přenos kyslíku což je výhodné zejména u aerobních aktivit (běh, cyklistika, lehká atletika, kolektivní míčové hry). HGH je v lidském těle přirozeně se tvořící hormon, který ovlivňuje komplexní růst těla a zesiluje efekt AS. Vliv na jeho vysokou popularitu měl fakt že až do roku 2004 neexistoval laboratorní test prokazující zneužití HGH⁶⁵. Ze zneužívání EPO byl usvědčen například vítěz Tour de France 2006 Floyd Landis. Počet úspěšně usvědčených dopingových hříšníků zneužívajících HGH v

58 Viz. případ rozsáhlé distribuce syntetické drogy Mephedron známé jako „Mňau mňau“ v období první poloviny roku 2010.

59 Výhodou intravenózní aplikace anabolik je zvýšení jejich účinnosti a nižší množství vedlejších účinků (zejména snížení jaterního zatížení). Nevýhodou je riziko infekce při aplikaci.

60 U orální aplikace je snížený efekt účinku anabolik vlivem jaterního štěpení účinné látky a v důsledku toho i jejich vyšší zatížení. Výhodou je snadná aplikace.

61 Tato forma aplikace je používána u populárního antialergického léku zvyšujícího přenos kyslíku v těle, prodáváného pod názvem Clenbuterol.

62 Je nutné zdůraznit, že koncentrace zneužívané sportovci jsou mnohdy zcela zbytečně vlivem nedostatečné informovanosti zneužívány v koncentracích několikanásobně převyšující terapeutické užití.

63 Nárůst sebevědomí bývá paušálně zaměňován za agresivní návaly ačkoliv neexistuje žádná klinická studie, která by toto tvrzení bezpečně prokázala. Můj subjektivní názor je, že případné agresivní excesy uživatelů AS jsou způsobené převážně jejich přirozenou mentalitou a vlivem bezprostředního okolí.

64 [online]. [cit. 2013-02-07]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_doping_cases_in_sport

65 [online]. [cit. 2013-02-07]. Dostupné z: <http://www.wada-ama.org/en/Resources/Q-and-A/Human-Growth-Hormone-hGH/>

porovnání s ostatními látkami je u HGH znatelně nižší, nejvíce hříšníků bylo odhaleno mezi hráči USA Major baseball league.

S3. Beta2-agonisté – Látky z této skupiny posilují účinek metabolismu tuků což přispívá k rychlejší redukci hmotnosti. Zneužívány jsou zejména kulturisty při před soutěžní přípravě ve snaze dosáhnout výraznějšího vyrýsování svalové kontury a ve sportech, kde je důležitý faktor hmotnosti.

S4. Hormonové a metabolické modulátory – Hormonové modulátory fungují na principu záměrného vyvolání hormonální disbalance v neprospěch estrogenních látek, které jsou nahrazeny hormony androgenními. Popularita této metody je postavena na její finanční nenáročnosti a dlouhodobém efektu. Metabolické modulátory fungují na principu selektivního blokování jednotlivých trávicích enzymů což umožňuje dopingovému hříšníkovi manipulovat s hmotností⁶⁶.

S5. Diuretika a ostatní maskovací látky – Látky s diuretickým účinkem zvyšují objem vyloučené moči což je využíváno sportovci, kteří se snaží upravit svou váhu těsně před soutěží aby se vešli do zvolené váhové kategorie. Maskovací látky slouží jako doplněk dopingových hříšníků kteří se snaží zamaskovat přítomnost jiných zakázaných látek v těle tak aby nevyšla najevo při dopingových testech⁶⁷.

M1. Manipulace s krví a krevními komponentami – Metoda manipulace s krví spočívá v obohacování krve o červené krvinky, které zvyšují přenos kyslíku. Toto se děje buď prostřednictvím krevních konzerv, nebo pomocí synteticky vyrobených krevních náhrad. Zakázána je jakákoliv nitrozilní úprava vlastností krve. Usvědčit sportovce z manipulace s krví zejména v případě použití krevních konzerv je fakticky možné pouze na základě přímého přistižení během procesu transfuze. Vzhledem k náročnosti procesu aplikace krevních konzerv je však tato metoda delší dobu vytlačována užíváním EPO. Podle tohoto ustanovení je zvyšování tvorby červených krvinek prostřednictvím kyslíkových stanů, nebo tréninku ve vysokých nadmořských výškách v souladu s Kodex.

M2. Chemická a fyzikální manipulace – Manipulacemi v kontextu této kategorie se rozumí jakákoliv nepovolená manipulace s odebraným vzorkem moči nebo krve (záměna, znehodnocení,) a aplikace infuzí bez zdravotní nutnosti. Jako fyzikální manipulace nejsou počítány zdravotní zákroky.

M3. Genový doping – Toto ustanovení zatím plní pouze preventivní funkci a nikdo při jeho porušení zatím nebyl doposud přistižen. Nejaktuálněji se jako pravděpodobné prostředí pro porušení tohoto pravidla jeví oblast koňských dostihů. Hypotetické projednání takového případu by ovšem bylo zcela bezprecedentní a velmi náročné.

Látky a metody obsažené ve výše uvedených skupinách jsou sportovci zapovězeny po celý kalendářní rok a je možné ho kdykoliv otestovat na přítomnost těchto látek.

S6. Stimulancia – Látky z této skupiny patří mezi nejčastěji zjištěné zneužívané zakázané látky vůbec. Jejich hlavní funkcí je stimulace centrálního nervového systému, která se projevuje potlačením únavy, hladu a vyvoláním euforie. Pro látky z této skupiny je typické, že jsou zneužívány napříč sportovními odvětvími. Mezi nejčastěji

66 PYŠNÝ, Ladislav. *Fyziologie a patofyziologie dopingů*. Praha: Karolinum, 2002, s. 73.

67 Tamtéž, s. 45 - 47.

zneužívané konkrétní látky z této skupiny patří: efedrin, amfetamin a kokain⁶⁸. Mezi významnými dopingovými hříšníky zneužívajícími stimulanty je i Knut Jensen - Dánský olympijský cyklista který zemřel po odstoupení ze závodu na OH 1960 po srdečním kolapsu v důsledku předávkování amfetaminem.

S7. Narkotika – Jsou využívána zejména v případech pórůzových stavů, kdy se sportovec snaží tlumit bolest bránící mu ve výkonu. Užívání narkotik, stimulantů, kanabinoidů i glukokortikosteroidů je zakázáno pouze během sportovních soutěží.

S8. Kanabinoidy – Užívání marihuany má uvolňující účinek na psychiku, ale také narušuje motorickou koordinaci proto je do seznamu zakázaných látek zařazena zejména kvůli bezpečnosti sportovců samotných a jejich okolí. Její zneužívání je rozšířené zejména ve specifických sportovních odvětvích úzce spjatých s pouliční subkulturou.

S9. Glukokortikosteroidy – Stejně jako narkotika nejsou dopingem v pravém smyslu a užívají se ke snížení imunitních reakcí (snížená tvorba otoku, zahlenění). Vzhledem k absenci schopnosti přinést jejich uživateli faktické zvýhodnění nad ostatními sportovci se mezi odbornou veřejností uvnitř WADA vede diskuze zda-li by měli být součástí seznamu.

Látky ve skupinách S6. až S9. jsou zapovězené všem sportovcům během soutěže čímž samozřejmě není nijak ovlivněna příslušná veřejnoprávní úprava.

P1. Alkohol – Má na sportovní výkon výrazně negativní vliv a je považován za dopingovou látku pouze v prostředí sportů kde by jeho požití před výkonem sportovní disciplíny znamenalo výrazné ohrožení závodníka samotného případně veřejnosti z řad diváků. Valná většina sportovních organizací zakazuje účast na sportovních událostech pod vlivem alkoholu ve svých individuálních ustanoveních. Mezi sporty kde je alkohol klasifikován jako doping řadíme: automobilové závody, letecké sporty, parašutismus, lyžování a golf.

P2. Beta-blokátory – Jsou látky jejichž efektem je snížení tepové frekvence, snížení rychlosti metabolismu, uvolnění svalového napětí a zklidňující vliv na psychiku. Jejich ovlivnění výkonu z hlediska delší aerobní zátěže je výrazně negativní. Na sportovní disciplíny vyžadující krátkodobý explozivní výkon nemají beta-blokátory vliv žádný⁶⁹. **Zneužívání beta-blokátorů proto přichází v úvahu u sportů kde je nutná delší koncentrace a zcela přesně řízené svalové kontrakce. Mezi tyto sporty patří: střelba, lukostřelba, šípky, billiard ale i automobilové závody.**

Látky uvedené ve skupině P1. a P2. jsou zakázány pouze v taxativně vyčtených sportovních odvětvích a jen během soutěží.

Zakázané, specifické a monitorované látky

Seznam dále vnitřně dělí jednotlivé podskupiny látek do dvou základních skupin na Zakázané a Specifické. Velmi často se v praxi setkáváme s nesprávným zaměňováním specifické látky za takzvaný „lehký doping“ tvořící méně závažnou protiváhu „těžkému

68 Tamtéž, s. 25 - 47.

69 Tamtéž, s. 37 - 38

dopingu“, toto označení je ovšem nesprávné a zavádějící. Označení specifická látka je podmnožinou termínu zakázaná látka a obsahuje přesně vymezený okruh⁷⁰ látek. Ve vědecké rovině pro specifické látky platí, že se jedná pouze o stimulanty a beta blokátory a nikoliv o hormonální deriváty. Obecně pro tyto látky platí, že jejich nezaviněnou přítomnost ve vzorku, lze většinou věrohodněji vysvětlit než například přítomnost anabolických steroidů, na základě čehož mají specifické látky privilegovanější způsob posuzování. To ovšem automaticky neznamená, že specifické látky jsou méně způsobilé napomáhat k vyššímu výkonu, nebo méně nebezpečné. Nadměrná konzumace stimulantů může mít fatální důsledky zejména na kardiovaskulární činnost a vyústit v srdeční kolaps. Důležité je také nezaměňovat specifické látky s monitorovanými látkami⁷¹ které ačkoliv jsou při kontrole lékařsky sledovány nejsou zakázané.

70 Rozlišení nalezneme v Seznamu pro rok 2013. [online]. [cit. 2013-02-08]. Dostupné z:

http://antidoping.cz/documents/svetovy_antidopingovy_kodex_2013_zakazane_latky_a_metody.pdf

71 Viz. IV. Kapitola – Regulace dopingu, Kodex, výklad k Čl. 4

IV. Kapitola – Regulace dopingu

Antidopingový výbor ČR (ADV)

ADV byl založený v roce 1991 na federální úrovni jako občanské sdružení inspirované principy Evropské antidopingové úmluvy⁷², pro její pozdější přijetí a ratifikaci měl vytvářet vhodné podmínky. Po roce 1993 ADV pokračuje ve své činnosti na původním principu, akorát v rámci nového státního zřízení, jeho členy se stávají všichni signatáři České charty proti dopingu. Důležitým mezníkem pro ADV je rok 2000 kdy byl transformován na příspěvkovou organizaci MŠMT a začal sám sebe definovat jako: „nejvyšší orgán s výhradním odborným pracovištěm s celostátní působností, zabezpečující antidopingový program ČR“, tato funkce má od roku 2006 oporu v zákonu o podpoře sportu⁷³ novelizací reflektující plnění závazků ze smlouvy UNESCO. Činnost ADV je od roku 2004 úzce spjata s činností organizace WADA v návaznosti na podepsání Světového antidopingového kodexu jehož signatářem se ADV stal a zároveň ho transponoval do českého prostředí prostřednictvím Směrnice pro kontrolu a postih dopingu ve sportu⁷⁴. Přistoupením ke světovému antidopingovému programu se ADV dobrovolně podřídil vedoucí úloze WADA.

- 1) Kontrolní činnost
- 2) Legislativní činnost
- 3) Informační a výchovná činnost

Kontrolní činnost

Kontrolní činnost je zcela zásadním elementem v boji proti dopingu. Bez důsledné kontroly by antidopingová činnost ADV byla omezena na pouhé edukativně preventivní úkony a vydávání legislativních aktů, o jejichž účinnosti si při absenci realné kontroly dodržování, nemůžeme příliš slibovat. Pravidla kontroly se řídí Směrnicí pro kontrolu a postih dopingu ve sportu (dále jen SPKPD), která je přímým prováděcím předpisem Kodexu. Účelem kontrolní činnosti je zjistit zda došlo u testovaného subjektu k dopingu. Směrnice pro definici vzniku dopingové situace používá inkorporované formulace převzaté z Kodexu. Technická specifikace odběru vzorků a formální náležitosti odběru jsou také upraveny v SPKPD.

Pro úspěšnou aplikaci SPKPD je nutné ujasnění termínu sportovec, který je použitý napříč celou směrnicí. Označení sportovec se vykládá pouze jako každý člověk zaregistrovaný pod tímto označením ve sportovním svazu a nezahrnuje sport na amatérské úrovni. Tato registrace je povinná pokud daný jednotlivec chce soutěžit na oficiálních soutěžích. Sportovci jsou povinni se podrobit otestování členem exekutivy ADV nebo exekutivou písemně pověřeným komisařem. Exekutiva je zodpovědná za

⁷² *Evropská antidopingová úmluva* [online]. 1989 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z:

http://antidoping.cz/documents/evropska_antidopingova_umluva.pdf

⁷³ §3, odst. 1, písm. e) zákona č. 115/2001 Sb, o podpoře sportu.

⁷⁴ *Směrnice pro kontrolu a postih dopingu ve sportu* [online]. 2004 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z:

<http://antidoping.cz/documents/smernicedoping.pdf>

situaci že veškeré vykonané testy budou provedeny v souladu se SPKPD a příslušnými laboratorními standardy. Způsob jakým jsou vybírání adepti na testování může být zcela náhodný a dopingový komisař nesmí být v jakémkoliv konfliktu zájmů s testovaným sportovcem ani sportovním odvětvím v jehož rámci odebírá vzorky. Samotné dopingové kontroly dělíme na soutěžní a mimosoutěžní.

Soutěžní kontrola

Princip soutěžní kontroly, není nijak zásadně komplikovaný. V rámci konkrétní soutěže člen exekutivy ADV, nebo jím vyslaný komisař, vyzve písemnou formou konkrétního sportovce k odevzdání vzorků pro otestování, sportovec tuto výzvu svým podpisem potvrdí. Odmítnutí podpisu má za následek stejné sankce jako pozitivní nález, v případě situace, kdy se sportovec úmyslně vyhýbá kontaktu s komisařem má toto vyhýbání se kontrole stejný následek jako odmítnutí podpisu. Sportovec je povinen se během jedné hodiny dostavit do určeného místa a odevzdat vzorek, pokud je nutné aby sportovec splnil důležitý úkon v rámci soutěže (dokončení závodu, protažení, rozhovor s médii) je možné aby po dohodě s komisařem a zápisu do protokolu dobu prodloužit.

Po té co se sportovec dostaví na místo kontroly (v doprovodu max. 1 další osoby) a prokáže svou totožnost si vybere zaplombovanou odběrovou nádobku, do které odevzdá vzorek. sportovec musí odevzdat minimálně 90ml vzorku a od převzetí odběrové nádoby není možné aby se sportovec vzdálil z odběrového místa. V minulosti proběhlo reaktivně velké množství pokusů naplnit odběrovou nádobku pomocí hadičkového mechanismu proto je i faktický proces vylučování pod přímým dohledem komisaře. Nedůstojnost tohoto opatření shledávám jako další přinejmenším sporný prvek principu nulové tolerance. Výsledný odběr je rozdělen na dva vzorky A a B, které jsou uloženy do sportovcem vybraných nádob a zapečetěny. Zbytek odebraného vzorku je zkontrolován zda-li je dostatečně hustý a vyhovuje limitům WADA. Tato kontrola hustoty, je z důvodu v minulosti opakovaných pokusů dopingových hříšníků oklamat test pomocí nadměrného zavodnění. Po odevzdání vzorků testovaný subjekt ještě vyplní do protokolu seznam všech užívaných medikamentů a nutričních suplementů za posledních 7 dní a celý protokol potvrdí svým podpisem.

Mimosoutěžní kontrola

Neohlášená mimosoutěžní kontrola by byla obtížně uskutečnitelná za situace kdy by Komisař neměl potřebné informace kde se sportovec určený k otestování nachází. Proto je podle Mezinárodního standardu pro testování zřízený národní registr pro testování sportovců. Národní registr obsahuje osobní údaje a údaje o pobytu všech sportovců poskytnutých jednotlivými sportovními svazy. Celý koncept Mimosoutěžních kontrol je pro profesionální sportovce značně omezující. sportovec je povinen do národního registru uvést kromě obecných údajů ve čtrnáctidenním předstihu celodenní program na následující čtvrtletí a to pro každý den v období 6:00 až 23:00. Je nutné aby uvedl adresu umístění pro každé místo kde stráví 60 minut a déle. Zároveň platí, že sportovec může být testován i mimo jím uvedený interval, ale ovšem pro tuto ostatní dobu není odpovědný za svojí polohu. sportovci jsou povinni tyto údaje neustále obnovovat a udržovat aktuální.

V případě, že se komisař dostaví na uvedené místo v určeném časovém úseku a

sportovec se na tomto místě nenachází, má komisař povinnost na tomto místě setrvat 60 min a vyčkat jestli se sportovec nedostaví. Toto pravidlo má za úkol eliminovat objektivní okolnosti, které mohou bránit přesnému dodržování harmonogramu. Komisař může fakultativně kontaktovat sportovce na telefonní číslo uvedené v registru, za předpokladu že komisař sportovce nezastihne na jím uvedeném místě třikrát po sobě v období 18 měsíců jedná se o porušení dopingového pravidla podle článku 2.4 SPKPD. Faktické náležitosti a postupy odběru vzorků jsou totožné s výše uvedenými podmínkami pro soutěžní odběr.

V případě odběru vzorků zvířat registrovaných u příslušných sportovních organizací se jedná obdobným způsobem s přihlédnutím ke specifickým okolnostem odběru.

Laboratorní analýza vzorků se provádí v jedné z 34 antidopingových laboratoří akreditovaných WADA podle příslušných laboratorních standardů. Do léta roku 2011 bylo i české ministerstvo zdravotnictví zřizovatelem akreditované laboratoře pro kontrolu dopingů na základě zákona o podpoře sportu⁷⁵, tato laboratoř byla zřízena už roku 1968 jako čtvrtá na světě tohoto druhu a svého času prováděla kontroly pro všechny státy východního bloku. Po zřízení obdobných laboratoří v Rakousku, Polsku a Maďarsku význam české laboratoře postupně upadal vlivem nekonkurenceschopných cen pro analýzu zahraničních vzorků, ale i navzdory tomu v roce 2010 laboratoř provedla více než 1800 testů. Vlivem nedostatku finančních prostředků na modernizaci laboratorního vybavení český stát ke dni 1.9. 2011 ukončil činnost této laboratoře. Proto je momentálně ADV odkázán na testy vykonávané v rakouské laboratoři.

Legislativní činnost

Legislativní činnost ADV spočívá v úloze poradního orgánu při konstrukci sportovních norem a právních norem. ADV byl například činný při formulaci §288 stávajícího trestního kodexu, dále vydává směrnice pro provádění dopingových kontrol, implementuje aktuální seznamy zakázaných látek a metod podle WADA a také provádí konzultace interního vydávání antidopingových pravidel pro jednotlivé sportovní organizace.

V rámci legislativní činnosti ADV je také vhodné zmínit Českou chartu proti dopingů protože tento dokument se dá označit jako vůbec první pokus o komplexní regulaci dopingů na území ČR vzniknul 2. 12. 1993 z iniciativy ADV jako regionální obdoba Mezinárodní olympijské charty proti dopingů. Charta má formu dokumentu tvořícího základní hodnotový rámec podstaty boje proti dopingů na principu nulové tolerance. Signatářské sportovní organizace se v ní zavazují prosazovat antidopingovou politiku MOV pod nadřízeným dohledem ADV, který ji bude uskutečňovat prostřednictvím směrnice o kontrole a postihu dopingů. Tento stav trval až do roku 2004 kdy se ADV stala přistoupením ke Kodexu podřízenou organizací WADA.

⁷⁵ §4, odst. 2, zák. č. 115/2001 Sb, o podpoře sportu.

Informační a výchovná činnost

Na edukativním poli má ADV poměrně široký záběr činností od vydávání preventivních brožur pro sportující dorost. Přes konstantní masírování veřejnosti antidopingovými desatery až po distribuci bulletinu ADV reflektující momentální antidopingové trendy a novinky.

Směrnice pro kontrolu a postih dopingu v České republice

Jak již z obecného výkladu ADV vyplynulo Směrnice⁷⁶ je zásadním dokumentem pro uskutečňování antidopingové politiky na území ČR, je prováděcím dokumentem Kodexu a obsahuje v naprosté většině stejná ustanovení jako Kodex až na nezbytné formální úpravy tak aby byla použitelná v českém sportovním prostředí. Obsahem směrnice je tedy definice dopingu, náležitosti dopingové kontroly, průběh disciplinárního řízení způsoby ukládání sankcí a další náležitosti. Podrobnějšímu rozboru obsahu Směrnice se věnuji zprostředkovaně v následující kapitole věnující se rozboru Kodexu, protože jak jsem již bylo řečeno Směrnice je ve své podstatě stejného znění jako první část Kodexu (včetně totožné vnitřní struktury).

Vývoj trestního postihu dopingu v ČR

Můžeme prohlásit, že na tak specifickém a úzkém prostoru jakým je právní úprava dopingu ve smyslu trestního postihu na našem území, nebyl až do roku 1997 vydán žádný zásadní právní předpis, který by toto odvětví specificky upravoval.

Pokud pohlédneme do historie s větší mírou představivosti by šlo subsumovat neoprávněné nakládání s látkami ovlivňujícími lidský výkon pod ustanovení § 354, Zákona o zločinech, přečinech a přestupcích⁷⁷ z druhé poloviny 19. století. Ve kterém je upravený přestupek nazvaný jako: *Neoprávněný prodej léčiv vnitřních i zevnitřních*, který upravuje skutkovou postatu a ukládá trest pro lékaře disponující domácí lékárnou, kteří neoprávněně vydávají regulovaná léčiva. Období od padesátých let minulého století se vyznačuje nezájmem doping regulovat a naopak dochází k latentní podpoře dopingu z ideologických důvodů, velmi časté jsou i případy kdy prostřednictvím sportovních svazů pod záštitou medicínských důvodů je doping legálně ordinován⁷⁸.

Možnost trestně postihovat nakládání s látkami ryze dopingového charakteru, byla do roku 1993 vlivem absence konkrétní legislativní úpravy značně omezená. Bylo sice možné nakládat s určitým okruhem stimulantů zneužívaných ve sportu, podřadit pod trestný čin "Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů"⁷⁹ Zásadnější změna přišla po rozpadu ČSR, kdy vešla v platnost přímá novela trestního zákoníku pod číslem 290/1993 Sb., která v důvodové zprávě poprvé jmenovitě

76 *Směrnice pro kontrolu a postih dopingu ve sportu* [online]. 2004 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://antidoping.cz/documents/smernicedoping.pdf>

77 Zákon č. 117/1854 Sb., o zločinech, přečinech a přestupcích

78 Přiznání olympijského medailisty ve vzpírání Otakara Zaremby v rámci vysílání pořadu: 13. komnata Oty Zaremby [online]. [cit. 2013-02-06]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1186000189-13-komnata/207562210800028-13-komnata-oty-zaremby>

79 § 187, zákona č. 140/1961 Sb., Trestní zákoník

reflektovala problém dlouhodobějšího zneužívání anabolických látek mládeží. Do Hlavy šesté, trestního zákoníku vkládá § 218a upravující trestný čin "Podávání anabolických látek mládeži". Skutková podstata tohoto trestného činu spočívá v soustavném, nebo jednorázovém vysokém podání anabolik osobám mladším 18 let. A to bez ohledu zda toto podávání bylo za úplatu či nikoliv. V obou případech je nutné posoudit rozsah a frekvenci podávání s ohledem na možná zdravotní rizika pro tělesný a mravní vývoj mladého člověka. Důležitým vodítkem pro toto posouzení je zejména skutečný věk poškozeného. Horní trestní sazbou pro tento přečin je odnětí svobody až na jeden rok. Celá tato úprava je podle mého názoru poněkud kontroverzní, protože dává prostor polemiky pro zastánce názoru, že zákonodárce měl v úmyslu postavit anabolika na úroveň tabákových a alkoholických výrobků a tím k nim umožnit beztrestný přístup v momentě kdy osoba začne být, podle představ zákonodárce, dostatečně volně i fyzicky vyspělá a dosáhne zletilosti, stejně jako je tomu u alkoholu nebo tabákových výrobků. Tento argument podporuje i umístění a označení tohoto trestného činu, který se nachází pod ustanovením upravující trestný čin Podávání alkoholických nápojů mládeži a zároveň vychází z jeho struktury. Součástí novely je i další ustanovení § 218b ve kterém zákonodárce pověřuje vládu aby vydala nařízení obsahující seznam látek, které jsou považovány za anabolika a jiné látky s anabolickým účinkem, toto vládní nařízení bylo vydáno až o více než 3 roky později v roce 1997⁸⁰.

Aktuální trestní úprava

Stávající trestní zákoník⁸¹ přichází se zcela novou, úpravou společenského problému zneužívání látek s hormonálním účinkem. V § 288 vytváří nový trestný čin nazvaný "Výroba a jiné nakládání s látkami s hormonálním účinkem". Již z názvu lze dovodit, že skutková podstata tohoto trestného činu je pojatá v mnohem širším měřítku než úprava v předchozím trestním zákoníku. Důvodová zpráva⁸² vysvětluje nezbytnost rozšíření této úpravy návazností na mezinárodní antidopingovou úmluvu UNESCO⁸³, která mimo jiné stanovuje povinnost omezení dostupnosti látek s dopingovým účinkem, čehož lze docílit trestním postihem společensky nebezpečného jednání, které doposud takto postižitelné být nemohlo. Zákonodárce v důvodové zprávě dále uvádí, že zneužívání látek dopingového charakteru se stává značně rozšířeným jevem a předchozí úprava tento negativní trend nebyla schopná dostatečně omezit.

Struktura ustanovení.

Struktura § 288 se nijak neliší od většiny ostatních ustanovení ve zvláštní části. Toto ustanovení se nachází jak již bylo řečeno ve zvláštní části trestního zákoníku v VII. hlavě, která obsahuje obecně ohrožující trestné činy. Objektem tohoto trestného činu je zájem na ochraně zdraví a života osob, zájem společnosti na využívání zmíněných látek s hormonálním účinkem pouze k lékařským účelům a zájem na ochraně společnosti před zneužíváním těchto látek. Z hlediska usnadnění interpretace termínu „jiné nakládání“ je v první větě prvního odstavce taxativní výčet osmi činností definující rozsah nakládání.

80 Nařízení vlády č. 72/1997 Sb.

81 Zákon č. 40/2009 Sb.

82 [online]. [cit. 2013-02-07]. Dostupné z: <http://www.trestnizakonik.cz/navrh/duvodova-zprava.html>

83 [online]. [cit. 2013-02-07]. Dostupné z: http://www.antidoping.cz/dokumenty_umluva_unesco.php

Kromě výroby inkriminovaných látek, je v první větě uvedeno: přechovávání, dovoz, vývoz, provázení, nabízení, prodej, poskytování jiným, a podávání těchto látek za jiným než léčebným účinkem, toto vymezení postihuje veškerou reálně myslitelnou manipulaci s látkami anabolického charakteru. Úprava však jde ještě dál a do své skutkové podstaty i výslovně zahrnuje použití metody spočívající ve zvyšování přenosu kyslíku v lidském organismu mimo rámec lékařské léčby, v poslední části prvního odstavce pak zákonodárce nechává prostor pro pozdější flexibilní úpravy prostřednictvím zákazu „jiných metod s dopingovým účinkem za jiným než léčebným účelem“, zákonodárce však ani tuto jinou metodu neponechává k volné interpretaci a v § 289, odst. 4), deleguje vládu k vydání nařízení, definující co se považuje za „jiné metody s dopingovým účinkem ve smyslu § 288“. Základní sazba pro trestný čin podle prvního odstavce má maximální délku jeden rok odnětí svobody.

Druhý odstavec obsahuje kvalifikovanou skutkovou podstatu stanovující horní hranici trestní sazby odnětí svobody až na 3 roky. K jejímu naplnění pak dochází podle bodu a) když pachatel spáchá trestný čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny. Nebo podle bodu b) pokud pachatel poskytuje inkriminované látky dítěti ve větším rozsahu. Zákonodárce v druhé části bodu ještě vyčleňuje radikálně zvýšené nebezpečí, podávání anabolik a látek s obdobným účinkem dětem mladším patnácti let a to ve smyslu, že postačí aby pachatel zpřístupnil tuto látku i v malém množství.

Třetí odstavec stanovuje dolní hranici trestní sazby na 2 a horní pak na 8 let odnětí svobody, pokud jsou naplněny podmínky podle bodu: a) a je výše uvedeným trestným činem způsobena těžká újma na zdraví, podle bodu b) pokud je takový trestný čin spáchán za účelem získání značného prospěchu a podle bodu c) pokud je trestný čin spáchán na dítěti mladšímu patnácti let ve větším rozsahu a v posledním bodu d) spáchá-li takový čin lékař nebo jiná způsobilá zdravotnická osoba.

Čtvrtý odstavec obsahuje ve třech bodech tři nejzávažnější kvalifikované skutkové podstaty jejichž minimální sazba odnětí svobody je 5 let a maximální 12 let. Bod a) rozšiřuje skutkovou podstatu bodu a) v předchozím odstavci na případ smrti, nebo eventuální těžkou újmu na zdraví dvou a více osob, b) opět rozšiřuje totožný bod v předchozím odstavci a to ze značného prospěchu minimální částky 500 000 Kč na prospěch velkého rozsahu minimální částky 5 000 000 Kč. Poslední bod c) se vztahuje na pachatele operující v rámci organizované skupiny působící ve více státech.

Další ustanovení související s tematikou dopingů se nachází v § 289, odst. 4. a obsahuje zákonné zmocnění pro vydání vládního nařízení definujícího látky s anabolickým a jiným hormonálním účinkem a jaké množství je považováno za větší ve smyslu § 288. Dále toto nařízení definuje co se považuje za metody spočívající ve zvyšování přenosu kyslíku v lidském organismu a jiné metody s dopingovým účinkem.

Tato zákonná delegace byla uvedena ve skutečnost vydáním 22. Nařízení vlády publikovaném 7. prosince 2009 pod číslem 454/2009 Sb. Nařízení obsahuje čtyři ustanovení, první z těchto ustanovení odkazuje na seznam látek uvedených v příloze č. 1 nařízení, které jsou považovány za látky s anabolickým a jiným hormonálním účinkem. Druhé ustanovení pak vymezuje větší množství látek s anabolickým a jiným hormonálním účinkem a to poměrně striktním způsobem na více než jeden blistr, injekci nebo podobné obvykle nedělitelné balení léku obsahující tyto látky nebo obdobné množství těchto látek obsažených ve speciálním dopingovém přípravku. Toto

množství drog je mnohem přísněji nastavené a to zejména pokud porovnáme faktickou účinnost užití tak nízkého množství látek s hormonálním účinkem s užitím povoleného množství drog, nutně dospějeme k názoru že dopingové látky nemají šanci na rozdíl od drog způsobit žádné poškození zdravotního stavu nebo behaviorální změny, které by mohli mít za následek patologické chování.

Třetí ustanovení odkazuje na přílohu č. 2, která definuje pro potřeby § 288 metody zvyšující přenos kyslíku v lidském organismu a jiné metody s dopingovým účinkem za zmínění stojí, že v příloze č. 2 je jako jiná metoda uvedený a podrobně specifikovaný genový doping, který s přihlédnutím k momentálním podmínkám ve světě dopingů lze označit za hudbu budoucnosti a dá se říci, že toto ustanovení do jisté míry předběhlo svou dobu. Na úspěšné a funkční provádění transferů buněk umožňující příslušné fyziologické pochody zvyšující sportovní výkon je třeba ještě minimálně několik let počkat, ovšem je třeba tento prozíravý náhled zákonodárce do budoucnosti hodnotit pozitivně.

World antidoping agency (WADA)

Význam WADA v celosvětovém měřítku boje proti dopingů je zcela zásadní a naprosto drtivá většina všech sportovních organizací na světové i národní úrovni je buď přímo podřízená WADA, nebo je na její činnosti závislá a většina dokumentů publikovaná těmito organizacemi přímo vychází z dokumentů WADA.

Podle formální definice⁸⁵ je WADA Soukromoprávní organizace zřízená na základě Švýcarského práva, se sídlem ve Švýcarském Lausanne a s vedením sídlícím v kanadském Montrealu. Založení WADA bylo podníceno sérií dopingových skandálů, které vyvrcholili zadržením velkého množství dopingových substancí v rámci Tour de France 1998, ačkoliv na území Francie platí antidopingová legislativa již od roku 1963 bylo zcela zjevné, že je nutné doping regulovat kooperativně na mezinárodní úrovni. Rozhodovací praxe v této době fungovala buď na základě jednotlivých intervencí mezinárodního olympijského výboru a sportovních organizací, případně v režii CAS, ale to pouze ve smluvních případech. Sankce za obdobné dopingové přečiny se mezi jednotlivými státy značně lišili a přištižení dopingoví hříšníci se často odvolávali ke svým domácím civilním soudům, které posléze tresty anulovaly, nebo jinak deformovali. Tato situace způsobovala kolísavost a nekoherentnost rozhodnutí ústící v relativní právní nejistotu. Logickým vyústěním mohla být tedy jen neformální rezignace na regulaci dopingů a předstírání že se nic zásadního neděje, nebo celosvětové uspořádání, sjednocení a důsledné naplňování antidopingové politiky. Výslednou odpovědí bylo založení WADA v rámci první celosvětové antidopingové konference konané v listopadu, roku 1999 v Lausanne. Zakládající listina⁸⁶ určuje 8 základních bodů činnosti WADA:

- 1) Řídit, podporovat a organizovat boj proti dopingů na mezinárodní úrovni.
- 2) Posílit mezinárodní úroveň etických principů bezdopingové filozofie.

84 Nařízení vlády č. 467/2009 Sb., stanovení látek považovaných za jedy a určení malého množství

85 [online]. [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: <http://wada-ama.org/en/About-WADA/Statutes/>

86 [online]. [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: [http://wada-](http://wada-ama.org/Documents/About_WADA/Statutes/WADA_Statutes_2009_EN.pdf)

[ama.org/Documents/About_WADA/Statutes/WADA_Statutes_2009_EN.pdf](http://wada-ama.org/Documents/About_WADA/Statutes/WADA_Statutes_2009_EN.pdf)

- 3) Zřídit oficiální seznam zakázaných dopingových látek a metod a udržovat ho aktuální.
- 4) Podporovat soutěžní i mimosoutěžní testování v rámci sportovních organizací.
- 5) Vytvořit a sjednotit postupy při odebrání a analyzování vzorků.
- 6) Sjednocení a upravení trestních mechanismů postihující dopingové hříšníky.
- 7) Vytvořit, organizovat a sjednotit edukativní postupy v oblasti dopingové prevence.
- 8) Podporovat nové metody při boji s dopingem.

Po úspěšném založení WADA začala práce na formulování plného znění Kodexu na základě připomínek předních odborníků v oblasti dopingů a sportovního práva. Dalším nutným krokem pro úspěšnou realizaci celosvětové politiky WADA se stalo docílení plné subjektivity v oblasti mezinárodního práva tak, aby bylo možné vydávat autoritativní rozhodnutí, které budou mít jistotu právní vynutitelnosti v rámci států účastnících se světového antidopingového programu, proto v roce 2003 proběhla druhá Světová konference proti dopingů v Kodani. Výsledkem konference bylo přijetí Kodaňské deklarace⁸⁷, která signatářské státy zavazovala k finanční podpoře WADA a ke snaze o implementování Kodexu tak, aby mohlo v dohledné době dojít k přijetí Mezinárodní úmluvy proti dopingů ve sportu⁸⁸ (dále jen UNESCO).

Vedoucí úloha WADA

Kodaňská deklarace ve svém obsahu nestanovila žádné konkrétní závazky vyplývající z jejího podpisu, které by fakticky zavazovaly její signatářské státy k implementaci Kodex do vlastního právního řádu, ale připravila platformu pro dohodu účastníků, která v roce 2005 vyústila v jednomyslné odsouhlasení Mezinárodní úmluvy proti dopingů ve sportu v rámci 33. zasedání Generální konference UNESCO v Paříži. Součástí UNESCO je konkrétní závazek sjednocení boje proti dopingů na mezinárodní úrovni tak, aby byl v souladu s ustanoveními Kodexu. Dalším důležitým závazkem je docílit podřazení národních antidopingových organizací pod vedoucí úlohu WADA.

Organizace WADA

V organizační struktuře WADA je hlavním orgánem 38 členný Zakládající výbor složený ze zástupců vlád členských států a zástupců MOV. Tento výbor pověřuje řízením, majetkovou správou a výkonem rozhodnutí dvanáctičlennou výkonou komisí složenou ze zástupců OH a signatářských vlád. Výkonná komise vytváří a určuje bezprostřední přímé strategie činnosti WADA. Součástí WADA jsou i další komise a skupiny mající za úkol regulace jednotlivých odvětví činnosti (Edukativní komise, Atletická komise, Komise pro výzkum ve zdravotnictví, Skupina expertů pro etické záležitosti atd.). Reprezentativní úlohu plní dobrovolná funkce úřadu Prezidenta WADA voleného zakládajícím výborem na tři roky střídavě ze zástupců MOV a členských

87 [online]. [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://www.wada-ama.org/rtecontent/document/copenhagen_en.pdf

88 *Mezinárodní úmluva proti dopingů ve sportu* [online]. [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://antidoping.cz/documents/mezinarodni_umluva_proti_dopingu_ve_sportu_UNESCO.pdf

států⁸⁹.

Financování WADA

Prostředky potřebné pro chod organizace jsou získávány rovným dílem ze dvou základních zdrojů. Prvním z nich je každoroční dotace od OV, z této částky je poté odvozena totožná částka, která je nárokována vůči členským státům a v průběhu kalendářního roku postupně proplácena. Na internetových stránkách WADA lze dohledat pro jednotlivá období konkrétní výši příspěvků jednotlivých kontinentů i států, včetně jejich platební morálky. Česká republika například proplatila za kalendářní rok 2012 příspěvky v hodnotě 62 039\$⁹⁰.

Světový antidopingový program

WADA svou kompletní činnost zastřešuje pojmem *Světový antidopingový program*, který podle svého významu dělí na tři úrovně:

- 1) Světový antidopingový kodex
- 2) Mezinárodní standardy
- 3) Modely nejlepší praxe a pokyny

Světový antidopingový kodex (Kodex)

Kodex je nejvýznamnějším produktem činnosti WADA a sám sebe definuje jako: „základní a celosvětový dokument, na němž je založen Světový antidopingový program ve sportu“. Smyslem Kodexu je podpořit boj proti dopingů celosvětovou harmonizací klíčových antidopingových prvků. Je dostatečně konkrétní, aby napomohl úplné harmonizace v otázkách, kde je nutný jednotný postoj, zároveň je i dostatečně obecný v ostatních oblastech, takže dovoluje být flexibilní v situaci kdy vyvstane otázka, jak mají být dohodnuté antidopingové zásady uplatňovány. Zároveň svojí vlastní existenci odůvodňuje potřebou chránit to, co je podle subjektivního pohledu autorů Kodexu na sportu opravdu hodnotné. První verze Kodexu byla formulována v rámci druhé světové antidopingové konference konané v roce 2003 a vzešla v účinnost k 1.1. 2004. Všechny sportovní organizace účastníci se LOH v Athénách 2004 přijali zásady Kodexu před jejich začátkem, čímž byl dán najevo všeobecný souhlas s obsaženými principy a pravidly. V roce 2006 proběhla pomocí transparentního veřejného řízení první revize Kodexu, reflektující zejména přijetí Mezinárodní úmluvy proti dopingů ve sportu UNESCO⁹¹. Výsledkem revize je aktualizace Kodexu a přijetí nové verze účinné od 1.1. 2007. Poslední dokonaná revize proběhla v roce 2008 a vzešla v účinnost k 1.1. 2009. Momentálně od počátku roku 2012 probíhá první kolo návrhů na další revizi pravidel Kodexu, která by podle harmonogramu WADA měla být završena v listopadu 2013.

89 [online]. [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: <http://wada-ama.org/en/About-WADA/Governance/>

90 [online]. [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: http://wada-ama.org/Documents/About_WADA/Funding/WADA_Contributions_2012_update_EN.pdf

91 [online]. [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: http://antidoping.cz/documents/mezinarodni_umluva_proti_dopingu_ve_sportu_UNESCO.pdf

Struktura Kodexu

Kodex je rozdělený do čtyř základních částí, jejichž obsah rozeberu a vyhodnotím v následující části. Tento podrobnější výklad obsahu je žádoucí s přihlédnutím k faktu, že jeho ustanovení jsou povinně převzaty všemi signatáři a tvoří základ přístupu nulové tolerance k dopingů na celém světě.

Struktura Kodexu:

- I. Dopingová kontrola
- II. Výchova a výzkum
- III. Role a odpovědnost
- IV. Přijetí, dodržování, úpravy a výklad Kodex

I. část - Dopingová kontrola

Základní definicí pro celý Kodex je přesné vymezení dopingů. Toto vymezení je uvedeno v prvním článku:

„Doping je definován jako porušení jednoho nebo více antidopingových pravidel uvedených v člancích 2.1 až 2.8 Kodexu.“

1. Pravidlo: *„Přítomnost zakázané látky nebo jejích metabolitů nebo indikátorů v těle sportovce.“* Na toto pravidlo je aplikovaný regulační princip *striktní odpovědnosti*, který nebere zřetel na to, zda-li se inkriminovaná látka do těla sportovce dostala úmyslně či nikoliv. Jinými slovy lze toto pravidlo formulovat tak, že ačkoliv váha základního důkazního břemene spočívá na bedrech dopingových kontrolorů, není nutné prokázání úmyslné, nebo vědomé aplikace látky. A každý z možných adeptů pro provedení dopingové kontroly je povinen sám vlastní bdělostí ohlídat, zda-li jim konzumované medikamenty, potraviny a nutriční suplementy neobsahují některou ze zakázaných látek. Toto pravidlo reflektuje v minulosti častou výmluvu na kontaminované potraviny⁹². Druhou stranou mince tohoto pravidla je, že klade na sportovce poměrně rozsáhlé nároky ohledně kontroly potravin, pokud si chtějí být opravdu jistí. V minulosti bylo pravidlo striktní odpovědnosti opakovaně potvrzeno v rozhodnutích CAS. Aby aplikace tohoto pravidla nebyla příliš přísná, je možné v situaci, kdy *sportovec* spolehlivě prokáže, že látku do svého těla dostal omylem a neměl z jejího působení žádné benefity, upustit od uložení sankce (článek 10.4. zrušení uložené sankce). Za splnění důkazního břemena pro prokázání porušení 1. pravidla postačí pokud odebraný vzorek obsahuje zakázanou látku nebo její metabolity či indikátory.

2. Pravidlo: *„Použití nebo pokus o použití zakázané látky nebo zakázané metody sportovcem.“* Na rozdíl od předchozího pravidla je zde jako důkazní prostředek použitelný jakýkoliv dostatečně spolehlivý důkaz, jakým je třeba přiznání sportovce, výpověď svědka nebo i na základě závěrů vyvozených z dlouhodobější analýzy. V případě prokazování samostatného pokusu o použití zakázané látky nebo metody, je nutné faktické dokázání úmyslu v případě, že nedošlo k porušení 1. Pravidla.

⁹² Z poslední doby je známá aféra Alberta Contadora (vítěze Tour de France, Vuelty i Giro di Italia) a jeho výmluva na kontaminaci hovězího masa anaboliky.

3. Pravidlo: „*Odmítnutí nebo nedostavení se k odběru vzorku bez přesvědčivého zdůvodnění po obdržení výzvy, která vychází z příslušných antidopingových pravidel, nebo jiné vyhýbání se odběru vzorku*“ Provádění tohoto pravidla je popsáno v části popisující kontrolní činnost ADV. Zvláště zmínit je třeba jen „jiné vyhýbání se odběru vzorku“, které spočívá v úmyslném skrývání sportovce před dopingovým komisařem tak, aby nemohl učinit výzvu k odebrání vzorku.

4. Pravidlo: „*Porušení příslušných požadavků, týkajících se dostupnosti sportovce pro testování mimo soutěž, včetně nedodání požadované informace o místech pobytu a nezastižení na místě pobytu, které byli prohlášeny podle pravidel, která jsou v souladu s Mezinárodním standardem pro testování. Jakákoliv kombinace tří nezastižení na místě pobytu nebo nedodání požadované informace o místech pobytu během osmnáctiměsíčního období zjištěná Antidopingovou organizací, která má pravomoc nad sportovcem, je porušení antidopingového pravidla.*“ Způsob mimo soutěžního testování je popsán v části Kontrolní činnosti ADV. Dále je k tomuto pravidlu vhodné uvést, že jednotlivá porušení povinnosti být k zastižení se počítají dohromady i v rámci rozdílných sportovních asociací. Uvedu stručný příklad: sportovec není zastižen na treninku inspektory WADA, ani na uvedené adrese svého bydliště inspektorem ADV a pro nadcházející čtvrtletí opoměl uvést povinné údaje do registru pobytu sportovců ADAMS, to nám dává dohromady tři provinění, které mají za následek naplnění porušení 4. dopingového pravidla.

5. Pravidlo: „*Podvádění nebo pokus o podvádění v průběhu kterékoliv části dopingové kontroly.*“ Pro interpretaci textu tohoto ustanovení nejsou nutné žádné další interpretační pomůcky a postačí sémantický výklad. Často používaný způsob podvádění při kontrole v dřívějších dobách spočíval v přinesení externího zdroje „čisté“ moči do odběrového místa a jeho vpašování do odběrové nádoby pomocí hadičky. Díky tomuto způsobu podvádění dopingovým komisařům nezbývalo než implementovat do směrnice o provádění kontroly ustanovení oprávnující komisaře k přímému dohledu na vyprazdňování testovaného sportovce, což jen podtrhuje nedůstojnost celé kontrolní mašinérie.

6. Pravidlo: „*Držení Zakázaných látek a Zakázaných metod.*“ Držení je v případě tohoto pravidla vykládáno jako jakákoliv manipulace s inkriminovanými látkami sportovcem bez rozlišování, zda-li se jedná o soutěžní nebo mimosoutěžní období. Držení podléhá v tomto případě extenzivnímu výkladu, ve kterém je zahrnuto i držení látky doprovodným personálem sportovce. Držení lze ospravedlnit pouze na základě terapeutické výjimky, nebo přijatelného odůvodnění. Za přijatelné odůvodnění nelze například použít tvrzení, že zakázaná látka je držena v úschově pro přítele, neboť tvrzení tohoto charakteru nejsou dostatečně průkazná. Za dostatečně průkazné ospravedlnění lze považovat situaci v případech zdravotně odůvodněných okolností, kdy sportovec drží například inzulin, který získal na lékařský předpis pro své dítě trpící cukrovkou.

7. Pravidlo: „*Obchodování nebo pokus o obchodování s jakoukoli zakázanou látkou*“

nebo zakázanou Metodou“ Jakýkoliv pokus o prodej nebo jiný převod vlastnického práva k zakázaným látkám za úplatu splňuje podmínky tohoto ustanovení.

8. Pravidlo: „*Podání nebo pokus o podání jakékoliv zakázané metody nebo zakázané látky sportovci při soutěži nebo podání nebo pokus o podání jakékoliv metody nebo látky zakázané mimo soutěž sportovci v období mimo soutěž, nebo asistování, povzbuzování, napomáhání, navádění, zakrývání skutečnosti nebo jiná spoluvina týkající se porušení nebo pokusu o porušení antidopingového pravidla.*“ Poslední pravidlo má ve svém hledáčku primárně osoby tvořící sportovní doprovod a to zejména trenéra a členy realizačního týmu. Přistižení člena doprovodu sportovce při porušování tohoto pravidla znamená penalizaci člena samotného a na dopingový status sportovce to vliv nemá, pokud není nijak zapojen. Prokazování porušení tohoto pravidla je relativně komplikované a slouží spíše pro případ, že by se jednání, které je zjevně v rozporu s Kodexem, nedalo spolehlivě subsumovat pod předcházející pravidla.

Dokazování dopingu – Čl. 3

Primárním nositelem důkazního břemene jsou Antidopingové organizace, které se ho zhostí tak, že dostatečným způsobem přesvědčí rozhodující orgán. Vzhledem k závažnosti obvinění souvisejících s dopingem je nutné, aby důkazní břemeno bylo těžší než pouhé prokázání pravděpodobnosti, ale není v zásadě nutné, aby bylo nade vší pochybností. V určitých případech (10.4 a 10.6) je důkazní břemeno přeneseno na sportovce a to zejména ve smyslu polehčujících okolností. Potřebná váha důkazního břemene je na obdobné úrovni jako způsob dokazování ve věcech porušení profesní morálky⁹³.

Seznam zakázaných látek – Čl. 4

Ve čtvrtém článku kodexu je formálně upravená příloha Seznamu zakázaných látek, která tvoří elementárně důležitou součást kodexu, nutnou pro uplatňování antidopingové politiky. WADA minimálně jednou za rok vydá aktualizovaný seznam obsahující taxativní výčet všech látek a metod, které jsou oficiálně považovány za dopingové. Do seznamu se zařazují všechny látky, které mají potenciál zvýšit výkon sportovce a to v rámci soutěže i mimo. Látka s potenciálem zvýšit výkon sportovce je poněkud kontroverzní způsob jak tyto látky kvalifikovat, neboť velké množství látek prokazatelně zvyšuje výkon sportovců a zakázané nejsou někdy i z ryze komerčních důvodů⁹⁴. Proto je nutné si položit otázku, jak přesně si normotvůrce, respektive příslušný orgán WADA představuje prokazatelné zvýšení výkonu.

Terapeutická výjimka

V další části čtvrtého článku Kodex je podrobně rozebrána definice Terapeutické výjimky (dále jen TV) a její podrobné úpravy v rámci Mezinárodního standardu pro

93 CAS 98/208 N., J., Y., W. v. *Fédération Internationale de Natation (FINA)*

94 Zářným případem této látky je kofein zakázaný do roku 2005, od jeho zákazu bylo ovšem upuštěno pravděpodobně z důvodu, že výrobci nápojů na kofeinové bázi jsou velmi významnými sponzory sportovních událostí na všech úrovních. V: HNÍZDIL, *Vstupte! s MUDr. Janem Hnízdilem*, Český rozhlas Leonardo, [online]. [cit. 2013-02-08]. Dostupné z: <http://prehravac.rozhlas.cz/audio/373689>

poskytování terapeutické výjimky⁹⁵. Tato výjimka je určena pro zdravotně indisponované sportovce a umožňuje jim podstoupit léčbu pomocí zakázaných látek uvedených na seznamu, aniž by za to byl sportovec penalizován. Aplikace terapeutické výjimky je podmíněná situací v rámci které nelze uspokojivě aplikovat druh léčby, který není v rozporu se Seznamem. Terapeutickou výjimku primárně vydává národní sportovní organizace, jejímž členem sportovec je. V případě vyšších nadnárodních soutěží pak dochází k předání pravomoci udělovat terapeutické výjimky organizátorům těchto soutěží. Mezi nejčastější udělované terapeutické výjimky patří povolení aplikovat *insulin* sportovcům postiženým cukrovkou a podávání lehčích stimulačních látek potlačující alergické příznaky.

Monitorované látky

Další činností podstatnou pro zařazování látek na Seznam je monitoring látek, které WADA po konzultaci s ostatními signatáři na základě jejich připomínek zařazuje na seznam monitorovacího programu. Tento monitorovací program obsahuje látky, které nejsou uvedené na Seznamu, ale WADA vyžaduje údaje o jejich užívání. Nebyl vydán žádný oficiální doplňující komentář k monitoringu jako takovému a jeho odůvodnění je omezeno na strohé konstatování, že je třeba některé látky monitorovat pro případ jejich zneužívání⁹⁶ přesto, že se přítomnost těchto látek v těle sportovce nepočítá jako porušení pravidel. Můj subjektivní názor je, že toto ustanovení odkrývá jen další z nadměrně přísných ustanovení principu nulové tolerance a snahu WADA mít za každou cenu pod kontrolou cokoliv, co sportovec pozře. Reálně není seznam monitorovaných látek příliš rozsáhlý⁹⁷ a lze proto důvodně usuzovat, že funguje spíše jako administrativní zátěž než platforma pro preventivní monitoring potenciálně nebezpečných látek.

Testování – Čl. 5

Pátý článek obsahuje náležitosti testování, která byla popsána na začátku kapitoly v rámci soutěžní kontroly ADV, která ve SPKPD tento článek kompletně přejímá. Důležité je akorát zmínit ještě definici Cíleného testování. Cílené testování ve své podstatě vytváří neomezenou možnost sportovní organizace testovat kohokoliv a kdykoliv na základě jakéhokoliv myslitelného vzoru. Důvodem může být zvýšení výkonu, hmotnosti, nebo víceméně jakákoliv další zdánlivě legitimní okolnost. V oficiálním komentáři Kodexu je dokonce přímo uvedeno, že pro cílené testování není nutný žádný konkrétní důvod. Z tohoto hlediska je tedy nutné brát na zřetel reálnou možnost snadného zneužívání cíleného testování pro subjektivní zájmy.

Analýza vzorků – Čl. 6

Vzorky odebrané *sportovci* mohou být testovány pouze za účelem prokázání látek ze

95 [online]. [cit. 2013-02-08]. Dostupné z:

http://www.antidoping.cz/documents/svetovy_antidopingovy_kodex_2011_standard_pro_tv.pdf

96 [http://wada-ama.org/en/World-Anti-Doping-Program/sports-and-Anti-Doping-](http://wada-ama.org/en/World-Anti-Doping-Program/sports-and-Anti-Doping-Organizations/International-Standards/Prohibited-List/Monitoring-Program/)

[Organizations/International-Standards/Prohibited-List/Monitoring-Program/](http://wada-ama.org/en/World-Anti-Doping-Program/sports-and-Anti-Doping-Organizations/International-Standards/Prohibited-List/Monitoring-Program/) (navštíveno 23.4. 2012)

97 Seznam monitorovaných látek pro rok 2012 obsahuje 11 položek. [online]. [cit. 2013-02-08].

Dostupné z: http://wada-ama.org/Documents/World_Anti-Doping_Program/WADP-Prohibited-list/2012/WADA_Monitoring_Program_2012_EN.pdf

Seznamu a přítomnost látek z Monitorovacího listu. Celková analýza smí být prováděna pouze v akreditovaných laboratořích⁹⁸ WADA. Technické a etické náležitosti testování a odběru jsou specifikovány v Mezinárodním standardu pro testování⁹⁹(dále jen Standard). Institut vlastnického práva k odebraným vzorkům je upraven tak, že vlastníkem se stává organizace iniciující jejich odběr. Tato organizace může převést vlastnické právo k vzorkům na jinou organizaci, která odpovídá za provedené testování.

Nakládání s výsledky – Čl. 7

V sedmém článku je upraven postup nakládání s výsledky v případě pozitivního dopingového nálezu. Jednotliví signatáři Kodexu mohou tento postup upravit odlišným způsobem a není vyžadována jeho přesná implementace za předpokladu, že nebude *a contrario* ustanovením Kodexu. V momentě, kdy dojde k pozitivnímu dopingovému nálezu je nutné nejprve prověřit dvě okolnosti, které by vyloučily protiprávnost tohoto nálezu. První okolností je terapeutická výjimka (viz. výše) a to konkrétně zjištění skutečnosti jestli byla udělena, případně zda na ní nemá sportovec nárok. Druhou okolností je zjištění zda nedošlo k odchýlení se od Standardu a tím narušení objektivitu testu. Pokud obě tyto okolnosti nejsou naplněny, organizace sportovce uvědomí o skutečnosti, že došlo k pozitivnímu dopingovému nálezu, sdělí mu, které antidopingové pravidlo tím bylo porušeno, dále ho poučí o právu požádat neprodleně otestování vzorku B. V případě, že tak sportovec požádá má právo být přítomen u otevření vzorku B a jeho testování a také má právo vyžádat si kopii laboratorních dokumentů o provedeném testování. Za předpokladu, že se organizace rozhodne dál neřešit pozitivní dopingový nález jako porušení antidopingových pravidel, je její povinností tuto skutečnost oznámit sportovci a ostatním organizacím, které by mohli mít na prošetření této situace zájem.

Dále je v 7. článku definován atypický nález, který zpravidla svou existencí reflektuje individuální endrogenní pochody v lidském těle. Jedná se o takové situaci kdy, je v těle přítomná tělu vlastní látka ovšem v nadstandartní koncentraci. Tato skutečnost může být následkem:

- 1) přirozené hormonální sekrece příslušného tělesného orgánu,
- 2) aplikace dopingových látek či jiných zakázaných dopingových metod,
- 3) výsledkem konzumace medikamentů povolených v rámci terapeutické výjimky. Atypický nález sám o sobě nutně nemusí automaticky znamenat dopingový nález a je vždy podroben dalšímu zkoumání a na jeho základě je stanoveno konečné rozhodnutí, jestli se bude atypický nález dále řešit jako pozitivní dopingový nález či nikoliv.

Pokud dojde k pozitivnímu nálezu v odebraném vzorku, je sportovci neprodleně pozastavena činnost dokud nedojde ke projednání, které má za následek buď zákaz činnosti nebo vyvinění. Tímto není dotčeno právo sportovce na předběžné řízení a urychlené projednání zejména v případech časové tísně.

98 V červenci 2011 byl ukončen provoz jediné laboratoře s akreditací WADA na území ČR

99 [online]. [cit. 2013-02-08]. Dostupné z:

http://antidoping.cz/documents/svetovy_antidopingovy_kodex_2009_standard_pro_testovani.pdf

Právo na spravedlivé řízení – Čl. 8

V osmém článku se nachází soubor taxativně uvedených kogentních zásad, jejichž dodržování je potřebné pro naplnění práva na spravedlivé řízení stejně jako práva na samotné řízení jako takové. V tomto článku je pevně stanoveno, že každé osobě, která je obviněna z porušení antidopingových pravidel musí být *antidopingovou organizací* poskytnuto řízení, splňující následující zásady:

- 1) právo na včasné řízení
- 2) musí rozhodovat spravedlivý a nestranný orgán
- 3) právo být zastoupen zvoleným právním zástupcem (na vlastní náklady)
- 4) právo být informován včasně a správně o obvinění
- 5) právo vyjádřit se k obvinění z porušení antidopingových pravidel a jeho důsledkům
- 6) právo obou stran na předložení důkazů včetně práva na předvolání a výslech svědků
- 7) právo na tlumočníka, přičemž rozhodovací orgán určí, kdo ponese náklady na tlumočení
- 8) právo na včasné vysvětlené a zdůvodněné rozhodnutí

Tento článek má za úkol stanovit základní právní principy, které zajistí spravedlivé řízení pro obviněné osoby. Nenahrazuje však vlastní pravidla řízení jednotlivých signatářů. Tohoto řízení se může obviněný vzdát a to buď přímým sdělením nebo tím, že oznámení o porušení pravidel nenapadne. Pokud se z těchto dvou důvodů řízení nekoná má příslušná organizace právo oznámit osobám¹⁰⁰ odůvodněné rozhodnutí vysvětlující přijatá opatření.

Odchýlení od standartních lhůt řízení je možné v naléhavých situacích, jakými je například urychlené vydání rozhodnutí v předvečer významné sportovní akce tak, aby dotčený sportovec věděl, zda se smí nebo nesmí účastnit závodu.

Automatické anulování výsledků – Čl. 9

Jakékoliv porušení antidopingových pravidel v rámci soutěže má za následek anulování veškerých dosažených výsledků v rámci této soutěže. Tato anulace je automatická a v jejím rámci se nepřihlíží, zda-li šlo o zaviněné porušení pravidel či nikoliv. S přihlédnutím k aktuální situaci na antidopingové scéně lze konstatovat, že toto ustanovení nemá žádnou promlčecí dobu. Respektive v rámci aplikace Kodexu jí doposud nebylo dosaženo. V případě kolektivních sportů stačí, aby porušil antidopingové pravidlo jediný účastník týmu a dochází k anulaci výsledků celého družstva.

Sankce pro jednotlivce – Čl. 10

Tento článek podrobněji obsahuje taxativní výčet sankcí dopingových hříšníků a přesnou specifikaci jednotlivých postihů.

První subčlánek opět řeší podmínky sankce anulování výsledků. Zásadním rozdílem

100 Čl. 13.2.3

oproti předchozímu článku je širší možnost aplikace článku a to na celou akci¹⁰¹ a nikoliv jen na soutěž. Ovšem samotná anulace výsledků celé akce není automatická a vždy se přihlíží k dalším okolnostem, jakými je prokázané nezaviněné užití látky spolu s prokázaným faktem, že toto užití sportovce neovlivnilo v ostatních soutěžích.

Druhou možností penalizace je zákaz činnosti. V případě porušení vybraných pravidel¹⁰² obsažených v čl. 2. je za první porušení pravidel udělen standardně zákaz činnosti na dva roky. Dvouletý zákaz je možné redukovat nebo naopak prodloužit pouze v případech uvedených v následujících článkách¹⁰³. Eticky diskutabilní je komplexní harmonizace udílení dvouletého zákazu činnosti napříč sporty. V praxi je velký rozdíl mezi délkou sportovní kariéry v různých sportovních odvětvích, například v případě sportovní gymnastiky má dvouletý distanc ve své podstatě likvidační následek a to jak z hlediska materiálního, ale také zejména v rámci tréninku a celkové zdravotní dispozice vázané na nízký věk, na rozdíl třeba od sportovní střelby, kde je profesionální kariéra až desetinásobně delší než v případě gymnastiky. Rovněž v případě kolektivních sportů znemožnění účasti jednoho člena týmu má fatální důsledky pro zbytek družstva. Jedním ze zásadních právních principů při trestání je právě přihlídnutí k osobním poměrům pachatele tak, aby trest byl úměrný jeho prohřešku a zároveň by měl být brán v potaz faktický dopad trestu na pachatele a jeho okolí. Problém harmonizace spatřuji tedy v nerovnoměrné intenzitě následků na jednotlivé dopingové hřištníky. Protiargumentem v diskuzi, zda je harmonizace zákazu činnosti správným řešením, je nerovnost vznikající v rozdílné délce uděleného trestu jen na základě rozdílného sportovního odvětví.

Předchozí subčlánek řeší postih porušení tří nejrozšířenějších a z hlediska podstaty problému dopingů i nejzásadnějších pravidel¹⁰⁴. Dále je v tomto článku upraven postih porušení pravidel, které doplňují základní skutkové podstaty uvedené v předchozím odstavci. Jedná se o porušení povinnosti dostavit se k odběru vzorku a podvádění při dopingové kontrole, obě porušení jsou trestány dvouletým zákazem činnosti a v případě méně závažného porušení čtvrtého pravidla¹⁰⁵ je délka zákazu činnosti flexibilní podle míry zavinění, v rozmezí jednoho až dvou let.

Nejpřísněji je postihováno porušení sedmého a osmého pravidla¹⁰⁶ spočívající v obchodování nebo pokusu o obchodování s nedovolenými látkami a podávání a pokusu o podávání zakázané látky, nebo metody. Přísnost postihu je dovozována z podstaty zvýšeného rozsahu kontaminace sportu dopingem, narozdíl od individuálního prohřešku jednotlivce. Obě porušení jsou trestány v rozpětí 4 let až doživotního zákazu činnosti. V těchto případech se k doživotním zákazům organizace uchylují zejména ve zvlášť závažných případech, kdy jsou látky podávány nezletilým osobám, nebo v takové míře, která má za následek závažné poškození zdraví. Z dikce obou pravidel je zřejmé, že jsou

101 Akcí pro naše potřeby rozumíme celý cyklus jednotlivých soutěží. Například pokud bude odhalen doping sportovce v (soutěži) závodu běhu na 100m, může být penalizován v rámci celého atletického meetingu (Akce).

102 Jedná se o pravidla: 2.1. Přítomnost zakázané látky, 2.2. Použití nebo Pokus o použití Zakázané látky, nebo metody a 2.6. Držení zakázaných látek nebo metod.

103 Podmínky pro zkrácení Zákazu činnosti se nacházejí v člancích 10.4 a 10.5, pro prodloužení Zákazu činnosti v čl. 10.6.

104 Jedná se o pravidla uvedená v Kodex: 2.1. Přítomnost zakázané látky, 2.2. Použití nebo Pokus o použití Zakázané látky, nebo metody a 2.6. Držení zakázaných látek nebo metod.

105 *Nedodání informací o místech pobytu pro potřeby dopingové kontroly.*

106 V Kodexu jsou pravidla uvedena v Čl. 2.7. a 2.8.

primárně namířena proti doprovodnému personálu sportovce, který je ve všech případech, spadajících pro tyto případy, postižen zákazem činnosti na doživotí. Sportovní organizace má také podle Kodexu povinnost informovat příslušné úřady o vzniklé situaci tak, aby mohlo dojít k jejímu prošetření a případnému dalšímu veřejnoprávnímu postihu. Podle judikatury se v takových případech nejedná o porušení zásady *ne bis in idem*.

Možnosti zmírnění potrestání

„Čl. 10.4. Neuložení nebo snížení zákazu činnosti za specifické látky, při výjimečných okolnostech“

Zmírnění zákazu činnosti za užití specifické látky je možné pouze při výjimečných okolnostech. Jak již bylo řečeno na specifické látky je při trestání nahlíženo jako na privilegovanou formu dopingu, ale ovšem pouze při prokázání zvláštních okolností, že látka nebyla použita pro úmyslné zvýšení výkonu. Důkazní břemeno absence úmyslu zvýšení sportovního výkonu leží na bedrech sportovce. Při posuzování úmyslu hrají roli zejména tyto objektivní okolnosti: zda užití látky mělo faktickou možnost ovlivnit výkon sportovce a zda se jedná o neskryvané užití. Tato okolnost je postavena na názoru, že pokud se někdo pokouší utajit konzumaci určité substance je celkem směřodatným vodítkem ke zjištění konečného účelu suplementace. Rovněž se počítá jako výjimečná okolnost pokud sportovec prokáže prostřednictvím lékařské zprávy užití specifické látky z důvodu léčby, ačkoliv nebyl držitelem terapeutické výjimky. Při aplikaci tohoto ustanovení rovněž platí přímá úměrnost mezi potencionální možností zvýšení výkonu a tíhou důkazního břemena. Subjektivní faktory jakými je například skutečnost, že sportovec během dvouletého zákazu činnosti přijde o velké množství peněz, nebo že se již vzhledem ke svému věku po odpykání zákazu nebude moci zpětně zařadit do soutěží, nemají na rozhodování organizace žádný vliv.

"Čl. 10.5 Neuložení nebo zkrácení doby zákazu činnosti na základě výjimečných okolností"

V Kodexu je uvedený taxativní výčet jednotlivých výjimečných okolností umožňující upustit od potrestání:

1) Neexistence zavinění nebo nedbalosti.

Je jedinou výjimečnou okolností, která umožňuje rozhodující organizaci zcela upustit od potrestání. V případě upuštění od potrestání se na sportovce hledí jako by nikdy neporušil antidopingové pravidlo s výjimkou případu, kdy dojde k dalšímu porušení antidopingových pravidel. Pak se na sportovce hledí jako kdyby již byl jednou trestán, což má zásadní vliv na výši udělené sankce. Neexistenci zavinění nebo nedbalosti musí sportovec prokázat spolu s faktem, jakým způsobem se mu do těla látka dostala, případně, jak došlo ke kontaminaci odebraných vzorků. V případě neexistence nedbalosti je její prokázání poněkud komplikovanější než neexistence zavinění, neboť sportovec je na základě principu nulové tolerance osobně odpovědný za složení potravin

a potravinových doplňků, které přijímá¹⁰⁷ a případná kontaminace těchto potravin, nebo doplňků zakázanými látkami je přičítána na vrub jeho nedbalosti. Možnou modelovou situací je úmyslná/neúmyslná kontaminace potravin prostřednictvím rodinného příslušníka nebo osobou tvořící sportovní doprovod. Tuto okolnost nelze podřadit pod neexistenci zavinění nebo nedbalosti, protože sportovec je podle principu objektivní odpovědnosti odpovědný i za volbu realizačního týmu, kterým je obklopen a také za případné nutriční interference blízkých osob. Modelovou situací, kdy je možné hovořit o absolutní neexistenci zavinění nebo nedbalosti je situace, kdy dojde k záškodnické kontaminaci ze strany soupeře, protože v takovýchto případech se jedná o zvlášť zákeřné počínání a požadovat po sportovci aby bral i na toto riziko zřetel a podnikal proti němu soustavná opatření, by nutně vyústilo v plošnou paranoii a naprosto narušilo ducha sportu.

2) Nevýznamné zavinění nebo nevýznamná nedbalost.

U této okolnosti má určující úlohu fakt, že sice došlo k porušení antidopingového pravidla vinou nebo nedbalostí sportovce, ale díky doprovodným sekundárním okolnostem, po něm nelze spravedlivě požadovat, aby nesl plnou tíhu postihu. Jedná se zejména o výše uvedené modelové situace nedostatečně liberující pro aplikaci neexistence zavinění nebo nedbalosti. Na rozdíl od předchozí však tato okolnost nemůže být důvodem pro neudělení žádného zákazu činnosti, ale lze jejím aplikováním docílit jeho snížení až na polovinu. V případě opakovaného prohřešku, za který hrozí doživotní zákaz je minimálním trestem zákaz činnosti na 8 let. Tento článek lze uplatnit na všechna porušení antidopingových pravidel.

3) Významná pomoc při odhalení nebo prokázání porušení antidopingových pravidel.

Z teleologického hlediska má tato možnost motivat přistiženého sportovce udat další dopingové hříšníky s vidinou zmírnění vlastního postihu. Sportovec nebo jiná osoba může před uplynutím odvolací lhůty 21 dní (čl. 13) z vlastní iniciativy poskytnout významnou pomoc antidopingové organizaci, orgánu činném v trestním řízení, případně profesionálnímu disciplinárnímu orgánu při odhalování a prokazování trestných činnů/přestupků souvisejících s dopingem nebo porušení antidopingových pravidel. Pokud tato pomoc ve svém důsledku povede k prokázání výše uvedeného, může antidopingová organizace pozastavit již udělený zákaz činnosti. V případě že se potrestaná osoba rozhodne poskytnout významnou pomoc až po uplynutí odvolací lhůty, musí aplikaci článku o významné pomoci odsouhlasit příslušná mezinárodní sportovní federace a WADA. Organizace rozhodující o pozastavení je povinna vyhotovit písemné odůvodnění pozastavení a seznámit s ním všechny antidopingové organizace, které mají právo se proti tomuto rozhodnutí odvolat. V případě, že pomoc nedostatečně naplní předpoklady výsledků, za kterých byla akceptována, dojde k neprodlenému obnovení zákazu činnosti, proti kterému se také lze odvolat. Při vyměřování délky pozastavení zákazu se dbá na přímou úměrnost mezi závažností prohřešku sportovce nebo osoby, jejíž zákaz má být pozastaven a závažnosti prokazovaného porušení antidopingových pravidel. Samotné pozastavení pak nesmí být delší než je polovina vyměřeného zákazu činnosti. V případě doživotního zákazu nesmí být doba zákazu kratší než osm let. Tato okolnost jako jediná umožňuje krátit již uložený trest.

107 Čl. 2.1

4) *Přiznání porušení antidopingového pravidla při absenci dalších důkazů.*

Tato okolnost se aplikuje pokud se sportovec nebo osoba rozhodne dobrovolně přiznat k porušení antidopingových pravidel za situace, kdy žádná antidopingová organizace neví, že k dopingu došlo a lze se důvodně domnívat, že by ke zjištění ani nedošlo. Toto ustanovení tedy nebude mít žádný účinek v případech, kdy z objektivních okolností jde vydedukovat, že v blízké době dojde k obvinění sportovce z porušení antidopingových pravidel. Příkladem takové okolnosti je situace, kdy sportovec obdrží pozvání k dopingové kontrole a před jejím provedením se přizná. Přiznání proto v době svého uskutečnění musí být podle dikce článku jediným spolehlivým důkazem. Doba zákazu činnosti na základě přiznání může být zkrácena maximálně o polovinu.

Vícenásobné uplatnění polehčujících okolností

Pro uplatnění vícenásobného snížení zákazu činnosti podle jednotlivých článků o polehčujících okolnostech se uplatňuje schéma čtyř po sobě jdoucích kroků.

- 1) Subsumování základní skutkové podstaty pod jednu nebo více skutkových podstat porušení antidopingových pravidel, spolu se zahrnutím případných přitěžujících okolností (o přitěžujících okolnostech pojednává výklad v dalším odstavci).
- 2) Rozhodnutí příslušného orgánu o tom, zda-li jsou dány důvody k uplatnění ustanovení o polehčujících okolnosti umožňující snížení, pozastavení nebo zrušení sankce. Při aplikaci polehčujících ustanovení je nutné brát v potaz jejich možnou inkompatibilitu s některými proviněními¹⁰⁸.
- 3) Rozhodnutí příslušného orgánu o přípustnosti použití ustanovení o vícenásobném uplatnění polehčujících okolností.
- 4) Rozhodnutí příslušného orgánu o začátku zákazu činnosti.

Jako jednoduchý příklad tohoto řešení prostřednictvím čtyř kroků si můžeme předvést řešení následující modelové situace¹⁰⁹.

Skutková podstata: Pozitivní laboratorní nález obsahuje přítomnost anabolického steroidu; sportovec ihned přizná porušení antidopingových pravidel, prokáže nevýznamné zavinění a poskytne významnou pomoc.

Aplikace Čl. 10:

- 1) Základní sankce by byla dva roky podle článku 10.2 Přitěžující okolnosti nebyly naplněny, protože sportovec porušení přiznal. Článek 10.4 se nepoužije, protože anabolický steroid není specifická látka.
- 2) Na základě samotného nevýznamného zavinění může být sankce snížena až o polovinu z dvou let. Na základě samotné významné pomoci by mohla být sankce

108 Nekompatibilní ustanovení: 10.3.3 - *Nedodání informací o místech pobytu a/nebo nezastižení na místě pobytu* a 10.4 - *Neuložení nebo zkrácení doby Zákazu činnosti za Specifické látky při výjimečných okolnostech (specifické látky)*. Neboť jejich standartní penalizace má již polehčující okolnost v sobě vtělenou.

109 *Kodex*, s. 28, [online]. [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: http://antidoping.cz/documents/svetovy_antidopingovy_kodex_2009.pdf

snížena až na tři čtvrtiny dvou let.

- 3) Při posuzování možného snížení sankce podle článku 10.5.5 na základě nevýznamného zavinění a významné pomoci dohromady, může být sankce snížena nejvíce o tři čtvrtiny ze dvou let. Minimální sankce by tedy byla šest měsíců doby zákazu činnosti.
- 4) Protože sportovec ihned přiznal porušení antidopingového pravidla, mohla podle článku 10.9.2 začít doba zákazu činnosti již datem odběru vzorku, ale v každém případě by pro sportovce musela alespoň polovina z doby zákazu činnosti (minimálně tři měsíce) následovat po datu rozhodnutí rozhodovacího orgánu.

Přítěžující okolnosti

Na rozdíl od polehčujících okolností, nejsou přítěžující okolnosti taxativně vyjmenovány a příslušný článek 10.6 je pouze obecně vymezuje jako „okolnosti, které jsou přítěžující a opravňují svou závažností k udělení delší doby zákazu činnosti než je doba předepsaná a to až na čtyři roky“. Tvůrce Kodexu ponechává v tomto případě na samostatném uvážení rozhodujícího orgánu, zda se jedná o dostatečně závažnou okolnost. Tento přístup nechává poměrně široký prostor pro uvážení a z uvedené definice je tedy zřejmé, že přítěžující okolností může být ve své podstatě jakákoliv situace, kterou podle *analogie iuris* užívá trestní právo toho právního řádu, pod který spadá činnost rozhodujícího orgánu, ale také že jí může být, vzhledem ke specifickým sportovní problematice, jakákoliv další okolnost, kterou za zvlášť přítěžující sportovní orgán označí. Pro usnadnění interpretace tohoto ustanovení je také v oficiálním komentáři Kodexu uvedeno několik demonstrativních příkladů přítěžujících okolností: sportovec nebo jiná osoba porušila antidopingové pravidlo jako součást organizované skupiny, sportovec nebo jiná osoba užila, držela větší množství zakázaných látek nebo zakázaných metod. Dále pokud užila nebo držela zakázanou látku nebo zakázanou metodu při více příležitostech a o přítěžující okolnost se také jedná v případech, kdy jedinec může požívat výhody způsobené porušením antidopingových pravidel i po uplynutí jinak předepsané doby zákazu činnosti. Aplikování přítěžující okolnosti se může sportovec nebo jiná osoba vyhnout pokud prokáže ke spokojenosti rozhodujícího orgánu, že neporušila antidopingové pravidlo vědomě. Pokud se sportovec nebo jiná osoba ihned po zjištění porušení pravidel bezpodmínečně přizná, dojde k obligatornímu neaplikování ustanovení o přítěžujících okolnostech. V případě porušení antidopingového pravidla podle čl. 2.7 - Obchodování a čl. 2.8 Podávání¹¹⁰ se přítěžující okolnosti také neaplikují, neboť obě varianty standardního trestu již zohledňují přítěžující okolnosti plynoucí ze samotné závažnější podstaty obou provinění, protože za každé z obou porušení pravidel lze udělit trest zákazu činnosti na čtyři léta až doživotí.

Výše uvedený omezený a uzavřený výčet polehčujících okolností v porovnání s velkým prostorem při aplikaci přítěžujících okolností, vytváří z hlediska *de lege ferenda*

110 Porušení antidopingového pravidla celým názvem: Čl. 2.7 - *Obchodování nebo Pokus o Obchodování s jakoukoli Zakázanou látkou nebo Zakázanou metodou* a Čl. 2.8 - *Podání nebo Pokus o podání jakékoliv Zakázané metody nebo Zakázané látky sportovci Při soutěži nebo podání nebo Pokus o podání jakékoliv metody nebo látky Zakázané Mimo soutěž sportovci v období Mimo soutěž, nebo asistování, povzbuzování, napomáhání, navádění, zakrývání skutečnosti nebo jiná spoluvina týkající se porušení nebo Pokusu o porušení antidopingového pravidla.*

nepoměr k možnostem vyvinění a nečerpá podle *analogie iuris* z trestního zákona, který u přitěžujících i polehčujících okolností ponechává prostor pro úvahu. Tato nepřiměřená přísnost Kodexu je jedním z mnoha nedostatků, který stávající přístup nulové tolerance dopingů přináší.

Vícenásobné porušení pravidel

V předchozím výkladu jsme určili základní délku při ukládání zákazu činnosti za první porušení antidopingových pravidel. V případě opakovaného porušení pravidel, Kodex určuje délky potrestání podle praktické tabulky, obsahující všechny možné kombinace jednotlivých provinění a rozsah délky potrestání.

Tabulka penalizací při druhém porušení antidopingových pravidel:

Druhé porušení ▶	SL	PPMP	NZN	St	ZS	OBCH
První porušení ▼						
SL	1 - 4	2 - 4	2 - 4	4 - 6	8 - 10	10 - doživotí
PPMP	1 - 4	4 - 8	4 - 8	6 - 8	10 - doživotí	doživotí
NZN	1 - 4	4 - 8	4 - 8	6 - 8	10 - doživotí	doživotí
St	2 - 4	6 - 8	6 - 8	8 - doživotí	doživotí	doživotí
ZS	4 - 5	10 - doživotí	10 - doživotí	doživotí	doživotí	doživotí
OBCH	8 - doživotí	doživotí	doživotí	doživotí	doživotí	doživotí

Zkratky pro účely tabulky druhého porušení antidopingového pravidla:

SL (Snížená sankce pro specifickou látku podle článku 10.4): Porušení antidopingového pravidla bylo nebo mělo být sankcionováno sníženou sankcí podle článku 10.4, protože zahrnovalo specifickou látku a byly splněny ostatní podmínky článku 10.4.

PPMP (Nedodání informací o místech pobytu a/nebo nezastižení na místě pobytu): Porušení antidopingového pravidla bylo nebo mělo být sankcionováno podle článku 10.3.3 (Nedodání informací o místech pobytu a/nebo nezastižení na místě pobytu).

NZN (Snížená sankce za nevýznamné zavinění nebo nevýznamnou nedbalost): Porušení antidopingového pravidla bylo nebo mělo být sankcionováno sníženou sankcí podle článku 10.5.2, protože sportovec prokázal nevýznamné zavinění nebo nevýznamnou nedbalost podle článku 10.5.2.

St (Standardní sankce podle článku 10.2 nebo 10.3.1): Porušení antidopingového pravidla bylo nebo mělo být sankcionováno standardní sankcí dva roky podle článku 10.2 nebo 10.3.1.

ZS (Zvýšená sankce): Porušení antidopingového pravidla bylo nebo mělo být sankcionováno zvýšenou sankcí podle článku 10.6, protože antidopingová organizace prokázala podmínky uvedené v článku 10.6.

OBCH (Obchodování nebo Pokus o Obchodování a Podávání nebo Pokus o Podávání): Porušení antidopingového pravidla bylo nebo mělo být sankcionováno podle článku

10.3.2.

Aplikování uvedené tabulky funguje na jednoduchém principu, kdy v situaci druhého porušení nejprve dohledáme první porušení ve vertikálním sloupci tabulky (například užití specifické látky a trest 2 roky zákazu činnosti - SL) a poté v této úrovni po horizontální lince dohledáme druhé porušení (například standartní sankce – St) a tím i rozpětí možného uložení trestu (v tomto případě je to 4 – 6 let). Tabulka zohledňuje i aplikování přitěžující okolnosti (zkratka ZS) na rozdíl od polehčujících, které v případě opakovaného porušení antidopingových pravidel nelze použít.

Pokud dojde k trojnásobnému porušení pravidel dochází automaticky k udělení doživotního zákazu činnosti bez ohledu na závažnost jednotlivých provinění. S výjimkou porušení pravidla nedodání informace o místě pobytu nebo nezastižení na místě pobytu, pak je doba zákazu činnosti stanovena na 8 let až doživotí. Další podmínkou pro to, aby bylo možné aplikovat ustanovení o několikanásobném porušení je nutné, aby obě porušení od sebe nebyli spáchané v době delší než 8 let.

Anulování výsledků

Kromě již zmíněného automatického anulování výsledků dochází i k anulování výsledků, kterých sportovec dosáhl v období od odebrání vzorku do pozastavení nebo zákazu činnosti, včetně odebrání všech medailí a peněžních odměn. Podmínkou pro potrestaného sportovce, pokud chce opět pokračovat ve své kariéře po odpykání trestu je, že vrátí všechny neoprávněně získané peníze, které budou přerozděleny mezi ostatní účastníky závodu. To ovšem naprosto nijak nebrání dotčeným sportovcům dále vymáhat soudním sporem ušlý zisk a ostatní nároky.

Běh doby zákazu činnosti

Počátek běhu zákazu činnosti se automaticky počítá od právní moci rozhodnutí disciplinární komise stanovující zákaz činnosti, až na případy, kdy je sportovci uloženo pozastavení činnosti, která se započítá do běhu zákazu činnosti. Pokud dojde ke zpoždění nezaviněnému sportovcem nebo osobou je možné fakultativně počítat běh zákazu činnosti až od samotného odebrání vzorku. V případě, že se sportovec přizná k porušení pravidel neprodleně (nezaměňovat s polehčující okolností Přiznání porušení antidopingového pravidla bez existence dalších důkazů) po oznámení nálezu antidopingovou organizací, je možné začít počítat běh zákazu činnosti již od odebrání vzorku, ale jen pokud zbývající neodpykaný zákaz činnosti bude minimálně poloviční délky z celé výměry trestu.

Status sportovce během zákazu činnosti

Sportovci¹¹¹ je během zákazu činnosti zapovězena veškerá aktivní účast na sportovních akcích, pořádaných jakoukoliv organizací, která je signatářem Kodexu, včetně zahraničních organizací bez přihlídnutí k faktu o jaké sportovní odvětví se jedná. Také se nesmí účastnit jakýchkoliv treninkových akcí, soustředění pořádaných sportovními

111 Sportovcem v tomto případě rozumíme i jinou osobu ve smyslu trenéra, člena realizačního týmu apod., kterému byl udělen trest zákazu činnosti.

federacemi s výjimkou antidopingových školení. Výjimka také platí pro sportovce, kterým byl udělen zákaz činnosti v délce převyšující 4 roky a kteří si z něj už 4 roky odpykali. Tito sportovci se mohou účastnit místních akcí, ze kterých se nelze kvalifikovat na akce národní nebo mezinárodní. Pokud se sportovec bude účastnit sportovních akcí pořádaných sportovními organizacemi, které nejsou členy Světového antidopingového programu, bude penalizován stejně, jako kdyby porušil zákaz činnosti běžným způsobem. Tato penalizace se děje prostřednictvím vynulování doposud uběhlé doby zákazu činnosti a její opětovný počátek od chvíle porušení zákazu činnosti ve stejné délce. Druhým způsobem potrestání je omezení nebo celkové odepření finančních prostředků za předpokladu, že jsou během zákazu činnosti sportovci vypláceni. Pokud chce sportovec nabýt opětovně způsobilosti k závodní činnosti po skončení zákazu činnosti, musí být také během trestu neustále k dispozici pro antidopingovou kontrolu stejným způsobem, jako kdyby byl aktivním sportovcem včetně registrace v systému ADAMS.

Princip kolektivní viny

Pokud je jeden z členů kolektivního družstva vyrozuměn o možném porušení pravidel, následuje automaticky cílené testování všech členů družstva v průběhu celé akce. Při naplnění předpokladu, že dojde k pozitivnímu dopingovému nálezu i u dalšího člena družstva, je kromě standardní sankce pro provinilého sportovce potrestáno i celé zbylé družstvo ztrátou bodů, ztrátou umístění nebo diskvalifikací podle principu kolektivní viny, který jednoznačně ani v nejmenším neodráží tolikrát zmiňovanou zásadu fair play, které je WADA podle svého tvrzení strážcem. Dále Kodex umožňuje, aby příslušný organizátor sportovní akce zvolil v případech kolektivních sportů i přísnější sankce, než výše uvedené.

Opravné prostředky

Proti rozhodnutí o porušení antidopingových pravidel, jeho důsledcích a o pozastavení činnosti, vydanému na základě Kodexu, je nutné nejprve vyčerpat všechny formy přezkoumání které disciplinární řád příslušné sportovní organizace umožňuje a teprve poté lze využít možnost odvolání. Kodex rozlišuje případy, kdy se odvolává sportovec mezinárodní úrovně v rámci mezinárodní akce¹¹², kdy je odvolání předloženo přímo CAS, proti jehož rozhodnutí není možné dále podávat opravné prostředky. V případech sportovců národní úrovně je jako odvolací orgán příslušný nezávislý a nestranný rozhodčí orgán, stanovený národní antidopingovou organizací. V České republice je prostřednictvím ADV jako odvolací orgán ustanovena Rozhodčí komise ČOV, jednající podle jednacího řádu ČOV¹¹³. Výjimku z nutnosti vyčerpání všech přezkumných prostředků v rámci sportovní organizace má WADA, která v případech, kdy se žádný z účastníků neodvolal proti konečnému rozhodnutí v řízení, může podat odvolání v rámci organizace nebo přímo k CAS. Standardní odvolací lhůta uvnitř sportovní organizace i

112 Je nutné aby se jednalo o mezinárodní akci, například v případě odvolání českého olympionika proti nálezu v rámci tuzemské akce regionálního rozsahu by se na něho hledělo jako na sportovce národní úrovně.

113 *Jednací řád rozhodčí komise ČOV* [online]. 2008 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://www2.olympic.cz/public/img/dokumenty/komise_cov/jednaci_rad_rozhodci_komise_cov.pdf

pro odvolání WADA činí 21 dní od chvíle, kdy se příslušná strana dozvěděla obsah rozhodnutí. Dále Kodex upravuje zvláštní situace, kdy je v prvním a zároveň jediném odvolacím stupni příslušný CAS. Jedná se o případy, kdy je primárním účastníkem sporu WADA a je třeba zajistit nezávislost z venku, jako například, kdy WADA zamítne terapeutickou výjimku, odebere akreditaci dopingové laboratoře, nebo proti zprávě WADA o dodržování Kodex u konkrétním signatářem.

Pro celý Kodex platí objektivní promlčecí lhůta 8 let vztahující se i na škodu způsobenou porušením pravidel, po jejímž uplynutí není možné vést proti sportovci nebo jiné osobě řízení pro porušení antidopingových pravidel, pokud toto řízení nezačalo před uplynutím lhůty.

II. část – Výchova a výzkum

Výchova

Tato část Kodexu není součástí SPKPD, protože neobsahuje konkrétní pravidla, ale jen rámcové osnovy edukativní činnosti, kterou mají antidopingové organizace na národní úrovni zajišťovat. Vymezuje tématické okruhy, se kterými mají být prostřednictvím přednášek, programů a školení seznámeny osoby činné ve sportu, ale i široká veřejnost tak, aby se zvýšilo povědomí o rizicích dopingu na makrosociální úrovni. Mezi základní tématické okruhy patří zejména: zakázané látky a metody, procedury dopingové kontroly, důsledky dopingu, terapeutické výjimky a rizika plynoucí z potravinových doplňků. Veškeré tyto vzdělávací programy mají být vedeny v souladu s duchem sportu¹¹⁴.

Výzkum

Tato část se zabývá vymezení metod a základních zásad pro výzkum pro potřeby antidopingové regulace. Pro potřeby Kodexu se mezi výzkum počítají sociologické studie i studie chování stejně jako právní a etické, které slouží jako doplněk studií lékařskému, analytickému a fyziologickému bádání. Základní zásadou pro všechny tyto studie je povinnost signatářů ke společnému sdílení výzkumných poznatků a metod při zachování práva na duševní vlastnictví. Základním etickým mantinelem při výzkumu zakázaných látek nebo zakázaných metod je zákaz klinických studií během, kterých jsou tyto látky a metody aplikovány lidem. Toto omezení hodnotím jako poměrně problematické s přihlédnutím k situaci, kdy se edukativní činnost z velké části soustředí na neustálé zdůrazňování negativního vlivu těchto látek na lidské zdraví, aniž by bylo povoleno provádět v této oblasti výzkum. Troufám si vyslovit domněnku, že je to do jisté míry způsobeno obavou, že by se vlivem studií ukázaly některé negativní účinky jako přehnané nebo dokonce nepravdivé.

¹¹⁴ Termín „duch sportu“ je užíván v prostředí boje proti dopingu *ad promiscue* a jeho význam je často účelově deformován. Více se tímto problémem zabývám v závěrečné kapitole.

III. část – Role a odpovědnosti

Tato část doplňuje a upřesňuje jednotlivé úkoly, které doposud nebyli jasně stanoveny v předchozích částech pro všechny subjekty, které se přímo nebo zprostředkovaně podílejí na chodu Světového antidopingového programu. V prvních dvou člancích této části dochází ke specifikaci povinností MOV a MPV¹¹⁵, které primárně spočívají v zavedení antidopingové politiky a pravidel do prostředí olympijských/paralympijských her (dále jen hra). MOV je zavázán: k akceptování přihlášek zájemců o pořádání her pouze od signatářů UNESCO, perzekuování všech sportovních organizací, které nedodržují Kodex, provádění antidopingové osvěty a ke spolupráci s mezinárodními antidopingovými organizacemi. Tyto podmínky jsou v dalších bodech obdobně upraveny pro poměry mezinárodních federací, NOV, národních antidopingových organizací a organizátorů významných akcí. Vzhledem k tomu, že se jedná o totožnou podstatu úkolů jako u MOV a MPV, jen modifikovanou pro konkrétní stupně mezinárodní nebo národní úrovně, není nutné pro naše potřeby podávat další výklad k těmto ustanovením. V posledním článku této části dochází k vymezení role a odpovědnosti WADA, která sama sebe zplnomocňuje k přijímání a zavádění antidopingové politiky v souladu s Kodexem, k dohledu nad plněním závazků Kodexu signatáři, ke schvalování mezinárodních standartů pro provádění Kodexu, k udělování a odebrání akreditací antidopingovým laboratorům, ke koordinování výzkum a vzdělání, k vytváření a schvalování modelů nejlepší praxe a k provádění antidopingové kontroly z pověření jiných antidopingových organizací.

IV. část – Přijetí, dodržování, úpravy a výklad

Přijetí

Na vládní úrovni nelze Kodex přijmout, neboť se jedná o nevládní dokument soukromé organizace. Přijetí Kodexu je možné podepsáním Kodaňské deklarace a přistoupením ke smlouvě UNESCO, která, jak již bylo zmíněno, obsahuje závazek přijetí Kodexu. Všechny vlády měly lhůtu ratifikovat, přijmout nebo přistoupit k UNESCO do 1.1. 2010, pokud tak neučinili nebo po tomto termínu závazky z UNESCO plynoucí nesplnili, vystavili se riziku sankcí uvedených v předchozí části. Přímé přijetí podpisem je tedy možné jen ze strany soukromých organizací na mezinárodní a národní úrovni a organizacemi, které k přijetí kodexu WADA vyzvala, ostatní organizace se Kodexem řídí zprostředkovaně prostřednictvím směrnice, kterou je proveden.

Dodržování

Signatáři jsou povinni Kodex nejen přijmout, ale také ho náležitě uvést v praxi, v čemž jim mají pomáhat modely nejlepší praxe (viz. další výklad). Na dodržování Kodexu i UNESCO dohlíží WADA a signatáři obou dokumentů jsou povinni jí každý rok předkládat WADA zprávu o dodržování Kodexu a případná zdůvodnění jeho nedodržení. Vyhodnocené zprávy poslouží jako základ pro případné vytváření dalších zpráv předkládaných MOV, MPV, mezinárodním federacím a organizátorům

¹¹⁵ Mezinárodní paralympijský výbor

významných akcí, které slouží jako výchozí dokument pro případná omezení signatáře. Proti zprávě WADA o nedodržování kodexu se může dotčený signatář odvolat k CAS.

Úpravy a výklad

Kodex prochází neustálým vývojem reflektujícím konkrétní potřeby regulace a pravidelně dochází k jeho novelizaci, další revidovaná verze kodexu má být představena v listopadu 2013. Na tomto procesu revize se mohl až do 1.3. 2013¹¹⁶ podílet každý, koho Kodex nějakým způsobem ovlivňuje a účastnit se dialogu v rámci konzultační fáze. Interpretace kodexu je postavena na běžném gramatickém a logickém výkladu a pro jeho usnadnění je Kodex vybaven interpretačními poznámkami k některým ustanovením. Je opatřen povinnou přílohou obsahující přesné definice pojmů obsažených v Kodexu.

Mezinárodní standardy

WADA k provádění Kodexu vydala pět souborů technických norem, které mají za úkol stanovit parametry příslušných technických postupů a limitů kontrolní činnosti v rámci Světového antidopingového programu a přispět tím k harmonizaci činnosti antidopingových organizací. Jejichž dodržování je závazné pro dodržování Kodexu. Nejdůležitější z těchto souborů norem je Seznam zakázaných látek a metod dopingů¹¹⁷ (podrobný výklad k seznamu se nachází ve IV. Kapitole). Dalším souborem je Mezinárodní standard pro testování¹¹⁸, který stanovuje přesné náležitosti průběhu antidopingové kontroly a následného nakládání se vzorky. Třetím souborem je Mezinárodní standard pro laboratoře¹¹⁹, upravující podmínky technického minima pro udělení akreditace antidopingové laboratoře WADA, čtvrtým standardem jsou pravidla pro udělování terapeutických výjimek¹²⁰ (bližší výklad v části o antidopingové kontrole podle Kodexu) a posledním ze souborů je Mezinárodní standard pro ochranu soukromí a osobních informací¹²¹, upravující pravidla pro nakládání s informacemi o sportovcích shromažďovanými pro účely antidopingové kontroly.

116 *Code and International Standards (IS) Review* [online]. [cit. 2013-03-06]. Dostupné z: http://wada-ama.org/Documents/World_Anti-Doping_Program/WADP-The-Code/Code_Review/Code%20Review%202011-2013/WADA-Code-Review-Plan-Nov2011-EN.pdf

117 *2013 List of Prohibited Substances and Methods* [online]. 2013 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: <http://wada-ama.org/en/World-Anti-Doping-Program/sports-and-Anti-Doping-Organizations/International-Standards/Prohibited-List/>

118 *International Standard for Testing* [online]. 2009 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: <http://wada-ama.org/en/World-Anti-Doping-Program/sports-and-Anti-Doping-Organizations/International-Standards/Testing/>

119 *International Standard for Laboratories* [online]. [cit. 2012-08-06]. Dostupné z: <http://wada-ama.org/en/World-Anti-Doping-Program/sports-and-Anti-Doping-Organizations/International-Standards/Laboratories/>

120 *International Standard for Therapeutic Use Exemptions* [online]. 2011 [cit. 2012-08-06]. Dostupné z: <http://wada-ama.org/en/World-Anti-Doping-Program/sports-and-Anti-Doping-Organizations/International-Standards/Therapeutic-Use-Exemptions/>

121 *International Standard for the Protection of Privacy and Personal Information* [online]. 2009 [cit. 2012-08-06]. Dostupné z: <http://wada-ama.org/en/World-Anti-Doping-Program/sports-and-Anti-Doping-Organizations/International-Standards/Protection-of-Privacy-and-Personal-Information/>

Modely nejlepší praxe a pokyny

Dokumenty publikované WADA pro toto odvětví činnosti nejsou závazné a jejich účelem je usnadnit organizacím začlenění Kodexu do své činnosti a také usnadnit provádění kontroly prostřednictvím vytvoření obsáhlé databáze volně šířitelných manuálů, jak nejlépe postupovat při dopingové kontrole. Model pro začlenění Kodexu byl použit i ADV ČR při vytváření Směrnice. WADA rovněž poskytuje na vyžádání individuální konzultace a stanovuje doporučené postupy v konkrétně předložených případech.

Court of arbitration for sport (CAS)

Arbitrážní soud pro sport je definován¹²² jako na sportovních organizacích nezávislá instituce, která poskytuje služby v rámci usnadnění řešení sporů vznikajících v souvislosti se sportem. Tato řešení provádí pomocí arbitrážních řízení a mediací, ve kterých aplikuje prostředky vhodné pro sportovní prostředí.

K založení CAS došlo v roce 1983 z iniciativy Mezinárodního olympijského výboru ve švýcarském Lausanne. Základem fungování CAS je statut, který vzešel v platnost 30. června 1984, na jehož tvorbě se podílel i tehdejší soudce Haagského mezinárodního soudního dvora Keba Mbaye. V současné době má CAS téměř 300 arbitrů z 87 zemí, funkcí CAS měla být, už od počátečních představ zakladatelů, funkce nejvyššího soudu pro světový sport¹²³. Jeho základní výhodou je, od počátku jeho fungování, úzké profilování arbitrů na jednotlivé odvětví světového sportu, což má za následek větší pružnost rozhodování a zároveň nižší náklady řízení.

Jak již bylo zmíněno v předchozím odstavci, CAS byl založený MOV, který dohlížel na provoz soudu po finanční stránce a také ovlivňoval jeho personální substrát. Předseda MOV disponoval pravomocí jmenovat CAS¹²⁴. Tento problém limitující nezávislost CAS byl poprvé formulován rozhodnutím Švýcarského federálního tribunálu v případě *Elmar Gundel*¹²⁵. Švýcarský občan Elmar Gundel nebyl spokojený s rozhodnutím CAS v případě svého odvolání proti sankcím sportovní asociace jezdeckých sportů (dále jen FEI) za pozitivní dopingový nález svého koně. V rámci odvolání CAS snížil jeho distanc ze tří na jeden měsíc¹²⁶. Gundel nebyl s rozhodnutím spokojen a proto se obrátil na SFT, který se ve svém rozsudku vyslovil ve smyslu, že nevidí jakoukoliv okolnost narušující nezávislost CAS ze strany FEI, ale také se zaměřil na výše zmíněnou provázanost CAS s MOV a vyslovil otázku, jakým způsobem by postupovala arbitráž, pokud by jednou ze stran byl právě MOV. Zároveň Švýcarský federální tribunál vyjádřil názor, že by se CAS měl zbavit spojení s MOV a stát se více organizačně i finančně nezávislým.

122 CAS General informations [online]. [cit. 2012-05-08]. Dostupné z: <http://www.tas-cas.org/en/20questions.asp/4-3-214-1010-4-1-1/5-0-1010-13-0-0/>

123 HAMERNÍK, Pavel. *Sportovní právo s mezinárodním prvkem*. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2007, s. 121.

124 CASINI, Lorenzo. *The making of lex sportiva: The Court of Arbitration for sport "Der Ernährer"*. Rome: University of Rome, 2010, s. 1-3.

125 *Gundel vs. FEI/CAS* ATF 119 II 216,.

126 *CAS 92/63 Gundel vs. FEI*

V důsledku tohoto rozsudku byla zformována Mezinárodní rada pro sportovní arbitráž (dále jen ICAS), která nahradila MOV jako nejvyšší orgán dozorující nezávislost CAS. K jejímu založení došlo v Paříži 22. června 1994¹²⁷. Součástí reformování CAS byla revize způsobů řešení případů, vytvořením dvou panelů¹²⁸: Řádného arbitrážního a Odvolacího arbitrážního panelu.

Agendu CAS od roku 1994 rozlišujeme na 4 základní okruhy:

- 1) Prvním druhem sporů řádného arbitrážního řízení jsou kauzy vznikající na základě sporů z uzavřených smluv, které se týkají sportu. Může se jednat například o náležitosti přestupu mezi týmy, sponzorství nebo práv k mediální prezentaci sportovních událostí. Příslušnost CAS pro projednání v těchto věcech vzniká buď na základě arbitrážních doložek obsažených ve smlouvě, nebo na základě dohody mezi stranami. Je přípustná i odpovědnost třetích stran v rámci řádného arbitrážního řízení.
- 2) V případě odvolacího řízení se CAS zabývá posledním rozhodnutím v nejvyšším stupni v rámci sportovních asociací, které ve svých stanovách delegují finální rozhodovací pravomoc v případě odvolání právě na CAS. Tyto případy nejčastěji souvisejí s disciplinárním řízením a dopingovými prohřešky.
- 3) Další variantou řešení sporu před CAS je mediace¹²⁹, která je aplikovatelná na všechny druhy sporů vyjma sporů vzniklých na základě disciplinárního řízení. Pokud není v rámci mediačního procesu dosaženo smíru, je stále možné obrátit se na CAS v rámci arbitrážního řízení.
- 4) Poslední variantou činnosti CAS je vypracovávání posudků na položené právní otázky týkající se sportu. Tyto posudky nemají závaznou interpretační funkci, ale díky své kvalifikovanosti v daném oboru, mají značnou váhu.

Důležitým mezníkem v činnosti CAS bylo založení *Ad hoc* tribunálů poprvé v rámci Olympijských her v Atlantě 1996. Tyto tribunály umožňují rychle reflektovat a řešit konkrétní problémy vzniklých v průběhu OH a dalších soutěží¹³⁰ do 24 hodin. Při řízení *Ad hoc* se vychází z právní fikce, že soud probíhá v Lausanne, ačkoliv se fakticky koná na území jiného státu. O rychlém rozhodování *Ad hoc* tribunálu se mohli přesvědčit i čeští hokejisté na ZOH v Naganu. Další zásadní změnou provedenou v roce 1996 je založení dvou decentralizovaných poboček CAS v americkém Denveru a australském Sydney. K prověření nezávislosti CAS mělo dojít v rámci OH Sydney 2000, kdy byla odebrána rumunské gymnastce Andree Raducan zlatá medaile v důsledku pozitivního nálezu pseudoefedrinu. V tomto případě došlo k věrohodnému prokázání faktu, že látka se jí dostala do těla pomocí léku proti příznakům chřipky, který jí dal k užití její lékař. Navzdory této okolnosti jí CAS svým rozhodnutím zlatou medaili odebral prostřednictvím aplikace čl. 9 o automatickém anulování výsledků. Raducan napadla rozsudek spolu s nezávislostí CAS na MOV u Švýcarského federálního tribunálu obdobně, jako tomu bylo v případě *Elmar Gundel*. SFT se ovšem

127 *Agreement concerning the constitution of the International Council of Arbitration for sport* [online]. [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: <http://www.tas-cas.org/en/arbitrage.asp/4-3-294-1023-4-1-1/>

128 *Ordinary arbitration division a Appeal arbitration division*

129 ICAS vydal samostatné ustanovení o mediačním řízení 1999

130 Např. Fotbalové mistrovství Evropy 2000, Hry Commonwealthu v Kuala Lumpur

rozhodl nezabývat nezávislostí CAS, neboť jí díky reformním krokům považoval za vyřešenou a omezil se pouze na potvrzení výroku *Ad hoc* tribunálu.

Opravdová revize nezávislosti CAS nastala až v roce 2003, kdy byli rozhodnutím CAS v Salt lake city odebrány olympijské medaile ruským lyžařským běžkyním Larisse Lazutinov a Olze Danilevově pro porušení antidopingových pravidel¹³¹. Sportovkyně toto rozhodnutí tradičně napadli u SFT a zpochybnili nezávislost CAS na IOC. Švýcarský tribunál celou situaci velmi důkladně prozkoumal a vydal vyčerpávajícím způsobem odůvodněný rozsudek¹³², v němž potvrdil nezávislost CAS výslovným tvrzením, že CAS není vazalem IOC a je plně nezávislý, čímž vznikl zcela jasný a trvalý precedent pro případné budoucí napadení nezávislosti CAS.

Zásady rozhodování CAS

Režim a principy jednotlivých řízení jsou kodifikovány v dokumentu *Code of sports-related Arbitration*. Rozhodování CAS se vždy nutně nemusí držet zásady *stare decisis*, zejména vzhledem velkému množství proměných u jednotlivých případů, ale v zájmu zachování právní jistoty je v rozhodovací praxi soudu ve většině případů brán zřetel na předchozí rozhodnutí. Primárním právem pro projednávání jednotlivých kauz je švýcarské právo za předpokladu, že se strany nedohodnou na aplikaci jiného práva. Soukromoprávní úprava vztahů s mezinárodním prvkem a zejména výběr kolizních norem se řídí dvanáctou částí švýcarského zákona o soukromém mezinárodním právu¹³³. Tento zákon mimo jiné stanovuje taxativní výčet důvodů, pro jaké lze arbitrážní rozhodnutí napadnout, konkrétně se jedná o případy, kdy dojde k chybnému složení tribunálu, absenci jurisdikce, porušení principu rovného zacházení a neslučitelnosti s veřejným pořádkem. Rovněž lze na rozhodnutí CAS aplikovat Newyorskou úmluvu o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů¹³⁴, která signovaným stranám umožňuje odmítnout uznání, pokud příslušný orgán dojde ke zjištění, že spory ve vztahu ke sportu nemohou být předmětem arbitrážního řízení.

Shrnutí role CAS

CAS v posledních letech registruje velké zvýšení zájmu o své služby. Tento trvalý nárůst lze odůvodnit třemi základními výhodami existence CAS. První je rychlost, kdy odvolací řízení musí být rozhodnuto nejdéle do čtyř měsíců od podání. Druhou výhodou je nižší ekonomické zatížení, kdy iniciátor řízení zaplatí relativně nízkou částku 500 franků. Třetí, již zmíněnou výhodou, je praxí ověřená nezávislost a z ní plynoucí právní jistota, která zaručuje zájem běžných soudních institucí setrvat na vnesených rozhodnutích. CAS je spolu s WADA nejdůležitější organizací pro potírání dopingu a pro jeho rozhodování je zásadní, aby byla i nadále bezpodmínečně udržena jeho maximální nezávislost.

131 CAS 2002/A/370

132 SFT *Lazutina and Danilova vs. IOC*, 4p.267/2002

133 *Swiss Federal Code on Private International Law*

134 *New yorská úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů* [online]. [cit. 2012-01-09].

Dostupné z: http://rozhodce.info/pdf/vyhlaska_mzv_74_1959_o_uznani_rn.pdf

V. Kapitola – Závěrečná kapitola

Přístup nulové tolerance

Z předchozího výkladu o fungování antidopingové regulace na národní i světové úrovni vyplývá, že je postavena na principu objektivní odpovědnosti¹³⁵ sportovce za látky které má ve svém oběhu. Tento přísný způsob řešení je od počátku svého vzniku zdrojem značné kontroverze, která je postavena na otázce: jakým způsobem má společnost chápat, že práva chráněná Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv, která jsou výsledkem mnohaletého historického boje, najednou neplatí¹³⁶ a jsou nahrazena presumpcí viny, principem kolektivní viny a nepřiměřenými interferencemi do svobody pohybu. Při bližším prozkoumání způsobu dosažení úplné liberace podle Kodexu zjišťujeme, že jí není v žádném z případů možné zcela dosáhnout. To platí i v případech posuzovaných podle Čl. 10.4, na jehož základě je sice možné zcela upustit od udělení zákazu činnosti¹³⁷, ale vždy dochází k napomenutí a pro případ dalšího porušení pravidel se na sportovce hledí tak, jakoby se jednalo o jeho druhý exces¹³⁸. Z formálního hlediska tedy ke kompletnímu vyvinění nelze nikdy dojít a to ani v případech *vis maior*¹³⁹, jedná se tedy o princip absolutní objektivní odpovědnosti¹⁴⁰. Takto široce pojatá odpovědnost má za následek deviantní situace, kdy jsou za doping trestány i nezletilé nebo nesvéprávné osoby, protože v případě objektivní odpovědnosti není nutná jejich deliktní způsobilost¹⁴¹. Setrvání na principu objektivní odpovědnosti ve svých rozhodnutích opakovaně potvrzuje CAS i rozhodčí komise ČOV¹⁴². CAS ospravedlňuje princip objektivní odpovědnosti v argumentaci k rozsudku v případě Quigley vs. International shooting union¹⁴³ následujícím způsobem: "Je sice pravda, že objektivní odpovědnost je pravděpodobně v určitých případech nespravedlivá, jako je právě v případě Quigley, kdy sportovec vzal nepovolené léky v důsledku chybného označení a špatné rady odborníka, za které by neměl být odpovědný, zejména s přihlédnutím k situaci náhlého onemocnění v cizí zemi. Je ovšem třeba brát v úvahu, že běžně dochází k situacím, které jsou nespravedlivé, například, když se sportovec otráví v předvečer závodu jídlem tak stejně jako nebude odložen závod do doby, než se sportovec uzdraví, tak ani zákaz látek, ovlivňujících výkon, nebude dočasně zrušen nebo ignorován a je

135 Kodex používá termín striktní odpovědnost (*strict liability*) jehož význam je totožný s významem objektivní odpovědnosti.

136 HAINDLOVÁ, Markéta. *Sportovní právo: 5. Doping*. Praha: Auditorium, 2012, s. 105.

137 Jen v případech kdy sportovec prokáže nezaviněné užití specifické látky a je nutno dodat že v praxi se upuštění od celého zákazu činnosti uplatňuje jen velmi zřídka.

138 Což má zásadní vliv na délku trestu zákazu činnosti. Viz. tabulka na straně 35

139 Například v případě kdy by sportovec k plné spokojenosti rozhodovacího orgánu prokázal že došlo k záškodnické kontaminaci jeho jídla soupeřem.

140 GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, s. 200.

141 HAINDLOVÁ, Markéta. *Sportovní právo: 5. Doping*. Praha: Auditorium, 2012, s. 93.

142 Rozhodčí nález Rozhodčí komise ČOV č. 3/2012, Lenka Černovská vs. Curlingová unie, ADV. [online]. [cit. 2013-03-14]. Dostupné z: http://www.olympic.cz/wp-content/uploads/2012/11/%C4%8Cj-3_2012_L.-%C4%8Cernovsk%C3%A1_Rozhod%C4%8D%C3%AD-n%C3%A1lez-verze-pro-web.pdf

143 CAS 94/A/129

třeba s případným postihem těchto látek počítat, stejně jako s rizikem nespravedlnosti v běžném životě." Já osobně se s touto argumentací nemohu ztotožnit, protože její podstatu chápu jako oznámení CAS všem případným dalším stěžovatelům, které by šlo interpretovat jako: "Ano souhlasíme, že je princip objektivní odpovědnosti nespravedlivý, ale nic s ním neuděláme, protože nespravedlivých věcí je mnohem více". Další nedostatek nulového přístupu vnímám v prvním z kritérií¹⁴⁴ pro uvedení látky na Seznam. Podle Kodexu by se měli zakázat všechny látky, u kterých existuje vědecký důkaz o jejich potenciálu zvýšit výkon. Není tedy nutné, aby výkon skutečně zvyšovali, stačí pouhá možnost, že tak mohou učinit. Ovšem zcela v rozporu s tímto kritériem není zakázaný například kofein¹⁴⁵, který prostřednictvím stimulace CNS a uvolňováním tukových zásob jako zdroje energie, významně zlepšuje řadu tělesných funkcí, zejména při vytrvalostní aktivitách¹⁴⁶. Není zakázaný ani Creatin, fungující na principu rychlejšího zásobování buněk ATP¹⁴⁷ při svalové kontrakci a umožňuje podle klinických studií zvýšit při krátkodobé intenzivní silové aktivitě výkon o 8 až 15%¹⁴⁸. Hlavní důvod, proč tedy obě tyto látky nejsou na Seznamu, je jejich vědecky dokázaná bezpečnost. Ovšem pokud tedy nebyli zařazeny na seznam, protože jsou bezpečné, ačkoliv prokazatelně výkon zvyšují, není důvod mít na seznamu ani EPO, které funguje na velmi podobném principu jako Creatin nebo růstový hormon a další látky. Tato diskrepance je nekonzistentním způsobem rozhodování na základě libovůle vytvářející nejistotu.

Z předchozího výkladu tedy lze učinit závěr, že způsob regulace dopingu postavený na principu objektivní odpovědnosti tak, jak ho prosazuje WADA je velmi sporný a přímo vybízí liberálnější smýšlející teoretiky k pátrání po uvolněnějším řešení. Bohužel, tak komplexní problém jakým je regulování dopingu nedává příliš velký prostor při vytváření přístupů k regulaci a je možné brát v úvahu jen dvě další alternativy. První z nich je zcela opačný přístup k úpravě a vydává se cestou naprostého uvolnění veškeré regulace dopingu. Tento způsob je ovšem reálně neproveditelný a pravděpodobně by ve svém konečném důsledku vedl ke kolapsu sportu, proto není nutné mu věnovat další výklad. Jako jedinou možnou funkční alternativu ke stávajícímu přístupu nulové tolerance tedy spatřuji postavení regulace dopingu na lékařském přístupu.

Lékařský přístup

Základní myšlenkou, na které je lékařský přístup postaven je zkoumání faktického dopadu látky na zdraví sportovce a ne její potenciální schopnost ovlivnit výkon. Hlavním zastáncem tohoto přístupu je filosof a odborník na bioetiku prof. Julian Savulescu, který je autorem mnoha originálních argumentů ve prospěch lékařského přístupu.

144 Čl. 4.3.1

145 Kofein byl na Seznamu až do svého vyškrtnutí v roce 2003. WADA nikdy neuvodila důvod pro toto odstranění, ale v prostředí odborníků na doping převládá názor, že hlavní motivací vyškrtnutí byl nátlak ze strany výrobců nápojů s obsahem kofeinu, kteří jsou významnými sponzory sportovních událostí.

146 PYŠNÝ, Ladislav. *Doping zdraví výkon*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1999, s. 18 - 20.

147 Adenosin-tri-fosfát

148 BEMBEN, Michael. *Creatine supplementation and exercise performance: recent findings*. Norman: University of Oklahoma, 2005. Dostupné z: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/15707376>

Pokud se podíváme do Kodexu, nebo třeba do Bílé knihy sportu¹⁴⁹ nalezneme v obou dokumentech jako jeden z hlavních důvodů pro zákaz dopingu zájem na ochraně zdraví sportovce. Ovšem tyto dokumenty zcela opomíjejí fakt, že sport na profesionální úrovni už dávno přestal být zdraví prospěšnou činností a že zdravotní stav sportovců je dlouhodobě vystavován důsledkům intenzivní zátěže kloubů, nepřírozeného manipulování s tělesnou váhou a mnoha dalších praktik, které jsou daleko za hranicí zdravého životního stylu. Norská klinická studie například uvádí že 15% gymnastek na celém světě trpí mentální anorexií a popisuje reálný případ, kdy Americká gymnastka na následky anorexie zemřela ve věku pohých 22 let¹⁵⁰. Zdravotní rizika se ovšem zdaleka netýkají jen gymnastiky, ale i velkého množství kontaktních a adrenalinových sportů, jejichž provozování sebou přináší nebezpečí mikrotraumatických poškození mozku, které mohou v pozdější době vyústit v trvalé poškození mozku, nebo smrt. Rozhodně ovšem netvrdím, že provozovat sport na profesionální úrovni se rovná sebevraždě, ale jsem toho názoru, že ani užívání růstového hormonu se jí nerovná. Profesionální sportovci jsou rozhodně zdravější lidé než například lidé trpící obezitou, ale na druhou stranu je zcela statisticky relevantní počítat s rizikem zranění vážnějšího charakteru alespoň jednou za dva roky, na rozdíl třeba od užívání EPO v rozumných dávkách, které žádné další riziko nepřináší¹⁵¹. Výše uvedený výklad lze interpretovat tak, že ze zdravotního hlediska jsou v profesionálním sportu mnohem závažnější rizika, která by měla být brána v potaz a není tedy nutné nekompromisně trvat na naprostém zákazu látek zvyšujících výkon, když by stačilo prostřednictvím lékařského výzkumu určit zdravotně nezávadné koncentrace jednotlivých látek, které by byli legální.

Profesor Savulescu ve své argumentaci pro povolení látek ovlivňujících výkon formuloval několik základních argumentů, proč by tomu tak mělo být. Prvním z nich je fakt, že stávající restriktivní politika WADA selhavá a zároveň neúměrně zvyšuje své náklady na provoz¹⁵². Každý rok je testováno maximálně 10 až 15% ze všech sportovců a velké množství látek, maskující doping, je stále velmi obtížné a nákladné detekovat. Optimistické vyhlídky ani nepřináší fakt, že je jen otázkou času, kdy se začne ve sportu využívat genový doping, který půjde odhalit opravdu jen velmi obtížně prostřednictvím bolestivé a nebezpečné svalové biopsie. Vzhledem k situaci, že u zvířat genové terapie bez komplikací již běžně fungují, neexistuje žádná zásadnější překážka, proč by to samé nemohli úspěšně praktikovat sportovci už teď, aniž by o tom kdokoliv věděl¹⁵³.

Druhým důvodem je celkové zvýšení spravedlnosti ve sportu. Stávající systém dopingových kontrol znevýhodňuje poctivé atlety odmítající doping a podvodníkům umožňuje neopodstatněné zvýhodnění. Podvádění jako takové je v absolutním rozporu

149 Jedná se o nezávazný dokument Evropské komise, který slouží jako pomůcka pro formování politiky sportu v rámci EU. *Bílá kniha o sportu* [online]. 2007 [cit. 2013-01-02]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/sport/bila-kniha-o-sportu>

150 SUNDGDOT-BORGEN, Jorrun. *Risks and trigger factors for the development of eating disorders in female elite athletes*. In: *Clinical review* [online]. [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: http://general.utpb.edu/fac/eldridge_j/kine6362/Readings/Unit5_2.pdf

151 SAVULESCU, Julian. *Why we should allow performance enhancement in sport* [online]. [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200607/cmsselect/cmsstech/67/67we09.htm>

152 Během Londýnských OH 2012 měl antidopingový tým více než 1000 členů a odebral přes 6250 vzorků.

153 SAVULSECU, Julian. *Human Enhancement*. Oxford: Oxford university press, 2009.

se soutěživým duchem sportu a mělo by být všemi způsoby potlačeno. Pokud by tedy došlo k legalizaci látek zvyšujících výkon, podvádění ve smyslu dopingu by přestalo existovat a látky by se stali dostupnými i pro poctivé sportovce.

Třetí důvod je celkové snížení rizika plynoucího z dopingu. Stávající antidopingová politika svou ryze restriktivní podstatou vytváří přímý tlak na vývoj obtížně detekovatelných látek bez zásadního ohledu na jejich zdravotní nezávadnost. Ilegalita většiny látek zvyšujících výkonost je v takovém prostředí stimulačním faktorem pro černý trh a podporuje nekontrolované užívání látek pochybného složení a původu, se všemi sekundárními důsledky, které sebou nezákonný prodej přináší. Povolení látek ovlivňujících výkon by vytvořilo přirozené konkurenční prostředí a dalo prostor pro vývoj látek zvyšujících výkon s důrazem na jejich zdravotní nezávadnost. Bylo by samozřejmě naivní si myslet, že povolení bezpečných látek zvyšujících výkon zcela zabránilo podvádění ve sportu a zdravotním rizikům z něj plynoucím, ale je celkem důvodné se domnívat, že by rozhodně přispělo ke značnému redukování tohoto rizika. Je jasné, že někteří sportovci by sice stále podváděli a hledali zvýhodnění skrze užívání látek zvyšujících výkon nad bezpečnými limity, ale bylo by jich ztateně méně a jejich případně dosažené výhody by nebyli zdaleka tak markantní, jako je tomu nyní mezi podvodníky a poctivými sportovci¹⁵⁴.

Duch sportu

Doping je podvádění. Látky zvyšující výkon jsou proti pravidlům, ale my jsme ti, kteří stanovují pravidla. Pokud tedy zakázané látky přestanou být zakázané, přestanou být dále podvodem. Jak již bylo několikrát zmíněno, důvodem pro zakázání látky je její potenciál zvýšit výkon, její zdravotní riziko a nebo fakt, že její užití je proti duchu sportu. Tento duch sportu má ustálenou definici podle Kodexu která zní:

„Duch sportu je oslavou lidského ducha, těla i mysli a je charakterizován následujícími hodnotami: etika, fair play a poctivost, zdraví, vynikající výkony, charakter a výchova, radost a zábava, týmová spolupráce, oddanost a vědomí odpovědnosti, úcta k pravidlům a zákonům, sebeúcta a úcta k ostatním účastníkům, odvaha, pospolitost a solidarita.“

Opravdu by tedy volná dostupnost dopingových látek byla proti takto definovanému duchu sportu? V následujícím odstavci se pokusím odpovědět na otázku, jak přesně by benevolentnější úprava dopingu narušila ducha sportu.

Sport pouze s lidskými účastníky se významně odlišuje od sportů, kde hrají důležitou roli zvířata, jako jsou například chrtí závody nebo koňské dostihy. Cílem koňských dostihů je najít nejrychlejšího koně, způsobem, kdy jsou koně postaveni do řady, bičem popoháněni k co nejvyšší rychlosti a vítězem se stane nejlepší kombinace biologických vlastností, treninkových metod a jezdce. Koňský dostih je tedy třeba chápat jako test biologického potenciálu podle nejstaršího pojetí sportu spočívající v nalezení

154 SAVULESCU, Julian. *Why we should allow performance enhancement in sport* [online].

[cit. 2013 03 13]. Dostupné z:

<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200607/cmsselect/cmsctech/67/67we09.htm>

nejsilnějšího, nejrychlejšího a nejschopnějšího muže. Primárním účelem treninku je odkrytí tento biologický potenciál. Látky které tento přirozený potenciál uměle navyšují jsou tedy v rozporu s tímto nejstarším pojetím sportu. Ovšem dnešní pojetí lidského sportu se značně liší od tohoto zastaralého pojetí, které dnes platí už jen ve sportu zvířat. Lidský závodník není kůň ani pes, je nadaný svobodnou vůlí a úsudkem, jakým nevhodnějším způsobem cvičit své schopnosti. Jako lidské bytosti při sportu projevujeme odvahu, odhodlání i moudrost, nejsme bičováni žokejem na svých zádech, ale postupujeme skrze vlastní lidskou podstatu. Jen naším vlastním úsudkem si volíme vhodný jídelníček, způsoby treninku a rozhodujeme se jestli budeme používat další látky. Je zcela naší vlastní svobodnou volbou, jakým druhem soutěžícího se staneme a to nejen skrze trénink ale také prostřednictvím biologické manipulace, jakou je například legální pobyt v kyslíkovém stanu.

Základním rozdílem mezi lidským a zvířecím sportem je právě tato kreativita lidského sportu, která začíná daleko před tím, než začne být v rozporu s duchem sportu, biologická manipulace s výkonem posiluje v první řadě lidského ducha schopností zlepšovat vlastní podstatu na základě rozumu a úsudku, který je vlastní pouze lidem. Výsledkem k přístupu tedy není vítězství závodníka, který se narodil s nejlepším genetickým potenciálem, ale to, že zvítězí sportovec s nejlepší kombinací genetického potenciálu, nejkvalitnějším treninkem, vůlí a úsudkem. Olympijské výkony se tak stanou výsledkem lidské kreativity a ne pouhým předraženým koňským dostihem.

Dalším souvisejícím argumentem je analogie s prostředím hudebního umění. Muzikanti neskrývají, že užívání beta-blokátorů jim pomáhá ovládnout trému a stres z náročných vystoupení a zároveň je klinicky prokázáno zvýšení kvality hudebního výkonu v důsledku užívání beta-blokátorů. Navzdory okolnosti, že prostředí nejvyšší úrovně klasické hudby je pravděpodobně stejně kompetitivní i lukrativní jako prostředí vrcholového sportu, na muzikantech neulpívá žádné stigma podvodu za užívání těchto látek a jejich výkon není nijak snižován. Pokud si publikum volí chemicky vylepšený výkon tak, aby bylo umělci umožněno vyjádřit se v autentickém výkonu, který odráží jeho talent v plné míře, mělo by tomu tak být i ve sportu.

Uvedení lékařského principu do praxe

Uvedení lékařského přístupu regulace dopingů do praxe by v momentální antidopingové hegemonii WADA bylo nanejvýš obtížné, ale za čistě hypotetického předpokladu, že by došlo ke zformování dostatečně silného názorového proudu, který by umožnil prosazení změny antidopingové politiky, si tuto změnu regulace představují prostřednictvím vytvoření Nového kodexu, který by byl postaven na mezinárodní spolupráci při rozvoji bezpečných látek zvyšujících výkon, zejména těch látek postavených na principu omezeného efektu (tak aby při neodůvodněně vysokých dávkách ztráceli svůj účinek). Dále by došlo k významnému redukování dopingových kontrol, které by byli postaveny hlavně na cíleném testování v případech podezření na mimořádné excesy.

Základním kamenem preventivně edukativní činnosti by se stala ochrana nezletilých, především plošné zamezení přístupu ke všem látkám zvyšující výkon. Finanční

prostředky, ušetřené redukcí dopingových kontrol, by z částí sloužili k dotování cen bezpečných prostředků tak, aby byli plně dostupné i sportovcům z méně lukrativních prostředí a zároveň by tím získali výrazné zvýhodnění před látkami nebezpečnými. Druhá část uspořené peněz by byla přesunuta do výzkumu, který by částečně nahradil dopingové kontroly v rámci některých akreditovaných laboratoří.

V dalším bodě reformy by došlo k precizní objektivní analýze všech doposud zakázaných látek tak, aby byli eliminovány všechny látky, které přinášejí vyšší zdravotní riziko a u ostatních látek by došlo ke stanovení jejich bezpečné hranice. Jako jediný zásadnější problémem této teoretické reformy spatřuji v hledání odpovědi na otázku: „Jakým způsobem by bylo možné určit hranici rizika látky, kterému lze sportovce vystavit?“. Uvedli jsme si, že riziko profesionálních sportovců dosahuje poměrně vysoké úrovně, ale jak přesně toto riziko komparovat s rizikem plynoucím z užívání dopingových látek a stanovit jeho přijatelnou míru, je poněkud sporné a vyžádalo by si delší odbornou debatu složenou z odborníků na aplikovanou etiku a zdravotnictví.

Závěr

Doping je celosvětový fenomén, který se pozvolna dostává do všech myslitelných druhů lidské činnosti, v některých jejích částech je otevřeně přijímán, v dalších mlčky tolerován, ale jen ve sportu je otevřeně zatracován. Pro jeho regulaci hovoří velké množství dobrých důvodů, jako je lidské zdraví, zájem na spravedlnosti nebo zachování dobré pověsti sportu. Ovšem na to jakým způsobem fenomén dopingů regulovat se názor společnosti dělí. Velké množství dopingových skandálů, které se jako červená nit vinuly profesionálním sportem od poloviny minulého století se významně projeví na velmi negativním vnímání dopingů ve společnosti. Velkou měrou k tomu přispěly i neetické, až barbarské metody dopingů zejména v průběhu 80. let¹⁵⁵, které jsou vzhledem ke svému bulvárnímu charakteru s oblibou prezentovány. V této atmosféře oprávněného rozhořčení došlo k zformování velmi restriktivní antidopingové politiky, která platí do dnešní doby. Bohužel, už delší dobu a zejména v posledních pěti letech začíná být více než zjevné, že stávající restriktivní způsob je nejen neúčinný a velmi nákladný, ale zároveň je i postavený na právních principech, které jsou zcela v protikladu s principy moderního právního státu 21. století. Jak je tedy možné, že není vytvářený mnohem větší tlak na reformování tolik rozporuplné regulace? Moje odpověď na to je, že je za to v určitém ohledu odpovědný sociálně psychologický jev nazvaný jako snaha o vyhnutí se pocitu kognitivní disonance. Tento stav disonance vzniká v každém člověku nebo skupině v případech, kdy jsme konfrontováni se dvěma protichůdnými kognicemi¹⁵⁶, jejichž střetnutí v naší mysli vyvolává negativní pocity různé hloubky v závislosti na významu, který oběma kognicím přikládáme. Ve snaze vyhnout se nepříjemným disonančním pocitům lidská mysl jako první sahá po institutu ospravedlnění vzniklé situace nebo bagatelizování jedné z předložených protichůdných

155 Jako velmi neetickou metodu která do dnešní doby vzbuzuje velkou společenskou nevoli bylo cílené těhotenství spojené s jeho nuceným ukončením u východoněmeckých atletek, které tak profitovaly z vysoké hormonální sekrece, setrvačně probíhající v těle i několik měsíců po ukončení těhotenství.

156 myšlenkami, přístupy, názory

kognic, tak aby došlo k obnovení duševní rovnováhy¹⁵⁷. V případě antidopingové regulace nastává stav společenské kognitivní disonance v momentě, kdy je většinová část stoupců stávajícího přístupu konfrontována s protichůdnými informacemi a názory, která jsou v rozporu se zásadami nulové tolerance a v důsledku toho pak dochází k obrané reakci v podobě konfirmačního skreslení, které tuto informaci bez dalších důkazů automaticky vyhodnotí jako předpojatou, nesprávnou. Následkem toho se tito stoupcí dále utvrdí ve správnosti vlastního řešení, aniž by fakticky objektivním způsobem vyhodnotili obsah těchto informací.

V důsledku tohoto přístupu, není příliš reálné očekávat v následujících letech zásadnější změnu v celosvětovém přístupu k regulaci dopingů. To, co je ale možné očekávat a co je žádoucí intenzivně podporovat, je dialog na téma, jakým dalším způsobem by se měla politika WADA vyvíjet. Je třeba po vzoru již zmíněného profesora Savulescu nebo českého odborníka na doping doktora Hnízdila iniciovat otevřenou diskuzi a v ní předkládat všechny argumenty včetně takových, které hovoří ve prospěch uvolnění dopingové politiky. Je sice velmi pravděpodobné, že ze strany antidopingových organizací vyvolávání těchto diskuzí povede k vyhoceným reakcím¹⁵⁸, ale jsem přesvědčen, že by se tento počáteční odpor po vytvoření skutečně nezávislé diskuzní platformy¹⁵⁹ transformoval do podnětné diskuze, v rámci které by docházelo ke zvýšení povědomí o možných alternativách ke stávajícímu řešení. Prastaré pojetí sportu, postavené na principu genetické loterie, je už v dnešní době překonáno a proto je třeba regulaci přizpůsobit trendům bezpečných dopingových látek, tělesných augmentací¹⁶⁰ a zlepšování genetické podstaty.

157 TAVRIS, Carol a Elliot ARONSON. *Chyby se staly: ale ne mou vinou*. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2012. s. 16 – 22.

158 V českém antidopingovém prostředí jako první vlašťovku otevřené diskuze lze spatřovat v iniciativě již zmíněného doktora Jana Hnízdila, který svými pokrokovými, někdy kontroverzními názory na problematiku dopingů vytváří přirozenou opozici názorům ředitele ADV RNDr. Jana Chlumského, jehož lze považovat za absolutního stoupece přístupu nulové tolerance.

159 Takové která by nebyla sponzorována WADA, ADV ani jinou antidopingovou organizací.

160 Viz. titanové protézy Oscara Pistoriuse

Seznam použitých zdrojů

1. Knihy a články:

Bellof, Michal. Kerr, Thomas. Demetriou, Marie. *Sports Law*. 4. vyd. Oxford: Hart Publishing, 2012.

Bemben, Michael. *Creatine supplementation and exercise performance: recent findings*. Norman: University of Oklahoma, 2005. Dostupné z: <<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/15707376>>

CAS General informations [online]. [cit. 2012-05-08]. Dostupné z: <<http://www.tas/cas.org/en/20questions.asp/4-3-214-1010-4-1-1/5-0-1010-13-0-0/>>

Casini, Lorenzo. *The making of lex sportiva: The Court of Arbitration for sport "Der Ernährer"*. Rome: University of Rome, 2010.

Curtis, Gregory. *The Cave Painters: Probing the Mysteries of the World's First Artists*. New York: Knopf, 2006.

Dovalil, Jan. *Malá encyklopedie sportovního tréninku*, Praha: Olympia, 1982.

Foster, Ken. *Lex sportiva and Lex Ludica: the Court Of Arbitration for sport's Jurisprudence: Entertainment and sports Law Journal* [online]. 2006 [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <<http://go.warwick.ac.uk/eslj/issues/volume3/number2/foster/>>

Foster, Ken. *Is there a Global sports Law?: Entertainment and sports Law Journal* [online]. 2003 [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <www2.warwick.ac.uk/fac/soc/law/elj/eslj/issues/volume2/number1/foster.pdf>

Gerloch, Aleš. *Teorie práva*, 3. rozšířené vydání. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň, 2004.

Hamerník, Pavel. *Sportovní právo s mezinárodním prvkem*. Auditorium s.r.o., Praha, 2007.

Hnízdil, Jan. *V boji proti dopingu nelze ignorovat etické a právní normy. Zdravotnictví a právo*, roč. 1998, č. 5, str. 13.

HNÍZDIL, Jan. *Nekamenujme Armstronga. Nejsme bez viny*. [online]. [cit. 2013-03-10]. Dostupné z: <<http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/jan-hnizdil.php?iemid=11831>>

Chromý, Jakub. *Užívání anabolických látek mládeží (nejen) ve světle trestního práva. Trestněprávní revue*. 2008, roč. 7., č. 7.

- Iuvenalis, Decimus Iunius. *Satiry*. Praha : Svoboda, 1972.
- Kuklík, Jan. *Sportovní právo: 5. Doping*. Praha: Auditorium, 2012.
- Kolektiv, Autorů. *Nový akademický slovník cizích slov A - Ž*. Praha: Academia, 2006.
- Králík, Michal. *Právo ve sportu*. Praha: C.H. Beck, 2001.
- Novák, František. *Otázky sportovního práva*. Praha: Aleš Čeněk, 2008.
- Pyšný, Ladislav. *Doping zdraví výkon*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1999.
- Pyšný, Ladislav. *Fyziologie a patofyziologie dopingu*. Praha: Karolinum, 2002.
- Savulescu, Julian. *Why we should allow performance enhancement in sport* [online]. [cit. 2013 03 13]. Dostupné z: <<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200607/cmsselect/cmsstech/67/67we09.htm>>
- Savulescu, Julian. *Human Enhancement*. Oxford: Oxford university press, 2009.
- Savulescu, Julian. *How to Win a War on Drugs in Sport* [online]. *Practical Ethics News*, 25. července 2008. Dostupné z <<http://www.practicaethicsnews.com/practicaethics/2008/07/how-to-winthe.html#more>> navštíveno 25. února 2013.
- Slepička, Pavel. *Problematika dopingu*. Praha: Auditorium, 2000.
- Sungdot-Borgen, Jorrun. *Risks and trigger factors for the development of eating disorders in female elite athletes*. In: *Clinical review* [online]. [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: http://general.utpb.edu/fac/eldridge_j/kine6362/Readings/Unit5_2.pdf
- Tavris, Carol a Elliot ARONSON. *Chyby se staly: ale ne mou vinou*. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2012
- Teubner, Gunther. *Global Bukowina: Legal Pluralism in the World-Society*. 1996, [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=896478>

2. Úmluvy, rozhodčí nálezy a zákony:

Agreement concerning the constitution of the International Council of Arbitration for sport [online]. [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: <<http://www.tas-cas.org/en/arbitrage.asp/4-3-294-1023-4-1-1/>>

Bílá kniha o sportu [online]. 2007 [cit. 2013-01-02]. Dostupné z: <<http://www.msmt.cz/sport/bila-kniha-o-sportu> >

Evropská antidopingová úmluva [online]. 1989 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://antidoping.cz/documents/evropska_antidopingova_umluva.pdf>

Jednací řád rozhodčí komise ČOV [online]. 2008 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://www2.olympic.cz/public/img/dokumenty/komise_cov/jednaci_rad_rozhodci_komise_cov.pdf>

Kodaňská deklaráce. [online]. [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://www.wada-ama.org/rtecontent/document/copenhagen_en.pdf>

Ministerstvo zdravotnictví. *Varování MZ před konzumací produktů obsahující DMAA* [online]. [cit. 2013-02-06]. Dostupné z: <http://mzcr.cz/Verejne/dokumenty/varovani-pred-konzumaci-potravin-s-obsahem-latky-1-3-dimethylamylamindmaa-6608_2595_5.html>

Nařízení vlády č. 467/2009 Sb., o stanovení látek považovaných za jedy a určení malého množství.

Nařízení vlády č. 72/1997 Sb., o tom co se pro účely trestního zákona považuje za látky s anabolickým účinkem.

New yorská úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů [online]. [cit. 2012-01-09]. Dostupné z: <http://rozhodce.info/pdf/vyhlaska_mzv_74_1959_o_uznani_rn.pdf>

Rada Evropy. *Evropská antidopingová úmluva.* Zveřejněna pod č. 57/2005 Sb.m.s.

Směrnice pro kontrolu a postih dopingů ve sportu v České republice [online] 2009 [cit. 2013-01-02]. Dostupné z <<http://www.antidoping.cz/documents/smernicedoping.pdf>>

UNESCO. *Mezinárodní úmluva proti dopingů ve sportu.* Zveřejněna pod č. 58/2007 Sb.m.s.

WADA. *Code and International Standards (IS) Review* [online]. [cit. 2013-03-06]. Dostupné z: <http://wada-ama.org/Documents/World_Anti-Doping_Program/WADP-The-Code/Code_Review/Code%20Review%202011-2013/WADA-Code-Review-Plan-Nov2011-EN.pdf>

WADA. *2013 List of Prohibited Substances and Methods* [online]. 2013 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: <<http://wada-ama.org/en/World-Anti-Doping-Program/sports-and-Anti-Doping-Organizations/International-Standards/Prohibited-List/>>

WADA. *International Standard for Testing* [online]. 2009 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: <<http://wada-ama.org/en/World-Anti-Doping-Program/sports-and-Anti-Doping->

Organizations/International-Standards/Testing/>

WADA. *International Standard for Laboratories* [online]. [cit. 2012-08-06]. Dostupné z: <<http://wada-ama.org/en/World-Anti-Doping-Program/sports-and-Anti-Doping-Organizations/International-Standards/Laboratories/>>

WADA. *International Standard for Therapeutic Use Exemptions* [online]. 2011 [cit. 2012-08-06]. Dostupné z: <<http://wada-ama.org/en/World-Anti-Doping-Program/sports-and-Anti-Doping-Organizations/International-Standards/Therapeutic-Use-Exemptions/>>

WADA. *International Standard for the Protection of Privacy and Personal Information* [online]. 2009 [cit. 2012 08-06]. Dostupné z: <<http://wada-ama.org/en/World-Anti-Doping-Program/sports-and-Anti-Doping-Organizations/International-Standards/Protection-of-Privacy-and-Personal-Information-/>>

WADA. *Světový antidopingový kodex* [online]. [cit. 2012 08-06]. Dostupné z <http://www.wada-ama.org/rtecontent/document/code_v2009_En.pdf>

Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů.

Zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu.

Zákon č. 117/1854 Sb., o zločinech, přečinech a přestupcích.

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

Zákon č. 561/2006 Sb., školský zákon.

3. Další zdroje:

ADV ČR. *Konec legendy jménem Armstrong, zapomeňte....* [online]. [cit. 2013-03-05]. Dostupné z: <<http://www.antidoping.cz/aktuality.php>>

ADV ČR. *Mise a status.* [online]. [cit. 2013-03-05]. Dostupné z <http://www.antidoping.cz/mise_a_status.htm>

Kajakář Štěrba dostal půlroční trest za doping, účast na OH nevzdává [online]. [cit. 2013-02-02]. Dostupné z: http://www.oh.idnes.cz/kajakar-sterba-dostal-pulrocni-trest-za-doping-fl4-olympiada-londyn-2012.aspx?c=A120711_180701_sporty_ald

Komise EU. *Commission Staff Working Document* [online]. [cit. 2013-03-05]. Dostupný z: <http://ec.europa.eu/sport/white-paper/whitepaper104_en.htm#2_2>

Hnízdil, Jan. *Vstupte! s MUDr. Janem Hnízdilem* [online - video]. Český rozhlas

Leonardo pořad Vstupte!. K zhlédnutí na
<<http://www.rozhlas.cz/multimedia/videoplayer/?po=266232>>

Savulescu, J. *Doping in Sports – Here to Stay?* [online - video]. *CBD:News Sunday* ze dne 23. září 2007, 3:00-3:10. K zhlédnutí na
<http://www.cbc.ca/sunday/2007/09/092307_7.html>

Savulescu, J. *Professor Julian Savulescu* [online – MP3]. [cit. 2013-01-02]. ABC 1: Enough Rope with Andrew Denton. Text, MP3 a video dostupné z:
<<http://www.abc.net.au/tv/enoughrope/transcripts/s2374638.htm>>

Tisková zpráva o vyjádření Jose Canseca k úmrtí TH [online]. [cit. 2013-01-02]. Dostupné z: <<http://www.24-7pressrelease.com/press-release/jose-canseco-proclaims-steroids-were-not-the-cause-of-death-for-late-taylor-hooton-301907.php>>

The Oprah Winfrey show [online]. [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <<http://www.telegraph.co.uk/sport/sportvideo/9810214/Lance-Armstrong-Oprah-interview-I-doped-during-all-seven-Tour-wins.html>>

WADA. *International Standards: Prohibited List*. [online]. [cit. 2013-02-07]. Dostupné z: <<http://www.wada-ama.org/en/dynamic.ch2?pageCategory.id=370>>

WADA. *Models of Best Practice and Guidelines*. [online]. [cit. 2013-02-07]. Dostupné z: <<http://www.wada-ama.org/en/dynamic.ch2?pageCategory.id=374>>

WADA. *Code review and consultation process* [online]. [cit. 2013-02-07]. Dostupné z: <<http://www.wada-ama.org/en/World-Anti-Doping-Program/Sports-and-Anti-Doping-Organizations/The-Code/Code-Review/Consultation-Process/>>

WADA. *Questions & Answers on Human Growth Hormone (hGH)*. [online]. [cit. 2013-02-07]. Dostupné z: <<http://www.wada-ama.org/en/Resources/Q-and-A/Human-Growth-Hormone-hGH/>>

WADA. *The World Anti-doping Program* [online]. Dostupné z <<http://www.wada-ama.org/en/World-Anti-Doping-Program/>>

WADA. *History* [online]. [cit. 2013-02-07]. Dostupný z: <<http://www.wadaama.org/en/dynamic.ch2?pageCategory.id=253>>

Resumé:

Philosophical, Theoretical and Practical Aspects of the Legal Regulation of Doping.

The purpose of this thesis is to analyze and criticise actual arrangement of Legal Regulation of doping, predict future development and offer different possible solution. This thesis is composed of five chapters. Chapter one is an introductory part and briefly describes problem of abusing performance enhancing substances in elite sport. Following part covers main definition of sport as activity and explain relation between sport and law as well as in 'sports rules' imposed by private organisations as World Anti-Doping Agency or Czech Anti-Doping Committee. The third chapter covers the history of doping, briefly explain the physical effects on human organism and define supportive social factors of doping. Part of third chapter is also exposing hidden danger of taking performance enhancing substances in amateur sport. The third part describes main elements of world antidoping regulation and show how world regulation influences Czech Legal Regulation. I put emphasis on analysing the World Anti-Doping Code and principle of strict liability which is based on. Fifth Chapter evaluates findings from fourth chapter and tries to find alternative of approach based on zero tolerance for performance enhancing substances, also this chapter identifies and articulates the principal rationales for the regulation of the doping, namely the protection of health, fair play principle and the good name of the sport. I analyse the arguments in favour of both approaches and attempt to find an answer how should be actual approach reform. As result of these argumentation i propose initiate expert discussion about the World Anti-Doping Code reform based on medical principle.

Key words: doping, sport, global law